

Rozvojová studie pro česko-bavorské pohraničí

Tiráž

Zadavatel: **Bayerisches Staatsministerium der Finanzen, für Landesentwicklung und Heimat** (Bavorské státní ministerstvo financí, regionálního rozvoje a vlasti)
Odeonsplatz 4, 80539 München

společně s

Ministerstvem pro místní rozvoj České republiky
Staroměstské náměstí 6, 110 15 Praha 1

Zhotovitel: **Grontmij GmbH**
Valpichlerstraße 49, 80686 München

Řešitelé: **Česko-německý řešitelský tým:**

Grontmij GmbH spol. s r.o.

Valpichlerstraße 49
80686 München

Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg Profesura geografie / regionálního rozvoje

Wetterkreuz 15
91058 Erlangen

ConM GmbH spol. s r.o.

Maillingerstraße 14
80636 München

Regionální rozvojová agentura jižních Čech RERA a.s.

Boženy Němcové 49/3
370 01 České Budějovice

Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje o.p.s. – RRA PK

Riegrova 1
301 11 Plzeň

Karlovarská agentura rozvoje podnikání p.o. – KARP

Závodní 379/84a
360 06 Karlovy Vary

Období zpracování: Leden až červenec 2015

		Seite
Obsah		
1	Důvod a cíl studie	1
2	Pohraničí přehledně	2
2.1	Analýza řešeného území	3
2.2	Dílčí závěr	8
3	Pět akčních polí	9
4	Akční pole Dopravní infrastruktura a telekomunikace	10
4.1	Vize a cíle	10
4.2	Význam a výchozí situace	10
4.3	Doporučení	15
5	Akční pole Hospodářství	20
5.1	Vize a cíle	20
5.2	Význam a výchozí situace	20
5.3	Doporučení	23
6	Akční pole Věda a vysoké školy	27
6.1	Vize a cíle	27
6.2	Význam a výchozí situace	27
6.3	Doporučení	29
7	Akční pole Vzdělávání a kvalifikace	32
7.1	Vize a cíle	32
7.2	Význam a výchozí situace	32
7.3	Doporučení	34
8	Akční pole Cestovní ruch a kultura	38
8.1	Vize a cíle	38
8.2	Význam a výchozí situace	38
8.3	Doporučení	40
9	Průřezová doporučení	45
9.1	Vize	45
9.2	Význam a výchozí situace	45
9.3	Doporučení	46

10	Značka	Seite 49
10.1	Vize a cíle	49
10.2	Význam a výchozí situace	49
10.3	Doporučení expertního týmu	50
10.4	Návrhy k podobě textové části značky	52
11	Doporučení přehledně	54
Příloha		
I.	Metodika	1
II.	Zúčastněné instituce a organizace	5
III.	Seznam literatury	11

Seznam vyobrazení

Obr. 1:	Počet obyvatel 2013 v mil. (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	3
Obr. 2:	Poměr počtu osob v neproduktivním věku k počtu osob v produktivním věku (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	4
Obr. 3:	Migrační saldo na 1 000 obyvatel (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	4
Obr. 4:	Míra nezaměstnanosti v % (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	6
Obr. 5:	Pět akčních polí rozvojové studie	9
Obr. 6:	Průměrné počty automobilů za den na stálých místech pro automatické měření intenzity dopravy	11
Obr. 7:	Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	20
Obr. 8:	Odvození akčních polí a doporučení	2

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Hustota obyvatelstva na km ² 2013 (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)	3
Tabulka 2:	Výkon ekonomiky: HDP na obyvatele, měřený paritou kupní síly* (Eurostat 2014)	5
Tabulka 3:	Výkon ekonomiky: Indexovaný HDP na obyvatele (vlastní výpočet, podle Eurostat 2014)	6
Tabulka 4:	Počet studujících v místech, ve kterých se nacházejí vysoké školy (zimní semestr 2013/14)	29
Tabulka 5:	Znalosti němčiny na české straně	33
Tabulka 6:	Kritéria pro posouzení doporučení	54
Tabulka 7:	Doporučení přehledně	55
Tabulka 8:	Zapojené instituce a osoby Bavorsko	5
Tabulka 9:	Zapojené instituce a osoby Česko	8

Seznam map

Mapa 1:	Sídelní systém a hustota obyvatel v česko-bavorském pohraničí	2
Mapa 2:	Podíl zaměstnaných s bydlištěm v České republice	7
Mapa 3:	Dopravní infrastruktura a dopravní projekty	12
Mapa 4:	Každodenní spojení v oblasti veřejné osobní dopravy	13
Mapa 5:	Klastrové iniciativy v oblasti zpracovatelského průmyslu	21
Mapa 6:	Klastrové iniciativy v oblasti služeb	22
Mapa 7:	Sídla vysokých škol a počty studujících	28
Mapa 8:	Turistické cíle	39
Mapa 9:	Výběr značek v česko–bavorském pohraničí	50

1 Důvod a cíl studie

Česká republika a Svobodný stát Bavorsko chtějí své pohraničí rozvíjet ve společné, perspektivní území. Z bývalé Železné opony se má stát zlatý řetěz, díky kterému se bude české a bavorské příhraničí rozvíjet v dynamický, integrovaný, vzájemně propojený region.

Od doby otevření hranic před 25 lety začaly regiony na obou stranách hranice postupně k sobě nacházet cestu a zabývat se společným rozvojem. V mnoha oblastech dnes existují dlouholeté, úspěšné přeshraniční projekty a iniciativy nejrůznějších aktérů, jako jsou Euregio Egrensis, Euroregion Šumava - Bavorský Les - Dolní Inn, Centrum Bavaria Bohemia, Tandem, EURES Česko-Bavorsko, hospodářské komory a řada dalších.

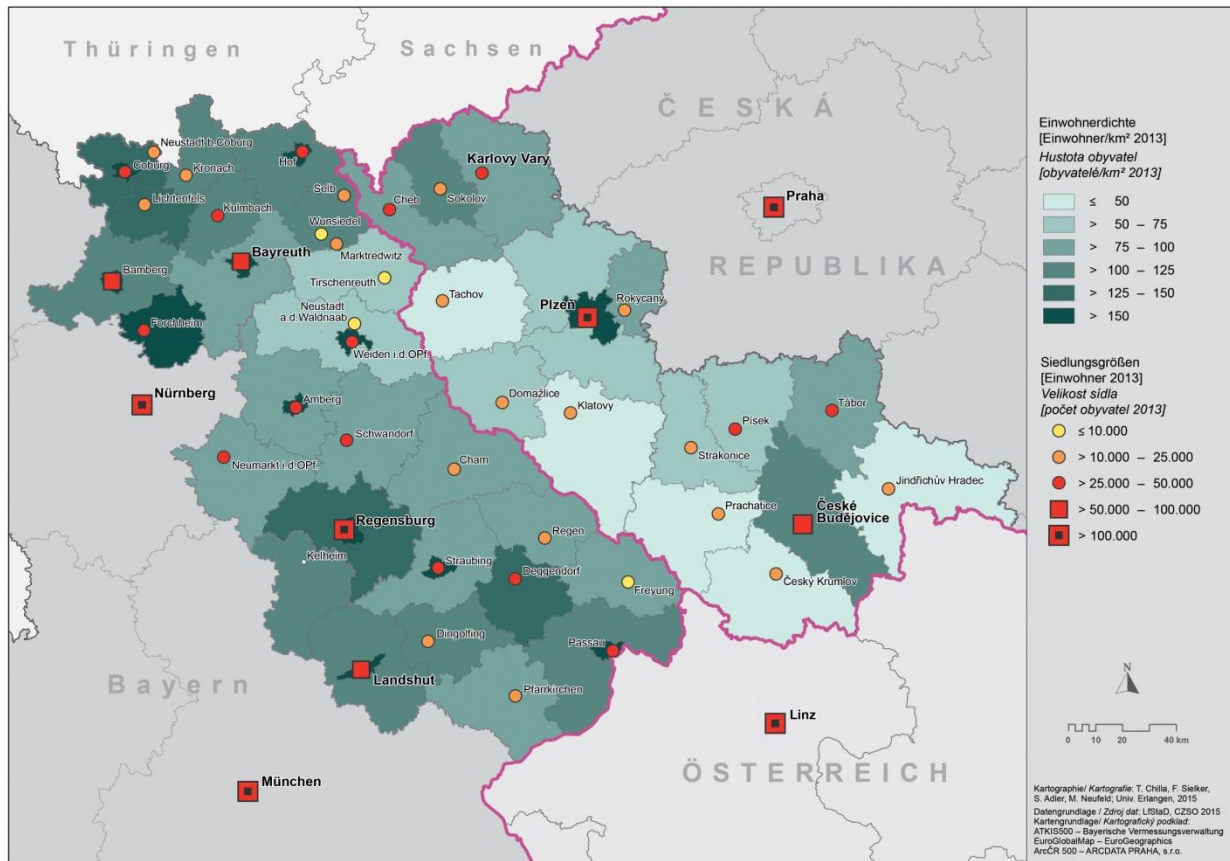
Česko-bavorské pohraničí má dlouhou společnou historii, je úzce propojeno nejen v kulturní a hospodářské oblasti, ale spojuje jej i krajinný ráz. V důsledku existence Železné opony vykazují území na obou stranách hranice v celostátním srovnání některá slabá místa. To bylo důvodem, pro který Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky společně s Bavorským státním ministerstvem financí, regionálního rozvoje a vlasti zadalo zpracování předložené studie.

Tým řešitelů se partnersky skládá z českých a německých členů. Vedoucí úlohu má společnost Grontmij GmbH s r.o. z Mnichova. Během půl roku, během kterého byla tato studie zpracovávána, bylo na základě fundované socio-ekonomické analýzy česko-bavorského pohraničí definováno pro budoucí rozvoj tohoto území pět relevantních akčních polí (jedná se o ekvivalent termínu tématická oblast), z nichž byla odvozena praktická doporučení pro další posílení česko-bavorského pohraničí a doporučení ohledně společné značky. Regionální aktéři byli do tohoto procesu intenzivně zapojeni v rámci expertních rozhovorů, dvou regionálních fór a jednoho velkého workshopu.

Doporučení, která z této studie vyplývají, je možno společně s aktéry realizovat přímo na místě. Výchozími body těchto doporučení je nejen to, co mají oba hraniční regiony společné, ale i rozdíly obou regionů a přeshraniční rozměr. Doporučení mají přispět k rozvoji česko-bavorského pohraničí a jsou důležitými kroky na cestě i integraci společného přeshraničního regionu.

2 Pohraničí přehledně

Hraniční region zahrnuje na české straně Karlovarský, Plzeňský a Jihočeský kraj, které s Bavorskem bezprostředně sousedí. Na bavorské straně pak vládní kraje Horní Franky, Horní Falc a Dolní Bavyry, hraničící s Českou republikou.

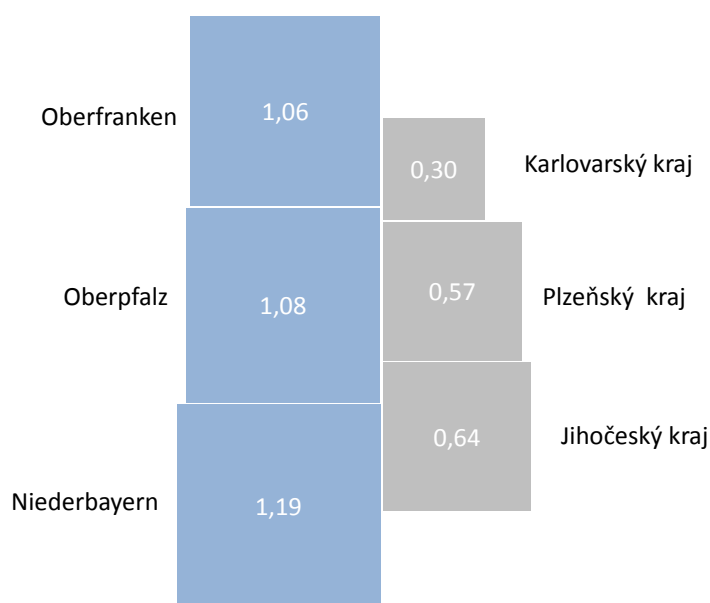
Mapa 1: Sídlní systém a hustota obyvatel v česko-bavorském pohraničí

Díky svým rozdílným dílčím územím, ve kterých žije 4,8 milionu obyvatel, je česko-bavorské pohraničí z hlediska krajinného rázu i ze socio-ekonomického hlediska velmi rozmanité. Lze jej celkově charakterizovat jako venkovské území, vyznačující se různými potenciály, ale i výzvami. Ještě před detailnějším popisem některých analytických aspektů v rámci popisu akčních polí bude celé pohraničí nejprve krátce popsáno.

2.1 Analýza řešeného území

Sídelní prostor

- Řešené území má z velké části venkovský charakter se spíše řidším osídlením. Největšími městy na české straně jsou Plzeň (170 000 obyvatel) a České Budějovice (93 000 obyvatel), na bavorské straně pak Řezno (Regensburg) se 135 000 obyvateli, Bamberg (Bamberg) a Bayreuth (každé se zhruba 70 000 obyvateli).

Počet obyvatel v mil.
(Rozloha = proporčně k počtu obyv.)

Obr. 1: Počet obyvatel 2013 v mil. (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)

- V řešeném území žije celkem zhruba 4,8 milionu obyvatel, z toho 1,5 milionu na české straně a 3,3 milionu na bavorské straně.
- V porovnání českých krajů a bavorských vládních krajů má Karlovarský kraj nejmenší počet obyvatel (300 000). Největší počet obyvatel mají Dolní Bavorsko (zhruba 1,2 milionu).
- Bavorské pohraničí je téměř dvakrát tak hustě osídlené, jako české; oba hraniční regiony mají řidší osídlení, nežli příslušný průměr dané země (Bavorsko, Česko) (viz Tabulka 1).

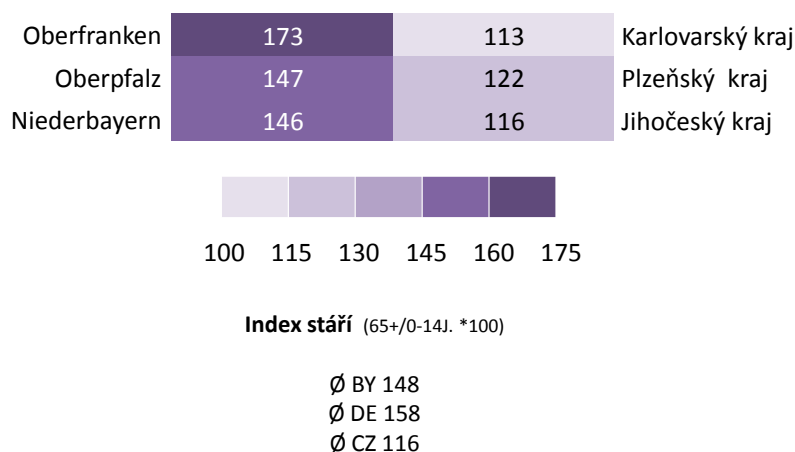
Tabulka 1: Hustota obyvatelstva na km² 2013 (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)

Bayern		ČR	
Bavorsko celkem	179	ČR celkem	133
Bavorské pohraničí s Českem	124	České pohraničí s Bavorskem	72
Minimum Bavorsko: okres Tirschenreuth	68	Minimum Česko: Tachov	38

Demografický vývoj

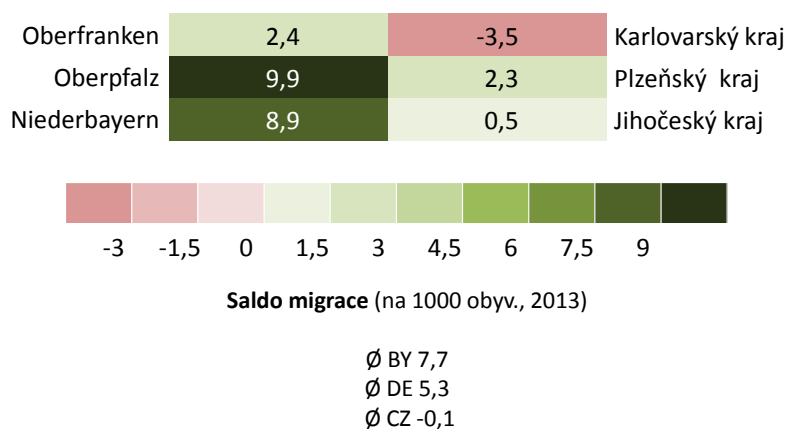
Jak česká, tak i bavorská strana jsou silně postiženy demografickými změnami: problematický je na české straně nedostatečný počet přistěhovalých, na bavorské straně pak rostoucí stárnutí obyvatelstva. Ve zvýšené míře to platí především v severních regionech.

- **Stárnutí obyvatelstva:** Indikátor „poměr počtu osob v neproduktivním věku k počtu osob v produktivním věku“ popisuje poměr mezi počtem obyvatel starších 65 let k počtu obyvatel mladších 15 let. Poměr 150 znamená: na 100 osob, mladších 15 let, připadá 150 osob, starších 65 let. Z různých „indikátorů stáří obyvatelstva“ je tento indikátor nejlépe vhodný k vyjádření budoucích výzev v oblasti hospodářství (kvalifikovaná pracovní síla) a systémů sociálního pojištění. Přestože jsou hodnoty na české straně relativně lepší, předpokládají dlouhodobé prognózy pro Česko výrazné zhoršení tohoto problému.

Obr. 2: Poměr počtu osob v neproduktivním věku k počtu osob v produktivním věku (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStAD 2014)

- **Migrace:** S výjimkou Karlovarského kraje vykazují v současné době všechny ostatní kraje v pohraničí stabilní (Jižní Čechy), pozitivní (Plzeňský kraj a Horní Franky) nebo velmi pozitivní migrační saldo (Horní Falc a Dolní Bavyry). To však již nyní nestačí ve všech dílčích územích ke kompenzaci ztrát v důsledku převisu počtu zemřelých.

Obr. 3: Migrační saldo na 1 000 obyvatel (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStAD 2014)

- **Perspektiva:** Je zapotřebí většího počtu přistěhovalců, případně návratu mladých lidí do pohraničí. S ohledem na dosud velmi stabilní migrační proudy to je na rozdíl od mnoha jiných evropských hraničních regionů, trpících silnou emigrací (například severní Španělsko, severní Maďarsko, ale i Meklenbursko – Pomohansko nebo město Saská Kamenice (Chemnitz)) realistické.

Hospodářství

- Ekonomický výkon – měřeno podle hrubého domácího produktu (HDP) dosahuje ve třech bavorských vládních krajích v pohraničí 82 až 91 % bavorského průměru (rok 2012), české kraje dosahují 71 až 90 % českého průměru. Přitom existují významné rozdíly ve výkonnosti ekonomiky mezi českou a bavorskou stranou pohraničí. HDP na hlavu je na bavorské straně zhruba 1,5 krát až dvakrát vyšší, nežli na české straně. Nejnižší hospodářský výkon vykazuje Karlovarský kraj. Tyto hodnoty však v evropském srovnání nelze hodnotit pouze negativně: bavorské hodnoty jsou nadprůměrné a i české hodnoty jsou v porovnání s regiony ve středo- a východoevropských zemí výrazně nadprůměrné.

Tabulka 2: Výkon ekonomiky: HDP na obyvatele, měřený paritou kupní síly* (Eurostat 2014)

Bavorsko	37.500	21.800	Česká republika
Horní Franky	30.700	15.400	Karlovarský kraj
Horní Falc	34.000	19.600	Plzeňský kraj
Dolní Bavorsy	32.000	18.600	Jihočeský kraj

HDP na obyvatele, měřeno paritou kupní síly (2012)

(DE = 30 800, EU28 = 25 100)

*z důvodů porovnatelnosti, tzn. zohlednění rozdílů cenové úrovně mezi Českou republikou a Německem, nejsou hodnoty HDP na obyvatele, měřeno paritou kupní síly, uváděny v příslušné národní měně. 1 KKS je přitom podobný hodnotě jednoho eura (rozdíl menší, než 5%).

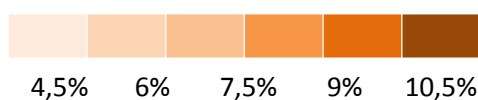
Tabulka 3: Výkon ekonomiky: Indexovaný HDP na obyvatele (vlastní výpočet, podle Eurostat 2014)

Bavorsko	100	100	Česká republika
Horní Franky	82	71	Karlovarský kraj
Horní Falc	91	90	Plzeňský kraj
Dolní Bavorsy	85	85	Jihočeský kraj

HDP na osobu, měřený paritou kupní síly (2012);
Bavorsko 37 500 KKS = 100; Česká republika 21 800 KKS = 100)

- **Nezaměstnanost** nepředstavuje ve velkých částech řešeného území problém. V minulosti tomu bylo po dlouhou dobu jinak (především na bavorské straně, kde nezaměstnanost dosáhla vrcholu v roce 2005 mírou 10,1% v Horních Francích, v české části řešeného území došlo oproti tomu pouze k nepatrným změnám).
- Celkově je situace v Bavorsku pozitivnější, nežli v Čechách. Hodnoty v Bavorsku se v roce 2013 pohybují pod 5%, pouze Horní Franky se 4,4% se nacházejí nad průměrnou hodnotou pro Bavorsko 3,8%.
- Hodnoty v českém území jsou 5,2% na Plzeňsku a Českobudějovicku pod českým průměrem 7%, zato situace na Karlovarsku s více než 10% je problematická.

Oberfranken	4,4	10,2	Karlovarský kraj
Oberpfalz	3,7	5,2	Plzeňský kraj
Niederbayern	3,5	5,2	Jihočeský kraj

Míra nezaměstnanosti (v %, 2013)

Ø BY = 3,8
Ø DE = 6,9
Ø CZ = 7,0

Obr. 4: Míra nezaměstnanosti v % (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStaD 2014)

Přeshraniční vazby

Přeshraniční vazby nejsou významné. Existuje celá řada obchodních spojení mezi Českem a Bavorskem, řada obchodních partnerů má však své sídlo mimo pohraničí. V devadesátých letech 20. století nastalo období přesunu výroby z bavorského pohraničí do sousedního českého pohraničí. V této oblasti však již došlo k jistému nasycení.

Indikátor osob, dojíždějících do zaměstnání přes hranice (2014), dnes naopak ukazuje, že trhy práce v bezprostřední blízkosti hranice srůstají.

- 4,4% všech zaměstnaných v okrese Cham (= cca 2 000 zaměstnaných) a 4% v okrese Tirschenreuth (= cca 900 zaměstnaných) v roce 2014 mělo své bydliště v Česku; v okresech Wunsiedel (650 zaměstnaných), Freyung-Grafenau (450 zaměstnaných) a Passau (1 100 zaměstnaných) činí tyto hodnoty cca 2%, v případě všech ostatních oblastí je podíl osob, dojíždějících do zaměstnání z druhé strany hranice, nižší.
- Údaje o osobách, dojíždějících do zaměstnání z Bavorska do Čech nejsou bohužel k dispozici. S ohledem na rozdíl v úrovni mezd však lze s velkou pravděpodobností předpokládat velmi nízký počet.

Mapa 2: Podíl zaměstnaných s bydlištěm v České republice

2.2 Dílčí závěr

Lze tedy konstatovat, že česko-bavorské pohraničí představuje venkovské území se solidní výchozí pozicí, jehož přeshraniční potenciál je vyčerpán pouze z části.

Pokud bude toto pohraničí rozvíjeno jako propojené, integrované území, vyvstanou následující výzvy (další komentáře se nacházejí níže v akčních polích):

- Regionální dynamika rozvoje předpokládá ekonomické impulsy. Ty jsou v přeshraničním rozměru dosud vyvinuty pouze nevýrazně. Dosáhnout takovéto dynamiky ve venkovském pohraničí se středohorskou krajinou představuje výzvu pro budoucí roky.
- Přes existenci řady paralel mezi dílčími územími zde existují rovněž výrazné rozdíly a disparity, které společný rozvoj přinejmenším nebudou usnadňovat. Jedná se o problém v oblasti komunikace (jazyková vybavenost) a rozdíly ve správně-organizační oblasti, dále o rozdíly v oblasti inovativnosti hospodářství a mezery v dopravní infrastruktuře.
- Ústřední otázkou pro budoucí vývoj je na obou stranách demografický vývoj (nedostatek kvalifikované pracovní síly). Pro všechna dílčí území má snížení poklesu počtu obyvatel a zmírnění stárnutí obyvatelstva pomocí přistěhovalectví a opatřeními, zaměřenými na přizpůsobení se stárnutí obyvatelstva, nesmírný význam.

Jak již bylo zmíněno, mohou politická opatření vycházet z celé řady silných stránek, které v pohraničí s venkovským charakterem nejsou zcela samozřejmé:

- hospodářské ukazatele svědčí o stabilitě regionu. Pozitivní vývoj počtu osob, dojíždějících do zaměstnání na druhou stranu hranice, ukazuje na stoupající propojení.
- vybavenost území se vyznačuje paralelami v oblasti kultury, odvětvového složení ve výrobě i v oblasti turistických zajímavostí.
- od devadesátých let 20. století vznikla řada úspěšných přeshraničních iniciativ, projektů a kooperací, na kterých lze dobře stavět.

Politické řízení by proto mělo vycházet z následujících poznatků:

- zesílení přeshraniční dynamiky hospodářství bude mít za následek výraznější efekty v oblasti propojení.
- v případě přeshraničních vazeb bude nutno stavět především na existujících paralelách. Nejde tedy ani tak o komplementární struktury – časy přesunu výrobních kapacit z důvodů rozdílů v mzdových nákladech již z velké části patří do minulosti. Místo toho stojí v popředí velkoplošné propojení paralelních struktur (především podobná výrobní odvětví).
- vysoký počet přeshraničních kooperací, především na místní úrovni, představuje cenný základ, na kterém je potřeba dále stavět - cílem zde mohou být nikoli dvojité struktury, ale velkoplošné prosítování.

3 Pět akčních polí

V rámci tematicky široce pojaté analýzy a při zapojení regionálních aktérů (expertní interview a 1. regionální fórum) bylo pro budoucí rozvoj česko-bavorského pohraničí identifikováno pět důležitých akčních polí:

Obr. 5: Pět akčních polí rozvojové studie

Těchto pět akčních polí bylo dále prohloubeno opět v úzké spolupráci s aktéry z česko-bavorského pohraničí (expertní interview, workshop, 2. regionální fórum). V následujících kapitolách jsou pro každé akční pole popsány vize a cíle, význam akčního pole pro budoucí rozvoj česko-bavorského pohraničí, příslušná výchozí situace a specifická doporučení. V deváté kapitole jsou uvedeny přesahující aspekty a doporučení, které mohou průřezově významným způsobem přispět k posílení integrovaného území.

V rámci studie bylo definováno 35 doporučení, která mají posílit česko-bavorské pohraničí a přispět k jeho další integraci.

4 Akční pole Dopravní infrastruktura a telekomunikace

4.1 Vize a cíle

VIZE PRO AKČNÍ POLE DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA A TELEKOMUNIKACE
ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYZNAČUJE VÝKONNOU A ATRAKTIVNÍ DOPRAVNÍ A TELEKOMUNIKAČNÍ
INFRASTRUKTUROU, ZAJIŠŤUJÍCÍ DOBRU DOSTUPNOST V RÁMCI REGIONU A NAPOJENÍ NA OKOLNÍ
METROPOLITNÍ REGIONY.

Cíle :

- Výstavba silniční a kolejové infrastruktury
- Lepší propojení různých druhů dopravy
- Vytvoření atraktivních nabídek v oblasti veřejné dopravy
- Vytvoření plošného přístupu k moderním telekomunikačním nabídkám

4.2 Význam a výchozí situace

Výkonná dopravní infrastruktura a nabídka telekomunikací je základem pro další přeshraniční integraci a budoucí rozvoj česko-bavorského pohraničí. Významným způsobem ovlivňuje rozhodování podniků a ekonomických subjektů o umístění výrobních kapacit stejně jako volbu bydliště.

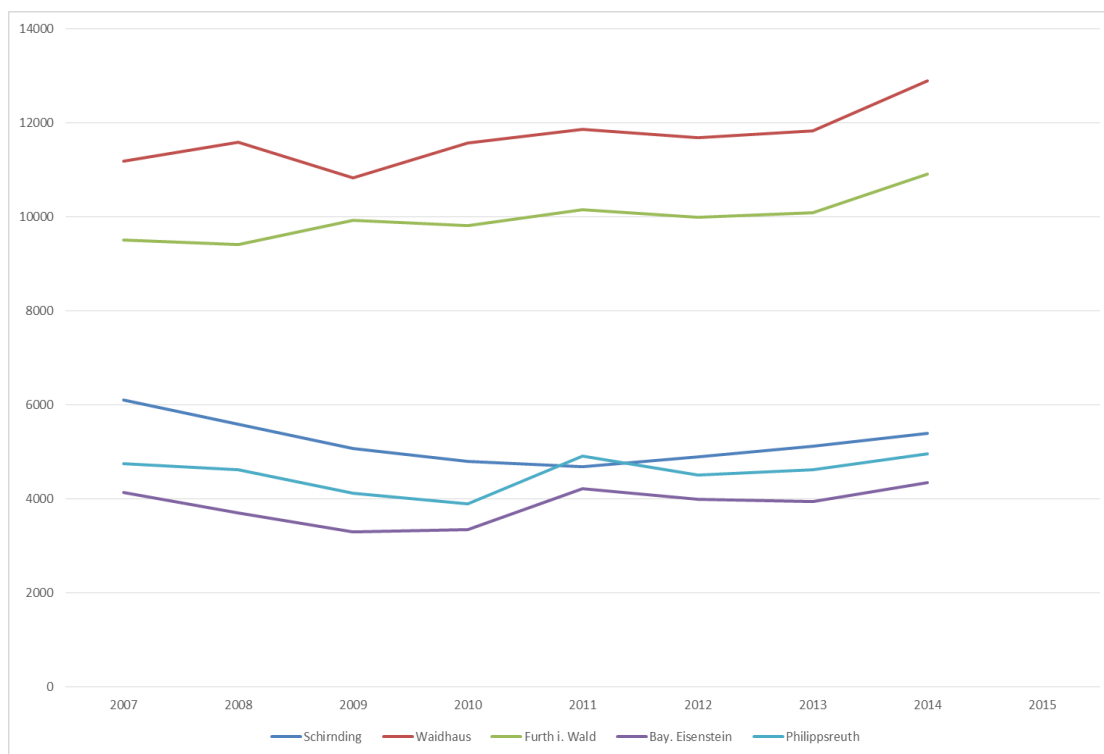
Potenciál k propojení a s tím spojené výzvy se týkají především následujících oblastí:

- **Silniční doprava:** Více než 90% osobní a nákladní dopravy v česko-bavorském pohraničí je v současné době realizováno v silniční dopravě.¹ Existuje 13 přeshraničních silničních spojení: ústředním přeshraničním spojením je průběžná dálnice D5 / A6, spojující Prahu přes Plzeň s Norimberkem (Nürnberg). V letech 2007 až 2015 došlo k celkovému nárůstu denního objemu automobilové dopravy na pěti nejvýznamnějších hraničních přechodech.² Na pěti největších hraničních přechodech došlo v souvislosti s ekonomickou krizí 2008 k poklesu přeshraničního objemu dopravy (viz Obr. 6), objem dopravy z období před hospodářskou krizí byl však v současné době již dosažen nebo i překonán³.

¹ Expertní hodnocení na základě údajů železničních společností České dráhy, Deutsche Bahn, dopravce „Länderbahn“, SŽDC 2010 - 2014 sčítání ŘSD 2010

² Viz seznam literatury: Bavorský zemský sněm 2014 (Bayerischer Landtag); Nejvyšší stavební úřad na Bavorském státním ministerstvu vnitra, výstavby a dopravy. Na české straně proběhlo poslední oficiální sčítání dopravy v roce 2010 (viz Ředitelství silnic a dálnic, 2011). Bavorská strana instalovala na hraničních přechodech stálá místa pro automatické sčítání dopravy, která poskytují data průběžně. Zmiňovaný nárůst je odvozován z těchto dat.

³ Sm. zdroj dat: Nejvyšší stavební úřad na Bavorském státním ministerstvu vnitra, výstavby a dopravy Oberste Baubehörde im Bayerischen Staatsministerium des Inneren, für Bau und Verkehr

Obr. 6: Průměrné počty automobilů za den na stálých místech pro automatické měření intenzity dopravy

Zdroj: Nejvyšší stavební úřad na Bavorském státním ministerstvu vnitra, výstavby a dopravy (Oberste Baubehörde im Bayerischen Staatsministerium des Inneren, für Bau und Verkehr (www.baysis.bayern.de)).

Díky ústřední poloze pohraničí a s tím spojené funkce tranzitního území je nutno počítat s dalším nárůstem osobní i nákladní dopravy.⁴ Předpokládaný pokles počtu obyvatel a stárnutí obyvatelstva v dílčích částech řešeného území bude mít vliv na vývoj objemu dopravy. Podle prognózy Spolkového ministerstva dopravy a digitální infrastruktury z roku 2007 (Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur) bude v jednotlivých okresech, které leží přímo na hranici, počet obyvatel a objem cílové a vnitrostátní dopravy klesat (srn. Spolkové ministerstvo dopravy, výstavby a rozvoje měst 2007 (Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung)). Z hlediska většího území lze však vycházet z toho, že tyto efekty budou výrazně překonány stoupajícím růstem mobility obyvatelstva i hospodářské sféry.⁵

Pro zvládnutí budoucího objemu dopravy musejí existovat kapacitní přeshraniční silniční spojení. Řada projektů v oblasti silniční a kolejové infrastruktury, které přeshraniční dopravu ovlivní, již byla schválena nebo je v současné době projednávána (výběr viz Mapa 3).⁶ Pro bavorskou část platí v současné době sedmý plán výstavby z roku 2011. Pro českou stranu je základem Politika územního rozvoje České republiky, ve znění Aktualizace č. 1 (Ministerstvo pro místní rozvoj) a

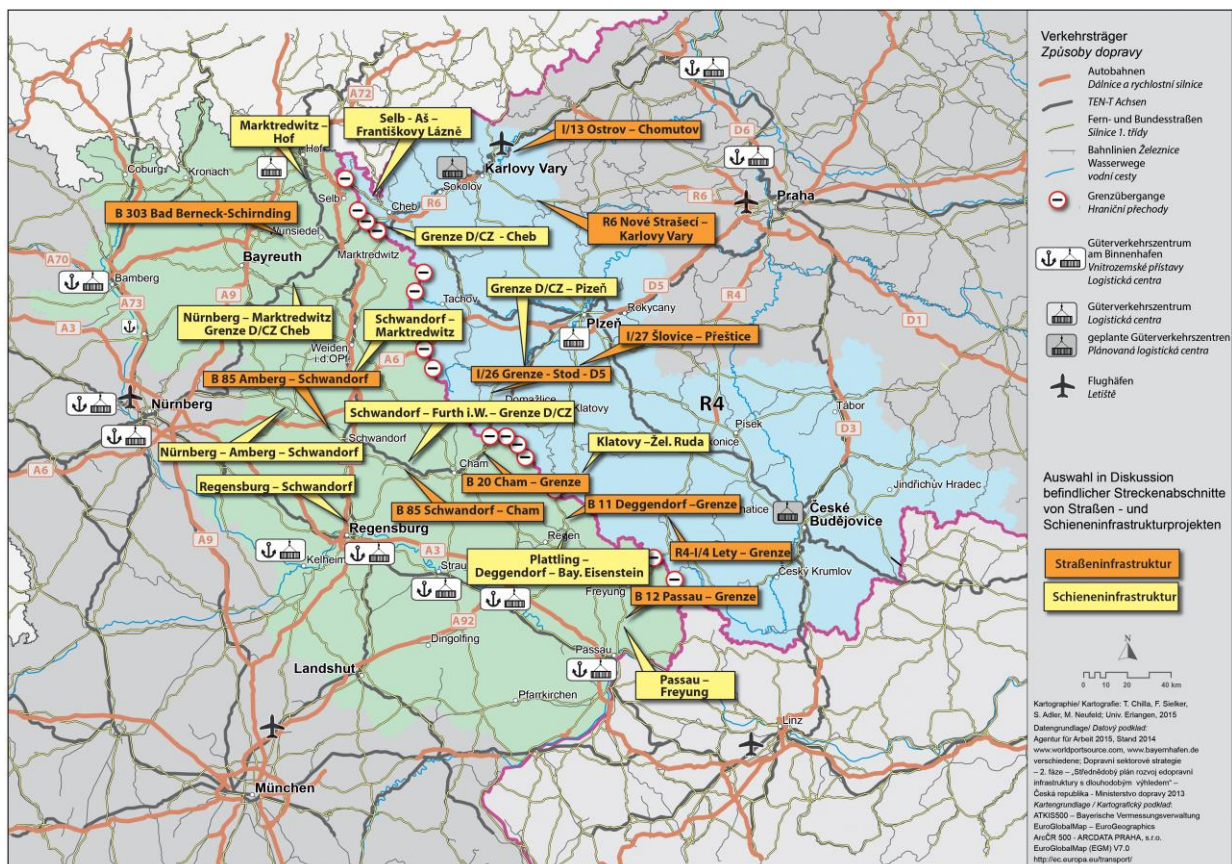
⁴ Viz seznam literatury: Spolkové ministerstvo dopravy a digitální infrastruktury 2014

⁵ Prognóza pro nový Spolkový plán dopravních cest zatím není k dispozici. Především česká nákladní doprava doznala v uplynulých letech po přistoupení k schengenskému prostoru některých změn. Tyto změny jsou však v dosavadních propočtech reflektovány pouze zčásti.

⁶ V současné době probíhají práce na aktualizaci Celkového plánu dopravních cest Bavorsko (stanovuje cíle a strategie pro rozvoj a výstavbu dopravní infrastruktury v Bavorsku) a Spolkový plán dopravních cest (podklad pro přípravu a výstavbu spolkových dopravních cest).

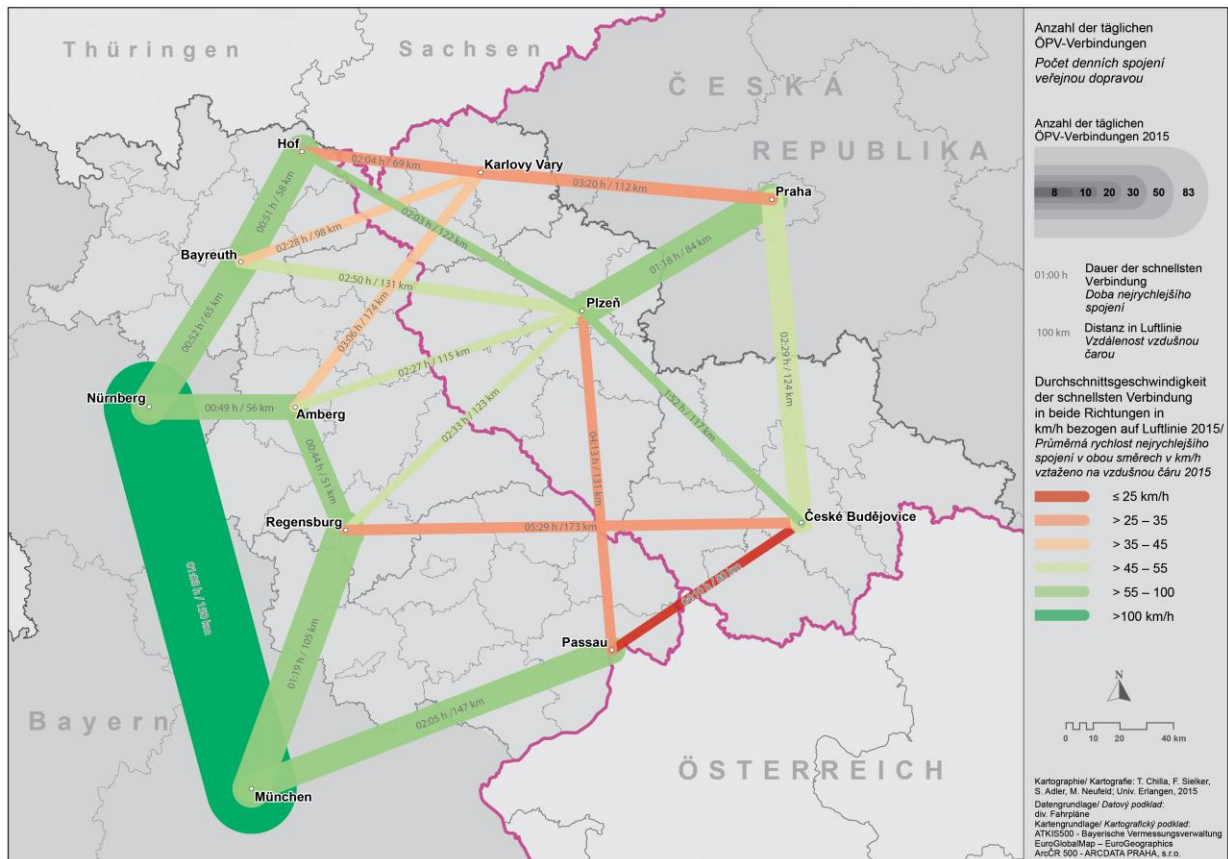
Dopravní sektorová strategie (fáze 2 - střednědobý rozvojový plán dopravní infrastruktury s dlouhodobou perspektivou České republiky, Ministerstvo dopravy z roku 2013).

Rozdíly v kompetencích v závislosti na třídě komunikace a různé iniciativy, které na české i bavorské straně existují a které se zabývají potřebou rozvoje silniční infrastruktury, představují pro přeshraniční koordinaci výstavby výzvu. To se ukazuje mimo jiné i v diskusi mezi Horními Franky a Horní Falcí ohledně rozvoje os TEN-T.

Mapa 3: Dopravní infrastruktura a dopravní projekty

- **Železniční doprava:** V česko-bavorském pohraničí existují v současné době tři přeshraniční kolejová spojení. Již v roce 2012 bylo sepsáno Memorandum o železniční dopravě mezi Svobodným státem Bavorsko a Českou republikou. Podle předpokladů dojde v prosinci 2015 ke zprovoznění čtvrtého železničního spojení Aš – Selb. Města a obce na obou stranách hranice s napojením na železniční síť jsou v oblasti osobní dopravy na příslušné národní aglomerace napojeny dobře. To platí jak pro četnost obslužnosti, tak i pro průměrnou rychlost. Oproti tomu však v obou kategoriích významně klesají přeshraniční spojení (viz Mapa 4). Pro zvýšení výkonnosti přeshraničních kolejových spojení je nutná především průběžná elektrifikace a zčásti dvoukolejné zkapacitnění tratí. První kroky v oblasti rozvoje byly podniknuty v rámci česko-bavorské ofenzivy pro železniční infrastrukturu (například přípravné projekty elektrifikace obou kolejových spojení přes Schirnding a Brod nad Lesy (Furth im Wald)).

Mapa 4: Každodenní spojení v oblasti veřejné osobní dopravy

- Veřejná doprava:** Ve snaze o další integraci hraničního regionu má mimořádný význam nabídka veřejné osobní dopravy. Místnímu obyvatelstvu umožňuje mobilitu i bez vlastního automobilu. Na tuto dopravu jsou odkázány především mladé a starší skupiny obyvatelstva (předpokládaný nárůst).

Stávající nabídka v oblasti veřejné dopravy vykazuje významné rezervy. Především špatné propojení a koordinace různých druhů dopravy v oblasti veřejné dopravy a stávající rozmanitost jízdních tarifů a jízdenek komplikují přeshraniční využití. Kromě stávající základní nabídky mohou přeshraniční a flexibilní nabídky, zaměřené na určité cílové skupiny, získat pro veřejnou osobní dopravu další skupiny uživatelů a doplnit na základě poptávky stávající systémy.
- Nákladní doprava:** Přeshraniční nákladní doprava je z větší části realizována prostřednictvím silniční dopravy. Kromě řady uzlů, umožňujících propojení silniční a železniční dopravy (například nákladní terminál (logistické centrum) v Hofu) nabízí řada logistických center v Bavorsku možnost napojení na vodní cestu k Severnímu a Černému moři (například logistická centra v Řeznu, Straubing - Sand, Deggendorfu, kromě toho v bezprostřední blízkosti hraničního regionu Norimberk).

Co možná největší část nákladní dopravy by měla být přesunuta na železnici a vodní cestu. Za tímto účelem je nutno v přeshraniční nákladní dopravě nutno rozvíjet kolejové spojení s cílem dosažení kratších jízdních dob a většího přepravního objemu na železnici. Kromě toho vytvářejí kapacitní kolejová a silniční napojení stávajících logistických center předpoklad pro větší využití kolejové a vodní cesty v rámci kombinované dopravy.⁷

⁷ V kombinované nákladní dopravě jsou pro dopravu zboží využívány různé druhy dopravy (silnice, koleje, vodní cesta, letecká doprava)

- **Data k dopravě:** Příprava a realizace přeshraničních projektů v oblasti dopravní infrastruktury je v současné době komplikována tím, že téměř nejsou k dispozici informace o zdrojových a cílových místech přeshraniční dopravy. Nelze tak formulovat žádné validní závěry ke skutečné poptávce.
- **Telekomunikace:** Atlas širokopásmového pokrytí ve Spolkové republice Německo⁸ jasně ukazuje, že v bavorském pohraničí s Českem, stejně jako v ostatních venkovských regionech, je pokrytí širokopásmovým připojením signifikantně horší, nežli v bavorských aglomeracích. Rozvoj širokopásmového připojení má v současné době na bavorské straně nejvyšší prioritu. Nepostradatelnou součástí komplexního zajištění telekomunikačními službami je kromě rozvoje širokopásmového připojení i kvalitní pokrytí nejnovějším standardem v oblasti mobilní komunikace – LTE. Rostoucím používáním a využíváním koncových mobilních přístrojů (mobilní telefony, tablety) jak v profesní, tak i v soukromé sféře, získává možnost výkonného mobilního širokopásmového připojení vysoký význam.

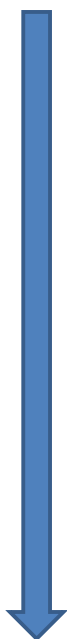
V některých obcích, které se nacházejí bezprostředně na státní hranici, není LTE téměř vůbec k dispozici. Pro české pohraničí se lze domnívat, že je situace obdobná. Právě v přeshraniční oblasti je situace komplikovaná díky skutečnosti, že mobilní operátoři musejí při zprovoznování vysílačů zohledňovat využívání frekvencí na druhé straně hranice, aby tak pokud možno zamezili vzájemnému rušení.

⁸ www.zukunft-breitband.de

4.3 Doporučení

Následující stavební doporučení mohou přispět k tomu, dosáhnout vize výkonné a atraktivní dopravní a telekomunikační infrastruktury.

DOPORUČENÍ V AKČNÍM POLI DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA A TELEKOMUNIKACE

Přeshraniční analýza a modelování dopravy pro malé území

Inventarizace dopravních vztahů, simulace dopravních toků a vlivů plánovaných opatření

Lepší propojení stávajících procesů koordinace a vydávání stanovisek pro výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury

Projednávání a identifikace společných stanovisek, vytvoření odsouhlaseného seznamu priorit

Rozvoj přeshraniční sítě veřejné dopravy

Harmonizace jízdních řádů, zavedení společného jízdního dokladu, propojení a rozšíření stávající nabídky veřejné dopravy

Rozvoj nabídek mobility pro specifické cílové skupiny

Inventarizace potřeb a zavedení nabídek pro specifické cílové skupiny

Rozvoj kolejové a silniční infrastruktury přeshraničního významu

Inventarizace potřeb (model dopravy), společná koordinace, případně společné stanovisko, rozvoj dopravní infrastruktury

Rozvoj výkonné přeshraniční mobilní sítě

Jednání mobilních operátorů, optimalizace infrastruktury vysílačů pro signál LTE

VIZE: ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYZNAČUJE VÝKONNOU A ATRAKTIVNÍ DOPRAVNÍ A TELEKOMUNIKAČNÍ INFRASTRUKTUROU, ZAJIŠŤUJÍCÍ DOBRŮ DOSTUPNOST V RÁMCI REGIONU A NAPOJENÍ NA OKOLNÍ METROPOLITNÍ REGIONY.

Přeshraniční analýza a modelování dopravy pro malé území

V rámci této rozvojové studie je navrhováno zpracování přeshraniční analýzy a modelování dopravy. V této analýze a tímto modelem by byly pro malé území popsány dopravní vazby pro integrované území a navzájem harmonizována data a stávající národní dopravní modely.⁹

Analýza a modelování dopravy pro celé integrované území by mohly přispět k zobrazení možností optimalizace v oblasti dopravy. Tato analýza i model by se mohly stát nástrojem pro plánování a projednávání opatření v souladu s potřebami. Výzvu představuje sloučení a harmonizace českých a bavorských dat z oblasti dopravy. Na obou stranách hranice již sice byly vytvořeny cenné přípravné podklady (viz předchozí poznámka), které však neumožňují formulovat závěry o vazbách v rámci celého území.

Obsahem doporučeného opatření by mělo být zmapování aktuální dopravní situace, stávající dopravní infrastruktury a přeshraničních dopravních toků v osobní a nákladní dopravě v pohraničí a simulace budoucích dopravních toků a vlivů plánovaných opatření v oblasti dopravy. Může tak vzniknout nejen podklad pro posuzování stavebních projektů v oblasti dopravy, ale i zdroj informací pro vytváření nabídek, orientovaných na jednotlivé cílové skupiny. Díky tomu bude možno urychlit potřebné rozhodovací procesy a zamezit vzniku konfliktů.

Pro zajištění co nejvyšší možné neutrality by měla být přeshraniční analýza a modelování dopravy pro malé území zadána příslušnými českými a bavorskými orgány.

Kvalitnější provázání stávajících procesů projednávání a přeshraničních stanovisek pro výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury

Výstavba přeshraniční infrastruktury je výsledkem politického procesu. V důsledku rozdílných úrovní kompetencí a priorit států, spolkových zemí, regionů a krajů, představují pravidelně organizovaná koordinační jednání v rámci jednotlivých států, případně regionů, ale i mezi Českem a Bavorskem, hlavní základnu tohoto procesu. V rámci přeshraničního procesu projednávání mohou být stávající stanoviska a cíle různých zájmových skupin, zástupců politické scény a příslušných orgánů veřejné správy zdokumentována a sloučena.

⁹ Spolkové ministerstvo dopravy a digitální infrastruktury vytvořeno v rámci pořizování Spolkového plánu dopravních cest přeshraniční model dopravy pro Německo. Pro Spolkový plán dopravních cest 2025 probíhá v současné době zpracování aktualizace prognóz až do roku 2030. Aby bylo možno vytvářet prognózy dopravy i v okresech na vnějších hranicích Německa, budou zohledněny i sousední zahraniční okresy. V Bavorsku se v současné době zpracovává Zemský model dopravy Bavorska. Zpracovatelem je Centrální místo pro řízení dopravy (Zentralstelle Verkehrsmanagement). Tento model je zpracováván ve větším stupni detailu, nežli plán Spolku. Zohledňuje každou obec jako vlastní dopravní buňku a sousední zahraniční území. Zatímco bavorský model dopravy zohledňuje rovněž nižší úrovně hierarchie, jako jsou například okresní silnice, představuje stávající český model strategický model dopravy.

Projednávání a koordinace záměrů, rozdělených podle silniční a železniční dopravy, probíhají v současné době v nepravidelně se scházejících grémiích. Jedná se především o:

- jednání mezi ministry dopravy,
- pracovní skupinu pro železniční dopravu (od roku 2002):
Cíl: zlepšení přeshraniční železniční dopravy mezi Českou republikou a Svobodným státem Bavorsko.
Účastníci: Ministerstvo dopravy České republiky, Bavorské státní ministerstvo vnitra, výstavby a dopravy (další účastníci: bavorská železniční společnost Bayerische Eisenbahngesellschaft mbH s r.o. (BEG), objednatelé dopravy na české straně (regiony – kraje), relevantní dopravci).
- Pracovní skupina k silniční dopravě:
Cíl: zmapování přeshraničních silničních spojení mezi Českou republikou a Bavorskem (poslední setkání 16.7.2015 v Brodě nad Lesy (Furth im Wald)).
Účastníci: Ministerstvo dopravy České republiky, Bavorské státní ministerstvo vnitra, výstavby a dopravy (další účastníci: Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD), regionální správy silnic).
- Neformální koordinační setkání k nákladní dopravě:
Na jaře roku 2015 se na pozvání Ministerstva dopravy ČR uskutečnila neformální schůzka. Města Cheb a Bayreuth spolu s Průmyslovou a obchodní komorou Horní Franky a Norimberk připravují další setkání.
Účastníci: dopravci z oblasti železniční dopravy, dopravci, provozovatelé nákladních a kontejnerových terminálů a zástupci sdružení odborníků z oblasti logistiky.

Hlavní výzvu představuje trvalé propojení stávajících uskupení a zavedení a formalizace společných procesů v oblasti koordinace. To je však pro vytvoření kapacitních přeshraničních dopravních sítí významné.

Stálé grémium, které se bude zabývat jak železniční, tak i silniční dopravou, může vést při měnícím se personálu k jisté kontinuitě. Kromě pokračování přeshraniční koordinace by bylo možno dosáhnout i shody v oblasti výstavby os TEN-T. Odsouhlasená a společná stanoviska, jejichž výsledek má vliv na rozhodovací procesy na národní úrovni, zvyšují jistotu plánovacího procesu na obou stranách hranice. Pomocí pozičního listu je možno na různých příslušných úrovních na české a německé straně společně působit na rychlou realizaci opatření v oblasti dopravy. Přitom je třeba zohlednit stávající cíle evropské dopravní politiky (TEN-T), národní politiky (například Spolkový plán dopravních cest), regionální politiky stejně jako cíle dalších aktérů (například hospodářských komor, Euregia Egrensis, vlády Horních Franků, Evropského regionu Dunaj-Vltava, pracovní skupiny Doprava v rámci Regionální kooperace Plzeň – Horní Falc, česko-německého dopravního fóra atd.).

Rozvoj přeshraniční sítě veřejné dopravy

Dodatečně k již existující Jízdence Bavorsko-Česko (Bayern-Böhmen-Ticket) by měly být jízdní řády veřejné osobní dopravy v pohraničí navzájem ve větším území sladěné. Měly by být zavedeny další společné jízdní doklady. Cílem je zkrácení jízdních dob a umožnit jednodušší a atraktivnější využití stávajících nabídek. Vzorem zde může být úspěšný model EgroNet, který zahrnuje 16 okresů, měst na úrovni okresů a dopravních svazů v Česku, Bavorsku, Sasku a Durynsku.

V dalším kroku by bylo možno prostřednictvím vyřešení mezer v nabídce stávající dopravní systémy navzájem propojit i v oblasti dálkové dopravy a vytvořit tak plošný systém. Jednou z možností je i zavedení přeshraničních železničních a autobusových linek a doplňující nabídky mobility (například autobus na zavolání, taxi na zavolání) v řídké osídlených oblastech a doplňující nabídky pro specifické cílové skupiny, jako jsou například turisté. Přitom musejí být zapojeny jak instituce, které nabídku veřejné dopravy objednávají (například kraje, okresy, města na úrovni okresů, bavorská železniční společnost Bayerische Eisenbahngesellschaft mbH s r.o.), tak i účastníci se dopravní svazy (koordinátoři dopravy v Německu – pozn. překladatele).

Rozvoj přeshraniční sítě veřejné osobní dopravy by pokrytím rozsáhlého území prospěl velkému počtu osob. Stavět lze na zkušenostech z podobného projektu EgroNet v severní části česko-bavorského pohraničí.

Rozvoj nabídek mobility pro specifické cílové skupiny

Nabídky pro specifické cílové skupiny mohou bodově doplnit stávající přeshraniční nabídku veřejné osobní dopravy. Tyto nabídky by mohly být zaměřeny například na osoby, které dojíždějí za prací nebo studující, kteří denně dojíždějí po stejné trase nebo oslovit určité cílové skupiny, jako jsou turisté či jednodenní návštěvníci. V závislosti na zaměření a cílové skupině by měly být zapojeny příslušné organizace (například hospodářské komory, velké podniky, sdružení cestovního ruchu). Důležitým předpokladem pro vyjasnění poptávky a koncepcí nabídek pro specifické cílové skupiny je inventarizace stávající zdrojové a cílové dopravy v rámci přeshraniční analýzy a modelování dopravy pro malé území.

Rozvoj železniční a silniční infrastruktury přeshraničního významu

Jak v osobní, tak i v nákladní dopravě je nutno počítat s rostoucím objemem dopravy. Se stoupající integrací česko-bavorského pohraničí roste interregionální přeshraniční doprava. Kromě toho představuje pohraničí díky své centrální poloze důležité tranzitní území. Proto je nutno vytvořit potřebné kapacity infrastruktury pro osobní a nákladní dopravu. V nákladní dopravě by mělo být zohledněno především napojení logistických center, aby tak bylo prostřednictvím kombinované dopravy dosaženo pokud možno efektivní realizace. Rozvoj osobní železniční dálkové dopravy by kromě toho prospěl rozvoji pohraničí, protože by došlo k lepšímu propojení velkých center.

Rozvoj kolejové a silniční infrastruktury přeshraničního významu by pro budoucí opatření měl probíhat následně:

Během prvního kroku proběhne identifikace konkrétních tratí s potřebou optimalizace a možných opatření v oblasti zkapacitnění, modernizace a nové výstavby (viz přeshraniční analýza a modelování dopravy pro malé území.).

V případě, kdy kompetence spočívají na hraničním regionu, proběhne ve druhém kroku proces přeshraniční koordinace opatření a vypracování společného stanoviska (viz str. 16). Rozvoj silniční infrastruktury by se měl řídit podle nadregionálního účinku daného jednotlivého opatření. V rámci rozvoje kolejové infrastruktury by měly být rovněž zohledněny požadavky přeshraničního taktového jízdního řádu s tak zvanými uzlovými body taktové dopravy (taktové uzly).

V dalším kroku lze potřebná opatření realizovat poskytnutím finančních prostředků. Příklady schválených a ve fázi projednávání se nacházejících projektů v oblasti silniční a kolejové infrastruktury jsou uvedeny v Mapa 3. Další přeshraničně účinná opatření je možno identifikovat a posoudit pomocí analýzy a modelování dopravy pro malé území..

Možnými opatřeními v oblasti silniční dopravy jsou například obchvaty měst a obcí a průběžné či střídavé doplnění dalších jízdnic pruhů. V oblasti železniční dopravy by ke zvýšení kapacity přispěla například elektrifikace tratí a průběžné, nebo v určitých úsecích provedené rozšíření na dvojkolejně tratě. Specifická opatření pro nákladní dopravu jsou například prodloužení staničních kolejí pro delší nákladní vlaky, zlepšení železničního spodku pro vyšší přípustný nápravový tlak a udržování průjezdného průřezu, který je nutný pro kombinovanou dopravu.

Rozvoj výkonné přeshraniční mobilní sítě

Podle dostupných informací byly uzavřeny administrativní dohody ohledně „koordinace hranic“ mezi německým (Bundesnetzagentur) a českým regulačním orgánem. Na bázi této obecné dohody mohou mobilní operátoři na obou stranách hranice uzavírat dohody mezi operátory ohledně umístění jednotlivých vysílačů. Zde je nutná dohoda o tom, v jakém pohraničí může být státní hranice překročena bez toho, aby došlo k rušení druhého partnera.

Jako první krok pro zlepšení pokrytí signálem LTE mohou mobilní operátoři z obou stran hranice realizovat přeshraniční odborná jednání za účelem uzavření dohod ohledně umístění vysílačů. Pomocí nekomplikovaného poskytnutí vhodných lokalit pro umístění vysílačů, případně podporou při vyhledávání těchto lokalit, mohou následnou realizaci podpořit obce.

- (Dosud) existující mezery v pokrytí širokopásmovým připojením především samot je možno uzavřít lepším pokrytím signálem LTE.
- Z lepšího pokrytí signálem LTE budou mít užitek jak místní obyvatelstvo, tak i hospodářská sféra, zaměstnanci, ale i turisté.
- Lepší pokrytí signálem LTE vytvoří technické předpoklady pro využití digitální nabídky, jako jsou například aplikace v oblasti cestovního ruchu či dopravy.

5 Akční pole Hospodářství

5.1 Vize a cíle

VIZE PRO AKČNÍ POLE HOSPODÁŘSTVÍ:
ČESKO-BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYVÍJÍ V PŘESHraniČNĚ PROPOJENÝ INOVATIVNÍ A HOSPODÁŘSKÝ REGION

Cíle :

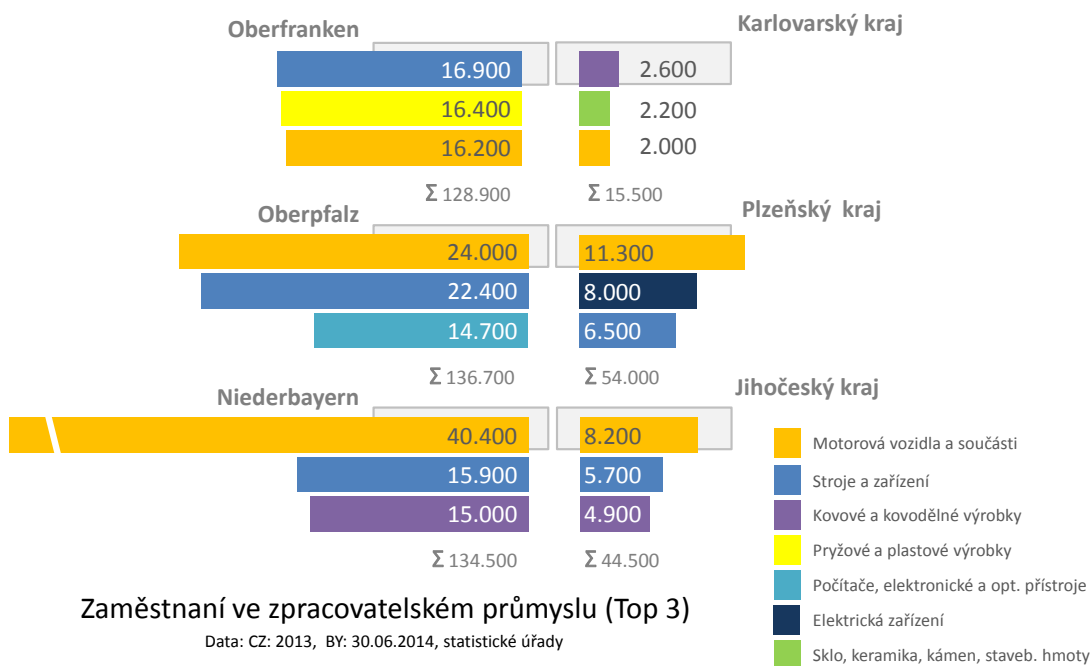
- Zvýšení inovační síly prostřednictvím přeshraniční kooperace
- Vytvořit prostor pro inovativní podniky a start-upy

5.2 Význam a výchozí situace

Výkonné, inovativní hospodářství má pro atraktivitu česko-bavorského pohraničí rozhodující význam.

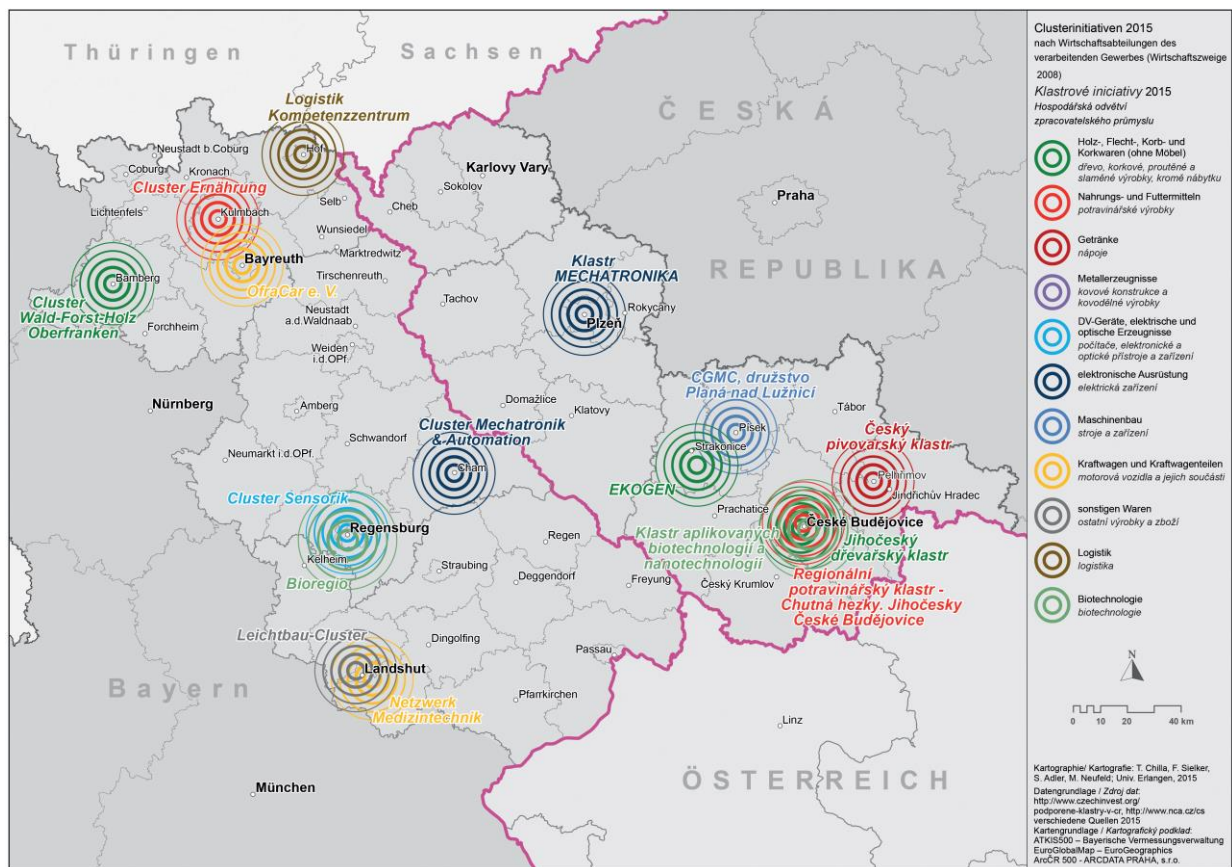
Potenciál k propojení a s tím spojené výzvy se týkají především následujících oblastí:

- **Odvětvová struktura:** Česko-bavorské pohraničí se vyznačuje vysokým podílem technicky orientovaných firem v podobných a navzájem se doplňujících odvětvích. Významnou roli hrají na obou stranách hranice v oblasti zpracovatelského průmyslu automobilový průmysl, strojírenství a zpracování kovů (viz Obr. 7).

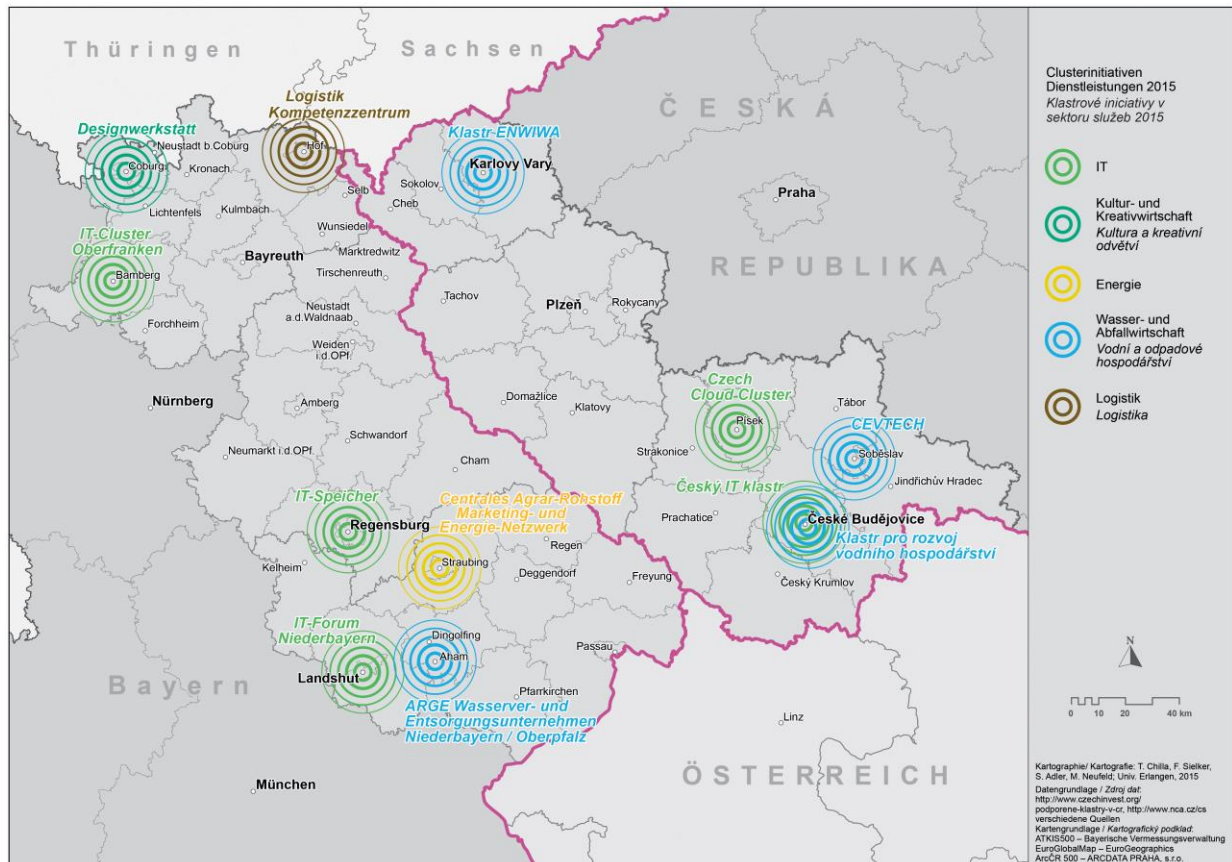

Obr. 7: Zaměstnanost ve zpracovatelském průmyslu (ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD & LfStad 2014)

- Síťové struktury:** V česko-bavorském pohraničí existují síťové struktury a klastrové iniciativy, které nabízejí firmám, především malým a středním podnikům, možnosti k navázání kontaktů s jinými aktéry z odvětví a s výzkumnými institucemi. Tyto sítě umožňují navázat řadu nových obchodních kontaktů, usnadňují výměnu a navázání kontaktů mezi výzkumnými institucemi a podniky (které zatím v kontaktu s výzkumnými zařízeními nebyly). Z tohoto propojení je možno získat důležité informace, rozvíjet inovace a partnerství. Z dlouhodobého hlediska může z takovéto strukturální konkurenční situace vzniknout situace win-win. Příklady sítí představují regionálně, nebo na celé Bavorsko, případně na celé Česko orientované klastry (viz Mapa 5 a Mapa 6). I přes podobnou odvětvovou strukturu však k přeshraničnímu rozšíření síťových struktur téměř nedochází a to i přesto, že přidaná hodnota sítí na obou stranách hranice je z vnitrozemského hlediska uznávána.

Mapa 5: Klastrové iniciativy v oblasti zpracovatelského průmyslu

Mapa 6: Klastřové iniciativy v oblasti služeb

- **Inovační síla:** Inovativní podniky přispívají k vytváření atraktivních pracovních míst a k posílení hospodářské síly. Orientace na inovace (měřeno počtem přihlášek u evropského patentového úřadu) je na bavorské straně výrazně vyšší. Centrální výzvou je proto udržení a zvýšení inovační síly podniků, především pro malé a střední podniky (MSP), které jsou v rozsáhlých částech řešeného území silně zastoupené.
- **Aplikovaný výzkum / transfer technologií:** Propojení mezi výzkumnou a hospodářskou sférou představuje ústřední aspekt přeshraničního propojení, který by měl být dále podporován. To je možno realizovat prostřednictvím míst pro transfer technologií při vysokých školách (k tomu viz akční pole Věda a vysoké školy) a dalších institucí (pro Bavorsko viz www.tt-netz-bayern.de). Technicky orientované vysoké školy v pohraničí tím nabízejí velmi dobré výchozí body pro zapojení MSP prostřednictvím kooperace do aplikovaného výzkumu a přispívají tak významnou měrou k transferu technologií a tím k rozvoji inovativního hospodářského prostředí podél hranice.
- **Demografie:** Podle zásady „people follow jobs“ závisí počet přistěhovalých osob a jejich usazení se v území na perspektivě na trhu práce. S výjimkou vládního kraje Horní Franky a Karlovarského kraje se počty nezaměstnaných pohybují pod bavorskými a českými průměrnými hodnotami. Zatímco na bavorské straně počty zaměstnaných stoupají nebo jsou přinejmenším stabilní, vykazují na české straně Karlovarský a Jihočeský kraj klesající počty zaměstnaných. Pouze Plzeňský kraj vykazuje mírný nárůst zaměstnaných. Pro udržení především mladého obyvatelstva v česko-bavorském pohraničí a pro zvýšení počtu přistěhovalých jsou proto rozhodující atraktivní pracovní příležitosti.

Příchodem mladších skupin obyvatelstva lze zmírnit probíhající proces stárnutí společnosti a pokles počtu obyvatel¹⁰.

5.3 Doporučení

Pro dosažení vize přeshraničně propojeného inovativního a hospodářského regionu jsou navrhována následující doporučení:

DOPORUČENÍ V AKČNÍM POLI HOSPODÁŘSTVÍ

Přeshraniční management sítě

Management přeshraničních sítí, inicializace a upevnění kontaktů, zprostředkování kooperačních partnerů, poradenství k přeshraničním otázkám

Přeshraniční inovační vouchery

Finanční podpora česko –bavorského vývoje inovací

Přeshraniční strategie v oblasti průmyslových ploch

Inventarizace stávajících pozemků, koncepce a vytvoření profilů, společný marketing

Česko–bavorské centrum pro transfer technologií

Koordinační a konzultační místo na podporu propojování hospodářství a vědy

Cross-Border Innovation Labs

Vytvoření pracovního a inovačního centra pro samostatně výdělečně činné osoby, podniky a zaměstnance s pracovišti, dílnou, laboratoří , místnostmi pro pořádání akcí a akcemi

VIZE: ČESKO-BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYVÍJÍ V PŘESHraničně PROPOJENÝ INOVATIVNÍ A HOSPODÁŘSKÝ REGION.

Přeshraniční management sítě

Zavedením přeshraničního managementu sítí lze cíleně podpořit spolupráci a výměnu informací mezi podniky a vědeckými institucemi na obou stranách hranice. Přeshraniční sítě mohou vytvořit nové impulsy a kooperace a přispívají tak významnou měrou k posílení hraničního regionu jako inovační lokality. Mizí tak vnímání národních hranic. Tyto sítě tak přispívají k integraci společného hospodářského prostoru. Díky rozšířené velikosti a získání atraktivních členů sítě z oblasti hospodářství a vědy dosahují přeshraniční sítě snadněji nadregionálního významu a mohou prezentovat česko-bavorské pohraničí jako silný hospodářský a inovační prostor.

¹⁰ S výjimkou Karlovarského kraje přichází již nyní do česko – bavorského pohraničí více osob, než jich odsud odchází. Počty obyvatel klesají z toho důvodu, že převažuje počet zemřelých nad počtem narozených. Tuto ztrátu se (zatím) nedaří vyrovnat počtem přistěhovalých.

Přeshraniční sítě by měly být rozvíjeny na základě již existujících síťových aktivit na bavorské i české straně, protože tyto aktivity představují dobrou výchozí bázi pro rozvoj odvětvím podobných sítím (v popředí zde stojí vytváření sítí mezi podniky a vědeckými institucemi stejného nebo přímo příbuzného odvětví) nebo pro vytváření sítí Cross-Clustering (v popředí zde stojí vytváření sítí mezi podniky a vědeckými institucemi různých odvětví, například podél hodnotových řetězců).

Přeshraniční management sítí by měl zajišťovat následující úkoly:

- inicializace a upevňování kontaktů,
- zapojování malých a středních podniků do přeshraniční kooperace,
- zprostředkování možných kooperačních partnerů,
- poskytovat informace a podporu ohledně specifických požadavků přeshraniční kooperace.

Do realizace je možno zapojit zkušené aktéry z existujících sítí, kteří mohou dobře zvládnout komplexní úkoly v oblasti přeshraničního vytváření sítí. Díky tomu je možno rychle zahájit realizační fázi.

Přeshraniční inovační vouchery

S finanční podporou lze především MSP z pohraničí usnadnit přístup k výzkumu a vývoji. Na obou stranách hranice již existují dobré zkušenosti s různými modely inovačních voucherů. Těmito stávajícími inovačními vouchery na české a bavorské straně je sice přeshraniční kooperace možná, v praxi však těžiště spočívá na kooperaci na národní úrovni. Cílem přeshraničních inovačních voucherů je cílená podpora kooperace s partnery z česko-bavorského pohraničí. Předpokladem pro poskytnutí podpory by proto mělo být, aby alespoň jeden partner (podnik nebo výzkumná instituce) pocházela z česko-bavorského pohraničí. Podpora by se mohla orientovat podle modelu bavorských inovačních voucherů, kde se výše podpory řídí podle obsahu podpory. Tato „základní nabídka“ by mohla být doplněna o výše dotované inovační vouchery, které budou udělovány v rámci každoroční soutěže. Inovační vouchery, udělené v rámci soutěže, se mohou soustředit na témata nebo / a odvětví, která se budou každý rok měnit, aby tak poskytovaly cílené podněty ke kooperacím.

Do přípravy přeshraničních inovačních voucherů by mělo být zapojeno Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a Bavorské státní ministerstvo hospodářství a médií, energií a technologií. Pro nutný kontakt s hospodářskou sférou by měly být zapojeny hospodářské komory a stávající sítě / klastry v pohraničí.

Přeshraniční strategie v oblasti průmyslových ploch

V česko-bavorském pohraničí se nachází řada nevyužitých průmyslových pozemků. Jedná se o plochy, které jsou dosud vymezené pouze v územních plánech, přes již zainvestované pozemky, ne zcela zaplněné průmyslové zóny až po prázdné průmyslové nemovitosti. Politika jednotlivých obcí je většinou zaměřena na vlastní průmyslové plochy. Pomocí přeshraniční strategie by bylo možno dosáhnout lepšího vytižení a optimalizovaného využití průmyslových zón na obou stranách hranice. Například profil jedné průmyslové zóny, zaměřený na určitá odvětví, může zvýšit atraktivitu této lokality. Takovouto průmyslovou zónu lze lépe uplatnit na trhu, stejně tak je možno snáze získávat investory a poskytovatele služeb, zaměřené na dané odvětví.

Předpokladem pro účast na přeshraniční strategii průmyslových ploch je uvědomění si výhod udržitelného využívání průmyslových pozemků obcemi podél hranice, které za vymezení těchto ploch zodpovídají. Dalším krokem je inventarizace stávajících a připravovaných průmyslových zón. Na základě této inventarizace lze odvodit přeshraniční strategii pro průmyslové plochy, například se zaměřením na konkrétní odvětví. Při realizaci strategie průmyslových ploch je možno postupovat různým způsobem, například:

- zahrnutí dostupných průmyslových pozemků jak do českých (například průmyslové plochy v regionálním informačním servisu (RIS)), tak i bavorských (například portál průmyslové a obchodní komory SISBY) marketingových platform.
- výměna informací o stávající poptávce podniků (například prostřednictvím společné on-line databáze).
- vytvoření managementu průmyslových ploch pro společný aktivní marketing těchto ploch (například prostřednictvím přeshraničního marketingu lokalit),
- v dlouhodobém pohledu společné vymezení a zainvestování interkomunálních a / nebo přeshraničních průmyslových ploch.

Česko–bavorské centrum pro transfer technologií

Na obou stranách hranice existují centra pro transfer technologií, která jsou aktivní jako rozhraní mezi výzkumem a vývojem na straně jedné a hospodářskou sférou (především MSP a průmysl) na straně druhé. Tato rozhraní mají různou institucionální podobu (mimo jiné jsou zřizována při správě vysokých škol, nebo se jedná o organizace, jejichž zřizovateli jsou subjekty v území nebo soukromé organizace). Přeshraniční centrum pro transfer technologií skýtá pro region dvojí potenciál, jednak (další) přeshraniční získání trhu prostřednictvím příslušných inovací a za druhé celkově silnější dynamiku inovací a efektivnější struktury díky vyššímu počtu potenciálních inovačních aktérů. Příkladem je zde instituce ve čtyřzemí Centrope (AT-SK-CZ-HU)¹¹

Česko-bavorské centrum pro transfer technologií by mělo zajišťovat následující úkoly:

- konzultační služby (konzultace v oblasti dotací, právní poradenství),
- síťová práce mezi všemi zúčastněnými,
- nabídka školení.

¹¹ www.centrope-tt.info/about-centrope-tt-de

Do rozvoje, koncipování a činnosti česko—bavorského centra pro transfer technologií by měly být zapojeny hospodářské komory, především Průmyslová a hospodářská komora (hospodářský delegát Svobodného státu v Česku) a Bayern Handwerk International.

Přidaná hodnota přeshraničního centra pro transfer technologií zahrnuje:

- získání tržních potenciálů v pohraničí prostřednictvím více inovací,
- rozvoj hospodářské kooperace,
- vyšší efektivita prostřednictvím společných akcí.

Česko—bavorské centrum pro transfer technologií může cíleně přispět k posílení inovační síly, která má pro rozvoj česko-bavorského pohraničí rozhodující význam.

Cross-Border Innovation Lab

Inovace vznikají ve stále menší míře v uzavřených laboratořích. Na významu při vývoji novinek a inovací získává meziodvětvová spolupráce a kooperace s kreativními lidmi. Této tendence využívá rovněž Coworking, kdy jsou nabízeny pracovní příležitosti v kreativním prostředí.

Cross-Border Innovation Labs (CBI Lab) jsou meziodvětvová pracovní a inovační centra, nabízející velmi dobře vybavená, flexibilně využitelná pracoviště, která však vytvářejí i kreativní prostředí za účelem inicializace setkávání a kooperace mezi různými uživateli, což je navíc podporováno specifickou programovou nabídkou.

CBI Lab jsou svojí nabídkou zaměřeny nejen na samostatně výdělečně činné osoby, drobné podnikatele a zakladatele firem, ale specificky i na podniky v česko-bavorském pohraničí. Protože i firmy využívají tento typ zařízení pro své zaměstnance stále více k tomu, aby vytvářely sítě, aby se podílely na výměně mezi odvětvími, pro získání inspirace i jako alternativy k práci doma (home office).

CBI Lab nabízí:

- dobře vybavené dílny a laboratoře jako místa pro experimenty a setkávání inovativních lidí z různých odvětví,
- specifické programy (například poradenství pro start-upy, workshopy k inovacím),
- moderně vybavená pracoviště, které lze dočasně pronajmout – doba trvání nájmu se může pohybovat v řádu dní, ale může zahrnovat i delší období,
- nabídku pro start-upy nebo drobné podnikatele, ale i pro firmy, vysílající své pracovníky na určitou dobu do CBS Lab.

Pro co nejlepší vytíženost by takovýto Lab měl být zřizován na dobře dostupném, přeshraničním místě.

Do jeho založení a rozvoje by měly být kromě příslušných ministerstev z české i bavorské strany zapojeny i podniky, případně zástupci sítí, organizací na podporu hospodářství a marketing lokalit zúčastněných obcí.

6 Akční pole Věda a vysoké školy

6.1 Vize a cíle

VIZE PRO AKČNÍ POLE VĚDA A VYSOKÉ ŠKOLY
ČESKO—BAVORSKÉ POHRANIČÍ JE PŘESHraniČNÍM ÚZEMÍM VĚDY A VYSOKÝCH ŠKOL

Cíle :

- Vytvoření široké přeshraniční nabídky studijních možností
- Generování inovačních impulsů prostřednictvím aplikovaného výzkumu v pohraničí
- Pokrytí poptávky po kvalifikované pracovní síle na obou stranách hranice

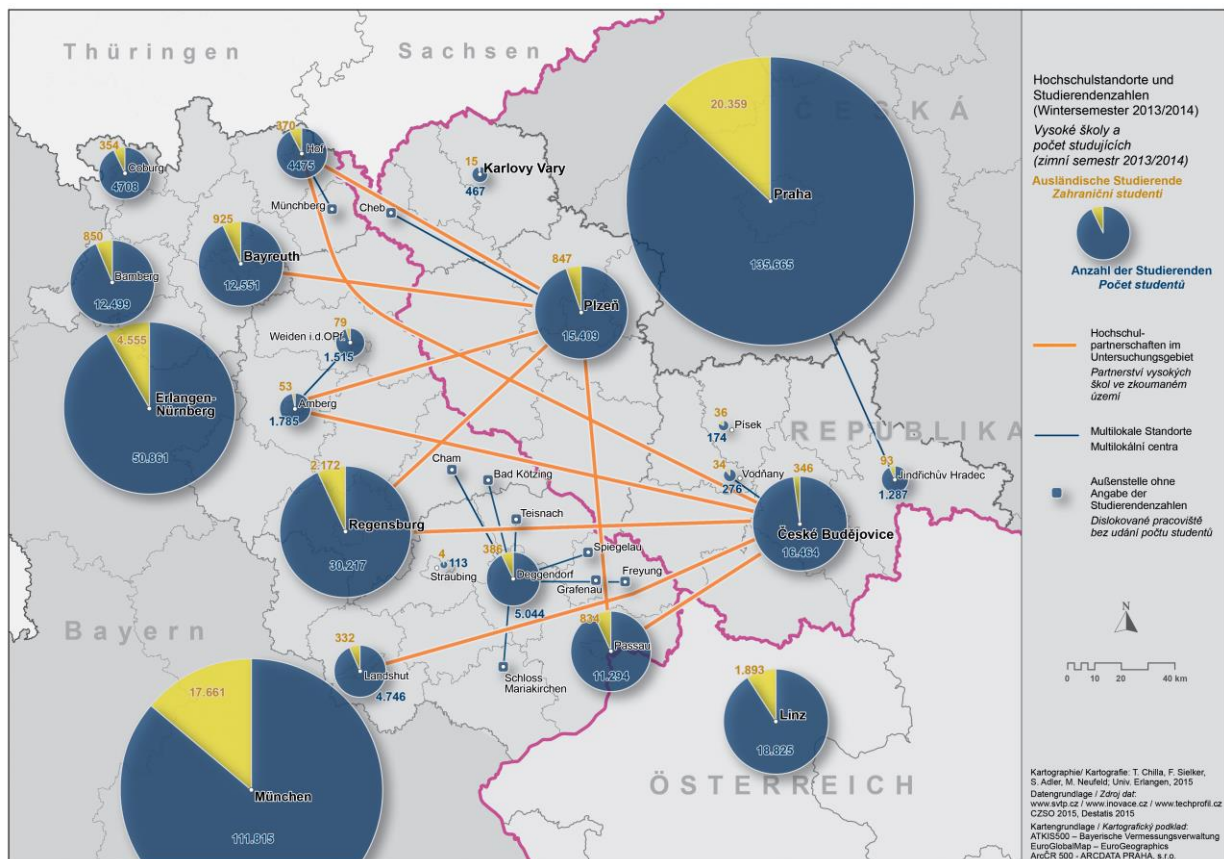
6.2 Význam a výchozí situace

Oblast vědy a vysokých škol představuje významný potenciál pro přeshraniční integraci a propojení. Kooperace v oblasti výzkumu a výuky spojuje nejen studující a vědce, ale funguje současně jako motor pro udržitelný propojený region, především ve vztahu k hospodářskému a demografickému rozvoji.

Potenciál k propojení a s tím spojené výzvy se týkají především následujících oblastí:

- **Vysoké školy:** Dobrá struktura vysokých škol s již existujícími vazbami a spojeními představuje základ pro další kooperaci, který lze dále rozvíjet (viz Mapa 7). Na bavorské straně to je možné mimo jiné díky řadě vysokých škol pro aplikované vědy s technickým zaměřením; na české straně se technicky zaměřená vysoká škola nachází mimo jiné v Plzni., malé kapacity v Karlovarském kraji je třeba chápat jako výzvu. I přes četné kooperační projekty mezi institucemi v současné době dosud neexistuje systematická česko-bavorská kooperace vysokých škol. Vysokoškolská a výzkumná krajina česko-bavorského pohraničí je rámována většími vysokoškolskými lokalitami v Erlangenu a Norimberku, Mnichově, Linci a Praze.
- **Mimouniverzitní výzkumná zařízení:** Celkem osm měst v pohraničí je současně sídlem Fraunhoferovy společnosti s jednou až dvěma projektovými skupinami či uživatelskými / kompetenčními centry, v Bamberku sídlí ústav ze skupiny Leibnitzovy společnosti. Celkem sídlí v Bavorsku, především ve velkých univerzitních městech, 20 institucí Franhoferovy společnosti a šest ústavů Leibnitzovy společnosti. Ústavy Hermholtzovy společnosti a instituty Maxe Plancka se nacházejí mimo pohraničí, především ve velkých univerzitních městech. Na české straně nelze srovnatelnou strukturu zjistit. Vědecké akademie sídlí většinou v Praze.

- **Hospodářství:** Přeshraničně kvalifikovaný personál je předpokladem pro rostoucí hospodářské vazby. Kooperace vysokých škol k tomu přispívá tím, že nabízí odpovídající kvalifikace především v odvětvích, která jsou v daném regionu zastoupená (například automobilový průmysl, strojírenství, zpracování kovů) a současně zprostředkovávají znalosti o „druhé“ straně hranice (interkulturní vzdělávání).
- **Inovativnost:** Vývoj nových výrobků, procesů a patentů má pro celý hospodářský prostor velký význam. Přeshraniční rozvoj inovací na vysokých školách a v jejich okolí umožňuje cíleně reagovat na regionální trhy. Přitom je třeba zohlednit skutečnost, že v bavorské části hraničního regionu je inovativnost počtem cca 100 – 300 přihlášených patentů na milion obyvatel výrazně vyšší, nežli v české části, kde počet přihlášených patentů na milion obyvatel leží pod 10 (Eurostat 2012). Pozitivně je třeba vnímat, že na obou stranách hranice se využívá nástroj v podobě center pro transfer technologií, například při univerzitách. Tato centra pro transfer technologií jsou zaměřena na usnadnění a intenzifikaci kontaktu mezi výzkumnými institucemi a uživateli z řad hospodářské sféry.
- **Demografie:** Demografický vývoj s aspekty stárnutí společnosti ve všech částech území a ztráta obyvatel v dílčích územích představuje výzvu na obou stranách hranice. Aby bylo možno působit proti (zesílenému) nedostatku kvalifikovaných pracovních sil je nutno zaměřit pozornost na „vzdělávací migraci“: přeshraniční univerzita umožní obyvatelům pohraničí současně studium v blízkosti domova a mezinárodní studium a přispěje tak ke snížení emigrace. Mimořádný význam má rovněž skutečnost, že je možno takto generovat potenciál pro nadregionální přistěhovalectví.

Mapa 7: Sídla vysokých škol a počty studujících

Tabulka 4: Počet studujících v místech, ve kterých se nacházejí vysoké školy (zimní semestr 2013/14)

V česko-bavorském pohraničí	Bavorská strana	Česká strana
Počet studujících	cca. 95.000 (z toho cca 6 350 – tj. 6,7% - zahraničních)	cca. 34.000 (z toho cca 300 – tj. 0,9% - zahraničních)
Počet vysokoškolských lokalit	19	7

Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD , stav 20.1.2014 pro zimní semestr 2013/2014, Destatis pro zimní semestr 2013/2014

6.3 Doporučení

Přeshraniční spolupráce v oblasti vědy a vysokých škol lze dosáhnout prostřednictvím následujících stavebních kamenů:

DOPORUČENÍ V AKČNÍM POLI VĚDA A VYSOKÉ ŠKOLY

Letní a zimní školy

Příležitostně konané nebo pravidelně se opakující bloková cvičení pro studující a doktorandy v pohraničí k vybraným tématům

Konference rektorů českých a bavorských vysokých škol

Ustavení česko-bavorské konference rektorů vysokých škol jako platformy na cestě k česko-bavorské vysoké škole

Česko-bavorská vysoká škola

Síť stávajících vysokých škol, nabízejících společné vysokoškolské vzdělání a výzkum v česko-bavorském pohraničí

VIZE: ČESKO—BAVORSKÉ POHRANIČÍ JE PŘESHraniČNÍM ÚZEMÍM VĚDY A VYSOKÝCH ŠKOL.

Letní a zimní školy

Letní škola představuje první stavební kámen na cestě k přeshraniční kooperaci vysokých škol, díky které bude pohraničí jako vysokoškolská krajina viditelnější jak uvnitř, tak i nadregionálně. Pod pojmem letní škola je nutno chápat každoročně se opakující blokové kurzy pro studující a doktorandy v pohraničí, věnované vybraným tematickým těžištím. Významnými součástmi jsou: odborné workshopy a přednášky, regionální exkurze, jazykové kurzy a prvky soutěže (například best-paper-award, prémiované projektové práce). Tematicky se na jednu stranu nabízejí technické oblasti, které mají k regionálnímu hospodářství blízko (například automobilový průmysl, strojírenství, elektrotechnika, zpracování dat). Relevantní je ale i oblast "kultury", do které je nutno zapojit obory jako historie, geografie, politické, jazykové a kulturní vědy, protože bez kulturních znalostí si je možno smysluplný rozvoj pohraničí představit jen těžko.

Ve střednědobém horizontu lze letní školu rozšířit o zimní školu. Nabízí se zde pravidelná změna mezi technickými a kulturními tématy.

Letní a zimní školu je možno realizovat rychle. Letní a zimní škola může přispět k vnějšimu vnímání česko-bavorského pohraničí jako vysokoškolského a vědeckého regionu. Přípravu a realizaci letních a zimních škol by měly zajišťovat zúčastněné vysoké školy z pohraničí při zapojení příslušných ministerstev.

Konference rektorů českých a bavorských vysokých škol

Vytvoření přeshraniční vysokoškolské krajiny musí být organizačně a politicky zakotveno. Kromě bodových kooperací mezi německou konferencí rektorů vysokých škol a českou konferencí rektorů (například při přípravě mezistátní ekvivalenční dohody) a aktivit v oblasti European University Association neexistuje v současné době žádná institucionalizovaná vysokoškolská politická kooperace mezi Českem a Bavorskem.

Česko-bavorská konference rektorů vysokých škol může přispět k lepší koordinaci a k dalšímu rozvoji těžišť vysokých škol v rámci česko-bavorského pohraničí. Mezi její úkoly patří dohoda o odborných těžištích (například letních škol, ve výzkumném programu, u přeshraničních studijních oborů) a organizační zajištění (například koordinace přeshraniční vysoké školy, místa pořádání letních škol).

Česko-bavorská konference rektorů vysokých škol se může stát důležitým grémiem, které pomůže při koordinaci a podpoře procesu ve směru možné česko-bavorské vysoké školy. Struktura této konference se může orientovat podle stávající bavorské konference rektorů vysokých škol a měla by spočívat prioritně v kompetenci vysokých škol v česko-bavorském pohraničí.

Česko-bavorská vysoká škola

Česko-bavorská vysoká škola by měla být sítí stávajících vysokých škol, nabízejících společné vysokoškolské vzdělání a výzkum v česko-bavorském pohraničí, která bude tímto způsobem generovat impulsy k inovacím a přispívat k pokrytí poptávky po kvalifikované pracovní síle. Vysoká škola by měla být inicializována ve formě sítě. Nejedná se o výstavbu a etablování zcela nové vysoké školy. Pod jednou společnou střešou tak stávající vysoké školy sloučí své stávající silné stránky a uzavřou existující mezery. Koordinace takového sdružení může být zajištěna pomocí decentralizované struktury sekretariátu.

Příklady aktivit:

- společné studijní obory (double degree (dvojitá diplom) bc., mgr.),
- společné využívání infrastruktury (například laboratoří),
- povinné zahraniční semestry na druhé straně hranice,
- povinné praxe na druhé straně hranice,
- společné vzdělávání doktorandů (Graduate School, společné vedení disertačních prací (cotutelle)),
- společná nabídka kurzů, především v jazykové oblasti,
- společná podpora výzkumu, především i ve vztahu k programům EU,
- Erasmus-Turbo: větší snaha o propojení v rámci česko-bavorského pohraničí v rámci programu Erasmus,
- propojení se zvyšováním kvalifikace (analogicky k Dunajské univerzitě v Kremži (Donau-Universität Krems)),
- rozhraní s hospodářskou sférou (především průmyslem, jako oboustranný „transportér zájmů“; případně integrace zprostředkování praxí).
- přeshraniční využití internetové nabídky Virtuální vysoké školy Bavorska (Virtuelle Hochschule Bayerns (VHB)).

Takováto forma přeshraniční vysoké školy je ve střednědobém až dlouhodobém horizontu realizovatelná. Od doporučení směrem k větší institucionalizaci v současné době upouštíme, protože nejprve je nutná fáze "nastavení výhybek". Jako další formy institucionalizace je třeba uvést:

- novou univerzitu v česko-bavorském pohraničí nelze v současné době doporučit. v současné době funguje Andrassyho univerzita v Budapešti, která je mimo jiné podporována Svobodným státem Bavorsko, která funguje v Budapešti jako německojazyčná univerzita ve střední Evropě. Tato univerzita představuje příklad toho, až kam může sahat přeshraniční angažmá.
- campus v Deggendorfu v současné době ukazuje, jak je možno prostřednictvím velmi komplexního systému kampusů pokrýt četné lokality. Z dlouhodobého hlediska by bylo myslitelné i přeshraniční založení kampusu (k tomu v současné době dochází například ze strany německých univerzit v Asii).
- do propojení výzkumu lze zapojit i mimouniverzitní výzkumné organizace (Leibniz, Fraunhofer atd.).

Česko - bavorská vysoká škola představuje dlouhodobou perspektivu, pro kterou zbývající doporučení představují možné stavební prvky. Její vybudování a rozvoj spočívá v rukou vysokých škol, zastoupených v pohraničí a příslušných ministerstev na české a bavorské straně.

7 Akční pole Vzdělávání a kvalifikace

7.1 Vize a cíle

VIZE A CÍLE PRO AKČNÍ POLE VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE
ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYZNAČUJE PŘESHraniČNĚ FUNGUJÍCÍM SYSTÉMEM VZDĚLÁVÁNÍ A ZVYŠOVÁNÍ
KVALIFIKACE S VYSOKÝM VZTAHEM K PRAXI A PŘESHraniČNÍM TRHEM PRÁCE

Cíle :

- Dvojazyčnost jako klíčová dovednost pro přeshraniční spolupráci
- Přeshraniční trh vzdělávání s vysokým vztahem k praxi
- Přeshraniční kvalifikace odborných pracovních sil

7.2 Význam a výchozí situace

Dobře vzdělané pracovní a odborné pracovní síly a schopnost jazykové komunikace představují ústřední základ pro budoucí rozvoj česko–bavorského pohraničí.

Potenciál k propojení a s tím spojené výzvy se týkají především následujících oblastí:

- **Jazykové dovednosti:** Jazykové bariéry představují výzvu pro přeshraniční hospodářský život a pro pocit soudržnosti hraničního regionu. Jestliže byla němčina v důsledku společné historie dlouhou dobu na české straně velmi rozšířeným jazykem, klesají v současné době její znalosti v důsledku generační obměny razantním způsobem (viz Tabulka 5). Na německé straně je podíl osob, ovládajících češtinu, od věků tradičně nízký.

Tabulka 5: Znalosti němčiny na české straně

	Podíl obyvatel 2005	Podíl obyvatel 2012
Moje jazykové znalosti stačí pro konverzaci v němčině, si myslí ...	28%	15%
Němčina je důležitá pro můj osobní rozvoj, si myslí ...	55%	32%
Němčina je dobrá pro budoucnost mých dětí, si myslí....	66%	44%

Zdroj: European Commission (2012)

- Vzdělávání a hospodářství:** Přeshraničně kvalifikované odborné pracovní síly jsou předpokladem pro silnější hospodářské vazby. Harmonizace vzdělávacích systémů a optimalizované zaměření odborného výcviku na odvětví, zastoupená v regionu, povede k větší propustnosti trhu práce v pohraničí a položí tak základní kámen pro dlouhodobě silnější hospodářské propojení pohraničí. Systémy profesního vzdělávání se v současné době liší v tom smyslu, že zatímco v Česku je fáze školské kvalifikace předřazena praxi v podniku, probíhá duální systém vzdělávání v Bavorsku paralelně ve škole a v podniku. To sebou nese i různý stupeň „blízkosti“ mezi vzděláváním a podniky. Propojení vzdělávání a hospodářské sféry probíhá na bavorské straně i na úrovni vysokých škol prostřednictvím dobré struktury vysokých škol pro aplikované vědy (zčásti s nabídkou duálního studia). Aktuální diskuse, požadující větší orientaci vzdělávání na praktické potřeby a úspěšné jednotlivé projekty přeshraniční kooperace v oblasti vzdělávání představují dobrou výchozí situaci k dosažení užšího spojení vzdělávací a hospodářské sféry a společné vytváření přeshraničních možností vzdělávání.
- Demografie:** V akčním poli Vzdělávání a kvalifikace jde o řešení nedostatku kvalifikované pracovní síly a odchodu mladých lidí za vzděláním. Prostřednictvím přeshraniční nabídky vzdělávání a zvyšování kvalifikace lze vzdělávat odborné pracovní síly a vytvořit propustný trh práce. Úzká spolupráce zdejší hospodářské sféry vytváří atraktivní možnosti pro vzdělávání a perspektivy pro profesní život doma. Tím dojde ke snížení odchodu obyvatel za vzděláváním z tohoto území a současně lze dosáhnout i příchodu nových obyvatel do pohraničí.

7.3 Doporučení

Pro dosažení vize přeshraničně fungujícího systému vzdělávání a zvyšování kvalifikace s vysokým vztahem k praxi a přeshraničně dynamického trhu práce, jsou navrhována následující doporučení:

DOPORUČENÍ V AKČNÍM POLI VZDĚLÁVÁNÍ A KVALIFIKACE

Česko-bavorské centrum jazykových dovedností

Koncipování nabídky výuky a výukových materiálů, vzdělávání pedagogického personálu, koordinace a poskytování mobilních pedagogů, cílové skupiny: mateřské školy, školy, podniky, veřejné instituce a soukromé osoby

Čeština a němčina jako součást výuky ve školách

Uznání češtiny jako povinně volitelného předmětu, propagační akce pro češtinu / němčinu jako předmět výuky ve škole

Česko-bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace

Meziodvětvové kontaktní místo, koncipování opatření v oblasti kvalifikace a přeshraničně uznaných vzdělávacích kurzů

Iniciativa pro posílení česko-bavorských sítí ve vzdělávání

Finanční podpora stávajících zařízení pro posílení přeshraniční nabídky ve školách, vzdělávání a vzdělávání mládeže

Rozvoj duálních studijních oborů

Koordinační setkání k rozvoji duálních studijních oborů v pevné kooperaci s podniky a vysokými školami z pohraničí

Koordinační centrum přeshraničních záchranných služeb

Definování společných standardů kvality, realizace kvalifikačních opatření, koordinace úsilí o odbourání stávajících překážek při přeshraničních zásazích

VIZE: ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ SE VYZNAČUJE PŘESHRANIČNĚ FUNGUJÍCÍM SYSTÉMEM VZDĚLÁVÁNÍ A ZVYŠOVÁNÍ KVALIFIKACE S VYSOKÝM VZTAHEM K PRAXI A PŘESHRANIČNÍM TRHEM PRÁCE.

Česko-bavorské centrum jazykových dovedností

Ke zvýšení dovedností v oblasti cizích jazyků jako klíče k přeshraniční spolupráci a kooperaci může přispět česko-bavorské centrum jazykových dovedností. Podle vzoru centra jazykových dovedností při Dolnorakouské zemské akademii má spojovat různé úkoly, týkající se ovládnutí jazyka sousedů. V rámci prvního kroku by měla být nabídka zaměřena na mateřské a základní školy. Následně by měla být nabídka rozšířena i další druhy škol a o nabídku pro podniky a veřejnou správu.

Česko–bavorské centrum jazykových dovedností má:

- vytvářet nabídku k ovládnutí jazyka sousedů od mateřské školy až po profesní zvyšování kvalifikace,
- vyvíjet učební materiály pro jednotlivé cílové skupiny,
- koncipovat jazykové kurzy pro jednotlivé cílové skupiny,
- vzdělávat pedagogický personál podle jednotného standardu kvality,
- poskytovat pedagogický personál při zahrnutí současných poskytovatelů a udržováním týmu mobilního pedagogického personálu,
- pomocí marketingových opatření propagovat výhody osvojení si jazyka sousedů a stávající nabídku.

V rámci realizace česko–bavorského centra jazykových dovedností by měly být využity a zohledněny v současné době již pokročilé snahy Euregia Šumava - Bavorský les - Dolní Inn.

Čeština a němčina jako součást výuky ve školách

Aby bylo možné se jazyk sousedů naučit brzy, je třeba zvýšit motivaci k učení se v rámci školní výuky.

Na bavorské straně by proto měla být čeština uznána jako povinně volitelný předmět (předmět, který se musí vybrat ze skupiny předmětů, který pak však bude povinný). V současné době se na školách v pohraničí čeština vyučuje jako volitelný předmět (předmět, který lze navštěvovat dobrovolně, účast není povinná). Plošné uznání jako povinně volitelného předmětu by výrazně zvýšilo motivaci k učení se češtině. Jako povinně volitelný předmět by si žáci mohli češtinu vybírat jako součást své povinné výuky. Dosud lze kurzy češtiny navštěvovat pouze jako dodatečný předmět, doplňující povinnou výuku. Uznání a zakotvení češtiny jako povinně volitelného předmětu má být na bavorské straně dosaženo prostřednictvím dohody aktérů z oblasti vzdělávání a politiky. Zapojit je nutno i Bavorské státní ministerstvo vzdělávání a kultu, vědy a umění.

Na české straně existuje teoretická možnost si zvolit němčinu jako první nebo druhý cizí jazyk. Na mnoha školách je však potřeba jako první cizí jazyk volit povinně angličtinu, jako druhý cizí jazyk pak němčině stále více konkurují španělština, francouzština nebo ruština. Pro zvýšení motivace k učení se němčině jako cizího jazyka je třeba přesvědčit pedagogické pracovníky a ředitele škol o významu a výhodách němčiny jako cizího jazyka. Dále by měl být nově probuzen zájem žáků o osvojení si němčiny jako cizího jazyka. K tomu by mohly přispět cílené propagační akce, které budou navazovat na stávající iniciativy, jakými jsou například iniciativa Goethe-Institutu „Sprechtíme“ (<http://www.goethe.de/ins/cz/prj/jug/spr/deindex.htm>) nebo "Němčina nekouše I a II" od Tandemu (<http://www.tandem-org.cz/nemcina-nekouse>). Kromě Ministerstva školství, mládeže a sportu České republiky by mělo být získáno co možná nejširší spektrum organizací a institucí, které tyto snahy podporují a které svojí šíří ukáží význam a možnosti, které jsou s osvojením si jazyka sousedů spojené.

Koordinace a realizace informačních a propagačních opatření by mohla být zajištěna přeshraničně prostřednictvím česko–bavorského centra jazykových dovedností (viz předchozí doporučení), jehož cílem je mimo jiné i vytvoření nadšení pro osvojení si jazyka sousedů.

Česko–bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace

Na podporu propustného přeshraničního trhu práce lze vybudovat česko—bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace jako mezioborového kontaktního střediska pro přeshraniční trh práce a vzdělávání. Česko-bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace by mělo:

- koncipovat kurzy
 - pro zprostředkování nutných dalších kvalifikací k uznání stávajících absolutorii z příslušné sousední země,
 - pro zprostředkování dalších kvalifikací k usnadnění nalezení práce na trhu práce v sousední zemi (například pro obsluhu speciálních strojů, bezpečnost práce),
- vyvíjet přeshraničně uznávané kurzy,
- inicializovat a koordinovat kooperace mezi vzdělávacími institucemi a podniky sousední země v praktických prvcích příslušného vzdělávání.

Realizace kurzů by měla probíhat ve spolupráci s existujícími vzdělávacími institucemi (například průmyslové a obchodní komory, komory řemeslníků, vysoké školy, české vzdělávací instituce). Kromě toho se jeví jako smysluplné zapojení úřadů práce / agentur práce (Agentur für Arbeit), EURES Česko - Bavorsko a příslušných ministerstev.

Iniciativa pro posílení česko-bavorských sítí ve vzdělávání

Pro posílení česko—bavorských sítí ve vzdělávání má být zahájena iniciativa, přispívající k dalšímu upevnění a intenzifikaci přeshraničních kooperací v oblasti škol, vzdělávání mládeže a kvalifikace. Tím je možno zvýšit i zájem o sousední zemi jako o místo pro vzdělávání a pracovní příležitost. V česko–bavorském pohraničí již dnes existuje řada různých nabídek pro žáky a studující, které jsou zaměřené na lepší poznání sousední země. Důležitou oblastí jsou přitom přeshraniční nabídky, kdy jsou účastníci těchto akcí kontaktováni s podniky a vzdělávacími zařízeními sousední země. Tyto přeshraniční nabídky jsou zde chápány jako česko–bavorská síť ve vzdělávání.

Zamýšlená iniciativa by mohla podporovat především akce, zaměřené na kooperaci s podniky ze sousední země (například praktické týdny, praktické stáže na zkoušku pro žáky a učně ve firmách v sousední zemi). Koordinace a marketing by mohlo zajišťovat česko–bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace.

Rozvoj duálních studijních oborů

Na posílení stávající nabídky duálního studia v česko-bavorském pohraničí by v rámci několika koordinačních setkání mezi hospodářskými komorami a zástupci vysokých škol měly být nejprve identifikovány jednotlivé zájmy a možnosti pro rozvoj dalších duálních studií. Vedení by mohla převzít nejprve některá vysoká škola (například Vysoká škola aplikovaných věd v Hofu, Východobavorská technická vysoká škola v Řeznu) a komora (například Průmyslová a obchodní komora Horní Franky), kteří již v oblasti duálního vzdělávání mají zkušenosti. V rámci dalšího kroku by pak bylo možno koncipovat duální studijní obory. V rámci toho je nutno vyhodnotit především možnosti přeshraniční nabídky (například duální studijní obor s výukou na české a bavorské vysoké škole).

Duální studia by měla být realizována v pevné kooperaci s podniky z česko–bavorského pohraničí. Jako model se nabízejí studia, v rámci kterých lze získat jak akademický titul, tak i profesní vzdělání. V

důsledku zapojení podniků a orientací na jejich potřeby lze tematicky očekávat těžiště těchto studií v technických oborech.

Koordinační centrum přeshraničních záchranných služeb

Pro optimalizaci přeshraničních záchranných služeb by mělo být zřízeno "Koordinační centrum přeshraničních záchranných služeb", které může prostřednictvím zaměření na zvyšování kvalifikace a vzdělávání významně přispět ke zlepšení transferu znalostí v oblasti záchranných služeb. Vedením by měly být pověřené instituce z oblasti záchranných služeb, jako je Bavorský červený kříž (Bayerisches Rotes Kreuz) a české záchranné služby (například Záchraná služba Plzeňského kraje). Zapojeny by měly být i zkušené vzdělávací instituce, jako je Západočeská univerzita v Plzni nebo Technická vysoká škola v Deggendorfu (Technische Hochschule Deggendorf).

Koordinační centrum přeshraničních záchranných služeb by mělo:

- zavádět, podporovat a monitorovat přeshraniční standardy kvality,
- nabízet konference, workshopy a kvalifikační akce,
- snižovat právní a jazykové bariéry pro zásahy,
- zřizovat a podporovat řídicí a pracovní skupiny.

Koordinační centrum by kromě toho mohlo převzít i další koordinační funkce pro přeshraniční záchrannou službu v česko-bavorském pohraničí. Předpokladem je uzavření kooperační dohody mezi Plzeňským / Jihočeským krajem a Svobodným státem Bavorsko na základě Rámcové smlouvy o přeshraniční spolupráci v oblasti zdravotnické záchranné služby, uzavřené mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo. To poskytuje právní jistotu pro konající aktéry. Koordinační centrum by mohlo záchranným službám a příslušným orgánům veřejné správy sloužit jako platforma pro rozvoj do budoucna orientovaných, praktických strategií v oblasti přeshraničních záchranných služeb, pro rozvoj dlouhodobé, strukturované a praktické spolupráce mezi Českou republikou a Bavorskem a tím rozvíjet transparentní, přeshraniční zajištění záchrannými službami v celém regionu.

8 Akční pole Cestovní ruch a kultura

8.1 Vize a cíle

VIZE A CÍLE PRO AKČNÍ POLE CESTOVNÍ RUCH A KULTURA
ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ JE MEZINÁRODNĚ RENOMOVANOU TURISTICKOU DESTINACÍ S ŠIROKOU
TURISTICKOU A KULTURNÍ NABÍDKOU PRO MÍSTNÍ OBYVATELE A NÁVŠTĚVNÍKY

Cíle :

- Společné a zvýšené přeshraniční využití stávajících potenciálů cestovního ruchu
- Vytvořit přeshraniční identitu pro česko–bavorské pohraničí směrem dovnitř i navenek

8.2 Význam a výchozí situace

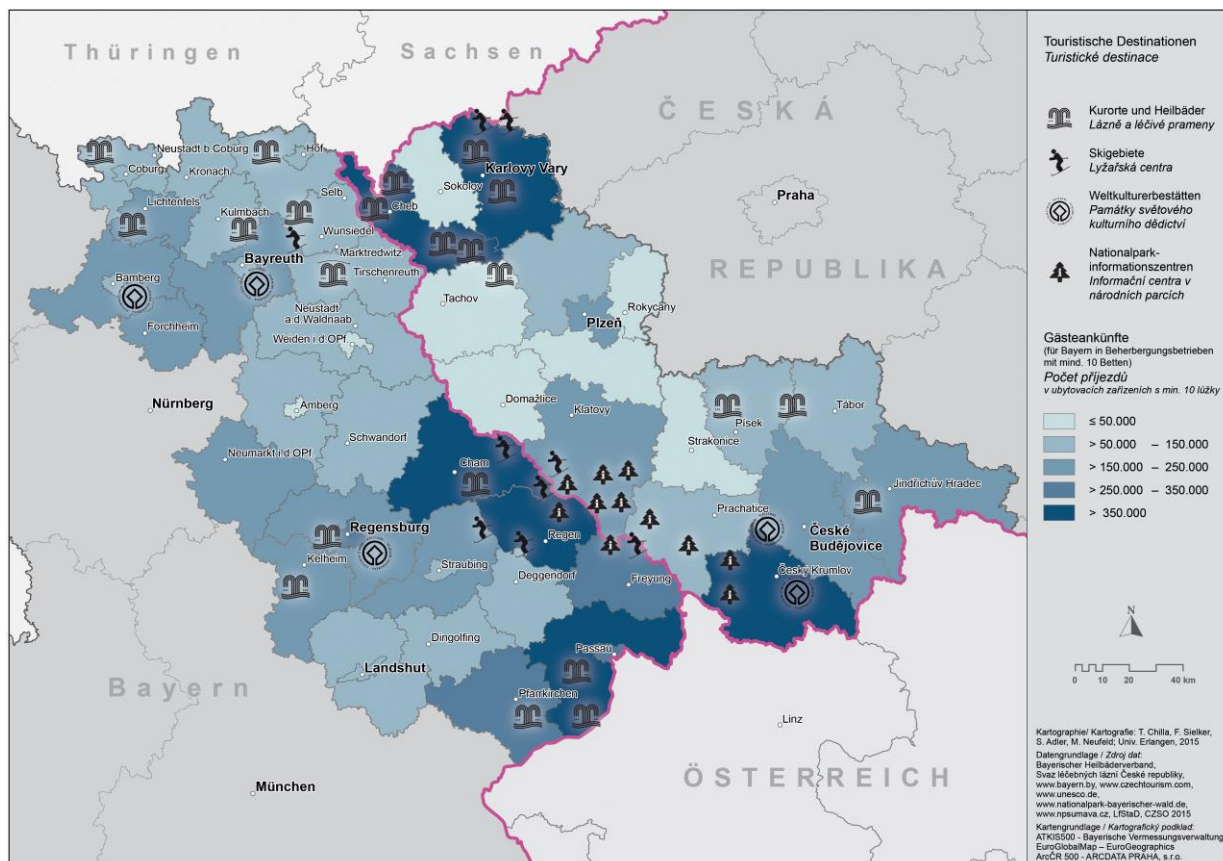
Akční pole Cestovní ruch a kultura má díky řadě pamětihodností, které se v česko–bavorském pohraničí nacházejí, a atraktivní přírodě a krajině významný potenciál pro přeshraniční kooperaci. Turistická a kulturní nabídka podporuje přeshraniční kontakty a setkávání obyvatel. Přitahuje návštěvníky a posiluje tak hospodářskou sílu celého území.

Potenciál k propojení a s tím spojené výzvy se týkají především následujících oblastí:

- **Turistická a kulturní vybavenost:** Existuje řada kulturních a turistických nabídek na obou stranách hranice (například místa světového dědictví, lázeňství, národní parky, zimní turistika), mající potenciál pro kooperaci v oblasti nabídek a marketingu. Pro dosažení nadregionální přitažlivosti je přitom nutno zapojit stávající nebo nově vytvářené turistické „majáky“.
- **Rozvoj cestovního ruchu:** Nárůst příjezdu návštěvníků o zhruba 10% (období 2008 až 2013) ukazuje na celkově pozitivní rozvoj cestovního ruchu v česko–bavorském pohraničí. Tento nárůst přesahuje na české straně národní průměr, na bavorské straně se tato hodnota oproti tomu nachází lehce pod průměrem. Celkově pozitivní trend je nutno podpořit cílenými opatřeními pro posílení nadregionální a meziregionální proslulosti celého území.
- **Marketing cestovního ruchu:** Marketing cestovního ruchu v pohraničí se vyznačuje řadou iniciativ, které však nepracují „pod jednou střešou“. Sahá od marketingu jednotlivých obcí a měst přes okresy, kraje a vládní kraje až po turistické regiony, zahrnující několik vládních krajů. Jednotný marketing cestovního ruchu pro hraniční region může výrazně zvýšit jeho proslulost.

Akční pole Cestovní ruch a kultura

- **Hospodářství:** Cestovní ruch představuje důležitý ekonomický faktor. Především Karlovarský kraj, okresy v Bavorském lese a česká a bavorská území na hranici s Rakouskem vykazují vysoký počet příjezdů (viz Mapa 8). Kromě přímých hospodářských efektů přispívá turistická a kulturní nabídka rovněž ke zvýšení atraktivity příslušných regionů, také jako bydlíště nebo hospodářského prostoru.
- **Kultura:** Kulturní nabídka má významný, široký účinek a může probudit zájem o návštěvu sousedního regionu. Kromě ekonomických efektů umožňuje navázání kontaktu a setkání a podporuje tak další integraci pohraničí. V oblasti kultury již existuje řada různých iniciativ (například Centrum Bavaria Bohemia), na jejichž zkušenostech lze stavět.

Mapa 8: Turistické cíle

8.3 Doporučení

Následující stavební kameny mohou přispět k dosažení vize mezinárodní renomované turistické destinace se širokou turistickou a kulturní nabídkou pro místní obyvatele a návštěvníky:

DOPORUČENÍ V AKČNÍM POLI CESTOVNÍ RUCH A KULTURA

Velké přeshraniční akce

Získání a možné následné využití velkých přeshraničních akcí (například mezinárodní krajinná výstava, přeshraniční zemské výstavy, mezinárodní stavební výstava IBA)

Následná akce: Město kultury šesti regionů

Vyhlášení každoročně se střídajícího Města kultury, program po dobu jednoho až tří měsíců, vždy po jednom městě z každého kraje

Velká akce: Česko-bavorská slavnost přátelství

Slavnost k intenzifikaci česko-bavorského přátelství

Kooperace v oblasti televizních programů a nových médií

Dvojazyčné příspěvky v televizi, rozhlasu a on-line za účelem lepšího porozumění kultuře

Turistické „majáky“

Velké projekty z oblasti cestovního ruchu s nadregionální / mezinárodní přitažlivostí jako základ pro zhodnocení a marketing stávající nabídky cestovního ruchu

Maják 1: Evropské informační centrum „Zelený pás“

Vyzdvižení evropského a regionálně historického a ekologického významu

Maják 2: Trasa po památkách industriální kultury na bázi mezinárodní stavební výstavy

Trasa po památkách industriální kultury pro turistické zhodnocení výrobních odvětví pro pohraničí

Maják 3: Přeshraniční světové dědictví UNSECO

Žádost o společné světové kulturní dědictví UNESCO v česko-bavorském pohraničí

Mezinárodní marketingová koncepce pro cestovní ruch

Společné mezinárodní umístění pohraničí prostřednictvím turistických „majáků“ a identifikačních znaků; společné produkty, rezervační systémy atd. jako další stavební prvky

Lázeňská a zdravotní iniciativa Česko - Bavorsko

Specializace a modernizace lázní v pohraničí, vytvoření inovativní nabídky, propojení s nabídkou kultury a sportu

VIZE: ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ JE MEZINÁRODNĚ RENOMOVANOU TURISTICKOU DESTINACÍ S ŠIROKOU TURISTICKOU A KULTURNÍ NABÍDKOU PRO MÍSTNÍ OBYVATELE A NÁVŠTĚVNÍKY.

Velké přeshraniční akce

Velké akce, jako je „Evropské hlavní město kultury Plzeň 2015“ nebo plánovaná zemská výstava, věnovaná Karlu IV., přitahují nadregionální pozornost k česko–bavorskému pohraničí a posilují turistickou a kulturní nabídku regionu. Pro zvýšení šancí pro akvizici velkých akcí tohoto typu je třeba koordinovaného postupu, v rámci kterého budou podporovány jednotlivé kandidatury v celém česko–bavorském pohraničí.

Vhodný by byl jak z hlediska akvizice, tak i realizace, společný, strukturovaný postup v rámci koncepce velkých akcí, která by měla být vyvinuta ve spolupráci českých a bavorských aktérů z oblastí cestovního ruchu a kultury.

Tato koncepce by mohla zahrnovat následující aspekty:

- přeshraničně koordinovaný, společný postup pro získání velkých akcí,
- organizační struktura pro možnou spolupráci při organizaci,
- kompetence ohledně realizace a marketingu,
- definování možností následného využití a příprava následných akcí.

Aby pozitivní efekty působily i po ukončení akce, měly by být vytvořeny vhodné koncepce pro následné akce a následné využití. Jako možné velké, případně následné akce, doporučujeme:

Město kultury šesti regionů

Od roku 2017 by střídavě každý rok mohlo být v jednom z českých krajů a bavorských vládních krajů česko–bavorského pohraničí podle konceptu „Evropského hlavního města kultury“ zvoleno jedno město jako Město kultury šesti regionů (Karlovarský kraj, Plzeňský kraj, Jihočeský kraj, vládní kraje Dolní Bavor, Horní Franky, Horní Falc) , které bude po omezenou dobu (jeden až tři měsíce) nabízet specifický kulturní program. Město kultury šesti regionů může přispět k posílení kulturního cestovního ruchu v česko–bavorském pohraničí. Díky každoročním akcím s kulturním zaměřením se česko–bavorské pohraničí může dostat do povědomí veřejnosti jako společný region, čímž dojde k posílení nadregionálního nalezení identity. Koordinační funkci by na základě svých rozsáhlých zkušeností v oblasti přeshraniční spolupráce v oblasti kultury mohlo převzít Centrum Bavaria Bohemia. Do přípravy programu by vedle pořadajících měst měly být zahrnuty rovněž sdružení cestovního ruchu a kulturní organizace.

Česko – bavorská slavnosti přátelství

Prostřednictvím uspořádání česko–bavorské slavnosti přátelství pro obyvatele pohraničí lze v hraničním regionu posílit přátelské česko–bavorské vztahy a pocit sounáležitosti. Spojením s některou z plánovaných velkých akcí, jako je například krajinná výstava v Selbu a Aši v roce 2023, mohou oba projekty profitovat ze zvýšené pozornosti.

Ve smyslu trvalé péče o vzájemné vztahy by slavnost přátelství mohla být i zahajovací akcí různých akcí, zaměřených na české a bavorské mladé lidi. Přeshraniční volnočasové aktivity (například turnaje v kopané s utkáními pořádanými na české a bavorské straně, stanový tábor, přeshraniční prázdninové programy) by mohly podpořit pocit sounáležitosti mladé generace.

Do přípravy a realizace by měly být zapojeny především organizace z oblasti kultury a místní aktéři z místa pořádání akce a sdružení cestovního ruchu.

Kooperace v oblasti televizních programů a nových médií

Pro lepší kulturní porozumění v pohraničí by měly být v televizi, rozhlasu a nových médiích pravidelně nabízeny dvoujazyčné příspěvky. Podobně, jako německo – francouzská kooperace v případě kanálu Arte, by bylo možno podnit i příležitostnou spolupráci televizních a rozhlasových společností (například Bayerischer Rundfunk a Česká televize). Jedním z partnerů by na bavorské straně mohla být i Bavorská zemská centrála pro nová média (Bayerische Landeszentrale für Neue Medien (BLM)).

Turistické „majáky“

Turistické „majáky“ a pamětihodnosti jsou akce, které mají nadregionální přitažlivost. Přilákají návštěvníka do regionu a slouží současně jako základ pro zhodnocení dosud málo známé turistické nabídky. Jako možné turistické "majáky" doporučujeme:

Maják 1: Evropské informační centrum „Zelený pás“

Zřízení evropského informačního centra „Zelený pás“, informujícího prostřednictvím moderních muzejních didaktických postupů o pásu podél bývalé Železné opony, táhnoucího se od Norska až k Černému moři. Přitom by měla být zprostředkována na evropské a česko–bavorské úrovni historie i dnešní ekologická funkce. Pokud možno široké spektrum návštěvníků by mělo být aktivně oslovováno pomocí specifické vzdělávací nabídky pro různé zájmové skupiny, jako například pro školní třídy či rodiny. Na přípravách evropského centra „Zelený pás“ pracuje město Rehau ve Východních Francích. Přímá poloha na česko–bavorské hranici by mohla docílit turistických efektů především na Karlovarsku.

Maják 2: Trasa po památkách industriální kultury na bázi mezinárodní stavební výstavy

V minulosti, stejně, jako dnes, jsou v česko–bavorském pohraničí významné průmysl a výrobní odvětví (například sklo, textil, hnědé uhlí, výroba piva, automobilový průmysl, strojírenství). Trasa po památkách industriální kultury může v budoucnu turisticky zhodnotit průmyslovou historii a současnost česko–bavorského pohraničí. Bývalé a stávající areály výrobních podniků mohou být turisticky využívány například pro výstavy, informační centra, gastronomické využití, světelné instalace a nabízeny prostřednictvím společné koncepce.

Zavedení této trasy by mohlo být iniciováno realizací mezinárodní stavební výstavy IBA, věnované tématu industriální kultury. IBA jako velká akce, budící mezinárodní pozornost, by mohla zajistit následné a nové využití bývalých průmyslových staveb a stávajících areálů.

Maják 3: Přeshraniční světové dědictví UNSECO

Města světového kulturního dědictví, které se v česko–bavorském pohraničí nacházejí (například Řezno, Bamberg, Český Krumlov), představují proslulé turistické magnety. Podáním společné žádosti o zápis na seznam světového dědictví UNESCO by mohlo dojít k dalšímu zvýšení nadregionální a meziregionální pozornosti. Současně by to představovalo další znamení sounáležitosti.

Pro mezistátní kandidaturu se nabízí dědictví, které obě země spojuje, jako je téma výroby skla či piva, „Zelený pás“ a jeho ekologický a historický význam či Šumava a Bavorský les jako největší souvislá lesní plocha ve střední Evropě.

Mezinárodní marketingová koncepce pro cestovní ruch

Mezinárodní marketingová koncepce pro cestovní ruch může dále propagovat česko–bavorské pohraničí jako turistickou destinaci. Do této koncepce by měly být zahrnuty jak turistické „majáky“, tak i místa světového dědictví UNESCO a velké akce, jakou je například mezinárodní stavební výstava. Mezinárodně zaměřenou marketingovou koncepcí lze využít i pro další zvýšení proslulosti pohraničí. Výzvu pro přeshraniční spolupráci představuje řada různých kompetencí a organizačních struktur v oblasti cestovního ruchu. Po zpracování marketingové koncepce pro cestovní ruch lze v dlouhodobé perspektivě uvažovat o dalších opatřeních v oblasti spolupráce, jako například:

- společný rezervační systém ubytování a dalších turistických nabídek a tím lepší služby pro klienty,
- balíčky s nabídkami z celého pohraničí pro mezinárodní a národní turistiku,
- karta návštěvníka (příklad: Jižní Tyrolsko) s možností využívat veřejnou dopravu zdarma, se vstupy do muzeí a bazénů zdarma atd,
- na přivítání koš výrobků z regionu ve všech prázdninových bytech,
- společný marketing pro typické regionální produkty pod zastřešením turistickou destinací, například borůvková marmeláda, regionální destiláty.

Mezinárodní marketingová koncepce pro cestovní ruch by měla být vytvořena profesionální agenturou. Pro úspěšné mezinárodní umístění území je kromě toho nutné zapojení a podpora ze strany sdružení cestovního ruchu.

Lázeňská a zdravotní iniciativa Česko - Bavorsko

Odstartováním společné lázeňské a zdravotní iniciativy Česko – Bavorsko má dojít k využití potenciálu lázní pro zdravotní turistiku. V centru pozornosti by měl být společný marketing se specializovanými lokalitami a koordinovanou nabídkou. Ve střednědobém horizontu se z této iniciativy může vyvinout přeshraniční zdravotní síť, zabývající se tematikou lázeňství a balneologie.

V rámci prvního kroku by v rámci česko – německé pracovní skupiny měla být vytvořena koncepce pro specializaci jednotlivých lokalit a možnosti společných nabídek v oblasti zdravotní turistiky. Přitom je třeba usilovat rovněž o propojení se stávající nabídkou v oblasti cestovního ruchu a kultury. Koncepce by měla rovněž zahrnovat výsledky v současné době probíhajícího výzkumu bavorského balneologického sdružení, který se zabývá kompetencemi a potenciály bavorských lázní a lázeňských obcí.

Výsledky pracovní skupiny by měly předpokládat konkrétní realizační opatření, jako je například přeshraniční nabídka, například lázeňských lístků nebo společné marketingové akce v léčivých lázních, kombinace se stávající nabídkou cestovního ruchu, například v rámci individuálních paušálních zájezdů nebo i stavební projekty v oblasti zhodnocení a modernizace lázní.

Na přípravě této iniciativy by se měly podílet především lázeňské obce z Karlovarského kraje, Horních Franků a Dolních Bavor.

9 Průřezová doporučení

9.1 Vize

VIZE
V ČESKO–BAVORSKÉM POHRANIČÍ PROBÍHÁ SPOLEČNĚ NESENÝ A PŘESHraniČNĚ KOORDINOVANÝ ROZVOJ
ÚZEMÍ

9.2 Význam a výchozí situace

V česko–bavorském pohraničí již existuje řada přeshraničních spojení, ať už se jedná doslovně o silniční a kolejová spojení, přeshraniční přátelství a hospodářské vztahy nebo o spolupráci v oblasti cestovního ruchu a kultury. Tato přeshraniční spolupráce by měla být ještě více posílena za účelem vyrovnání nedostatků, způsobených polohou na hranicích, a pro ještě lepší využití potenciálů, které ze sousedství vyplývají. Cílem je silně propojené a ekonomicky úspěšné území, které je atraktivní pro své obyvatele a návštěvníky. Tohoto procesu má být dosaženo prostřednictvím přeshraničně koordinovaného rozvoje území.

Následující stavební prvky mají pro dosažení tohoto cíle a realizaci doporučení z akčních polí ústřední význam:

- koordinace a řízení procesů projednávání přeshraničních opatření, projektů a záměrů,
- podporovat společné znalosti o vývoji a trendech v česko–bavorském pohraničí,
- vytvářet možnosti k setkávání, výměně informací a jednání mezi českými a bavorskými aktéry.

To vše probíhá na pozadí dvou, na každé straně hranice velmi rozdílně organizovaných systémů politiky a veřejné správy. Kompetence se na české a na bavorské straně často nacházejí na rozdílných úrovních, čímž je přeshraniční informovanost a koordinace ztěžována. Dobře patrné to je na příkladu velkoplošného maloobchodu: na bavorské straně je tato oblast koordinována v rámci zemského a regionálního plánování, zatímco na české straně jsou tyto záležitosti plánovány na úrovni obce. Dalším příkladem je využití tak zvaných „měkkých“ nástrojů regionálního rozvoje, které jsou na bavorské straně využívány ve větší míře (například regionální management, regionální marketing, management ochrany klimatu, management klastrů), nežli na české straně (například regionální rozvojové agentury).

9.3 Doporučení

Vize přeshraničně zkoordinovaného rozvoje česko–bavorského pohraničí lze dosáhnout pomocí následujících stavebních prvků:

PRŮŘEZOVÁ DOPORUČENÍ

Struktura pro koordinaci a projednávání

Kontaktní osoba pro celkovou koordinaci, meziresortní a přeshraniční jednání

Ustavení regionálního fóra

Komunikační a diskusní platforma pro aktéry z česko-bavorského pohraničí

Přeshraniční regionální rozvoj

Kvalifikované síly pro přeshraniční koordinaci a průřezovou podporu realizace opatření a projektů

Monitoring pohraničí

Projednání jednotných indikátorů, jejich sloučení a kartografické zobrazení

Přeshraniční vybavenost centrálních obcí

Přeshraniční koordinace a interkomunální kooperace pro zajištění a společné využití nabídek a zařízení

VIZE: V ČESKO–BAVORSKÉM POHRANIČÍ PROBÍHÁ SPOLEČNĚ NESENÝ, PŘESHRANIČNĚ KOORDINOVANÝ ROZVOJ ÚZEMÍ.

Struktura pro koordinaci a projednávání

Rozvoj česko–bavorského pohraničí se dotýká všech rezortů. Na obou stranách hranice navíc existují rozdílné struktury veřejné správy, stejně tak i kompetence jsou na obou stranách hranice rozdělené jinak. Pro další rozvoj česko–bavorského pohraničí a za účelem usnadnění výměny mezi českými a bavorskými ministerstvy a mezi českými kraji a bavorskými vládními kraji jsou proto nutné jednoduché struktury a jasně určené kontaktní osoby na úrovni veřejné správy. Zde doporučujeme jmenovat na úrovni ministerstev vždy příslušnou kompetentní kontaktní osobu pro bavorsko–české pohraničí. Tato kontaktní osoba převezme úkol meziresortní koordinace mezi Českem a Bavorskem. Na české i bavorské straně pohraničí by mělo být rovněž zřízeno koordinační místo, fungující jako kontaktní osoba pro ministerstvo, které převezme při realizaci projektu koordinační úlohu.

Na úrovni českých krajů a bavorských vládních krajů probíhají meziresortní setkání v rámci Regionální kooperace Horní Falc – Dolní Bavorsy, Regionální kooperace Plzeň – Dolní Bavorsy – Jižní Čechy a v rámci projektu CLARA mezi Karlovarským krajem Horními Franky a Saskem. Tato meziresortní setkání by měla zůstat zachována, případně nově inicializována.

Ustavení regionálního fóra

V rámci zpracování této studie byla uspořádána dvě regionální fóra, jedno v Schönsee a jedno v Plzni. Prostřednictvím těchto regionálních fór bylo možno zapojit zástupce jednotlivých dílčích území a zohlednit jejich nápady a hodnocení. Všemi účastníky byl tento formát vnímán jako cenná komunikační a diskusní platforma, která by měla hrát důležitou roli i v budoucnu. Stálé regionální fórum nabízí šanci na zajištění politické akceptace a na zapojení aktérů z dílčích regionů a různých politických úrovní.

Přeshraniční regionální rozvoj

Pro posílení pohraničí jsou navrhována doporučení, která jsou z důvodů rozsahu svého obsahu, vysokého počtu zúčastněných a dotčených institucí nebo z důvodu rozdílných struktur v Čechách a Bavorsku spojena s vysokou organizační náročností (srn. Tabulka 7).

K realizaci a úspěchu opatření a projektů mohou přispět stávající instituce, jako jsou euregia, případně další personální zdroje. Mezi úkoly patří: průřezová koordinace, zapojení relevantních aktérů a monitoring projektů a opatření.

Prostřednictvím přeshraniční iniciativy v oblasti regionálního rozvoje lze využít úspěšné nástroje bavorského zemského plánování, například regionální management nebo regionální marketing. Stávající, k hranicím přiléhající regionální iniciativy (například regionální managementy, regionální marketing, místní akční skupiny LEADER ad.) mají být vyhodnoceny z hlediska přeshraničního územního rozšíření nebo kooperace. Stejně tak je nutno vyhodnotit možnosti tematické podpory, jako jsou pilotní projekty v oblasti demografie.

Monitoring pohraničí

Dobrá znalost území je nutná pro včasné rozeznání nových trendů a vývoje. Z důvodů omezené dostupnosti dat představuje tato znalost v přeshraničním území výzvu (statistické úřady jsou vázány na hranice správních jednotek v území; přeshraniční spojení a data, jako například data k osobám, dojíždějícím za prací přes hranice a účastem ve firmách, nejsou v malém měřítku téměř k dispozici). Z těchto důvodů je navrhováno zavedení monitoringu hraničního území.

Pro tento účel je třeba odsouhlasit, zjišťovat, kartograficky zobrazovat a tím zpřístupnit pro účely analýzy a vyhodnocení socio-ekonomické ukazatele. Nemá být vytvářena samostatná platforma (jako například cross-border friendship database pro dílčí regiony z Česka, Bavorska a Saska). Jako efektivnější se jeví doplnění stávajících nástrojů pro monitoring území o přeshraniční prvky. Například funkce atlasů statistických úřadů mohou být doplněny o přeshraniční možnosti zobrazení. Tím dojde současně k zajištění přístupu zájemců z řad veřejnosti. Takovýto nástroj představuje významnou pomůcku při chápání přeshraničních trendů v územním rozvoji přes hranice.

Přeshraniční vybavenost centrálních obcí

Pro zajištění obyvatelstva významnými zařízeními nadmístního významu v oblasti občanské vybavenosti (vybavenost centrálních obcí) v dostupné vzdálenosti má být tato vybavenost nabízena v rámci přeshraniční komunální kooperace. Především s ohledem na demografické změny a jejich důsledky (stárnutí společnosti a klesající počty obyvatel) je nabídka a udržení funkcí centrálních obcí v pohraničí problematická. Prostřednictvím přeshraniční kooperace na komunální úrovni, v rámci které dojde k vzájemnému odladění existující nabídky a k umožnění využití zařízení i pro obyvatele ze sousední země (například maloobchod, nemocnice, lékaři, mateřské školy, školy), lze dosáhnout celkově lepší vybavenosti. Realizace je možná prostřednictvím obcí, které na bavorské straně získají statut centrální obce. Lze to však řešit i prostřednictvím dohod na komunální úrovni a přeshraniční koordinací, kdy bude dohodnuto například společné využití zařízení, jako jsou sportoviště, koupaliště / bazény, divadla, knihovny atd. Cílem je v obou případech zamezit existenci dvojích struktur, snížení nákladů a dosažení co možná nejširší nabídky vybavenosti.

Doporučujeme podporovat a realizovat přeshraniční modely kooperací, které vycházejí ze situace v oblasti vybavenosti, z potřeb a demografických prognóz. Potenciál pro přeshraniční spolupráci je vyšší v severní části česko-bavorského pohraničí, protože zde je hustota osídlení vyšší. Existuje zde i lepší přeshraniční dostupnost. V případě přeshraničních násobných centrálních obcí na bavorské straně je nutno tuto záležitost řešit prostřednictvím odpovídající smlouvy (čl. 29 Bavorského zákona o zemském plánování) s cílem posílení a realizace kooperace mezi jednotlivými násobnými centrálními obcemi. V případě přeshraniční koordinace a kooperace, nezahrnující rozsah a statut centrální obce, by zúčastněné obce měli obdržet komplexní konzultace a podporu, jak překonat stávající právní překážky a jak dospět ke společným řešením (například v rámci modelového projektu).

10 Značka

10.1 Vize a cíle

VIZE PRO VÝVOJ ZNAČKY

ČESKO–BAVORSKÉ POHRANIČÍ JE ZNÁMÉ JAKO PERSPEKTIVNÍ A ATRAKTIVNÍ MÍSTO K ŽIVOTU A HOSPODÁŘSKÝ PROSTOR V ČESKU, NĚMECKU A V EVROPĚ

Cíle

- Posílení povědomí společného česko–bavorského hraničního regionu směrem dovnitř
- Posílení vnímání česko–bavorského hraničního regionu jako společného území (například jako hospodářského území, jako turistického regionu) směrem navenek

10.2 Význam a výchozí situace

Česká republika a Svobodný stát Bavorsko chtějí své pohraničí rozvíjet ve společné, perspektivní území. K tomu, aby se toto stalo realitou, je nutno:

- vyvíjet a realizovat projekty, které podpoří perspektivní území,
- aby se mezi aktéry a obyvatelstvem vyvíjelo povědomí o společném perspektivním území,
- aby bylo perspektivní území navenek rozlišitelné a vnímatelné.

To znamená, že kromě realizace projektů bude pro dlouhodobý rozvoj česko–bavorského pohraničí nutná rozsáhlá práce s veřejností. Centrálním prvkem práce s veřejností je zviditelnění území pomocí společné značky. Bude tak možno dosáhnout toho, aby bylo česko–bavorské pohraničí vnímáno obyvateli jako společné perspektivní území a aby došlo k identifikaci obyvatel s územím. Společná, marketingově dobře zvládnutá značka je kromě toho důležitá i k tomu, aby byl tento region jako samostatný perspektivní region takto vnímán i z oblastí mimo toto území.

Při vývoji značky pro česko–bavorské pohraničí je nutno zohlednit existenci řady stávajících značek (výběr viz Mapa 9). Tyto značky se liší:

- velikostí území, sahající od přeshraničních velkých území, jako je „Evropský region Dunaj Vltava“ přes přírodní území, jakými je „Franské Švýcarsko“ až po okresy, města a obce,
- tematickou vazbou. Existují průřezové značky k několika tematickým oblastem, jako je hospodářství, cestovní ruch, vzdělávání atd. (například Evropský region Dunaj Vltava) nebo sektorální značky, jakými jsou Franské Švýcarsko nebo „Živý kraj“ / “Living Land“ se zaměřením na cestovní ruch.

Mapa 9: Výběr značek v česko–bavorském pohraničí

10.3 Doporučení expertního týmu

Z pohledu expertního týmu je z důvodů, uvedených na straně 47, doporučován vývoj značky původu pro celé území, přesahující jednotlivá témata. Tento typ značky umožní její použití pro všechna opatření, projekty, služby, produkty, podniky a instituce z česko–bavorského pohraničí.

Doporučujeme zavést tuto značku původu pro celé území jako doplněk stávajících značek. Stávající značky jsou již etablované a jsou neseny regionálními aktéry. Pomocí značky původu, vztahující se na celé území, lze na rozdíl od stávajících značek oslovit větší „okruh klientů“. Značka pro celé území umožní vyprofilování česko–bavorského území v rámci národní i mezinárodní konkurence jako celku. Stávající maloplošné a tematické značky mohou zůstat zachovány. Značka pro celé území a stávající značky se mohou ve svých účincích dobře doplňovat.

Značka, přesahující jednotlivá témata a zahrnující celé území může, pro rozvoj česko–bavorského pohraničí přinést následující pozitivní účinky¹²:

- zvýraznění specifičnosti česko–bavorského pohraničí a jeho identity oproti ostatním regionům,
- posílení regionální identity,
- zlepšení kvalitativních konkurenčních výhod,
- spojení regionálních sil a využití synergických potenciálů,
- dlouhodobé posílení hospodářství a zajištění pracovních příležitostí.

Značku původu lze pro marketing v určitých tematických oblastech (například v cestovním ruchu, v marketingu hospodářské lokality) doplnit tematickými prvky.

Vývoj součástí značky, vázaných na kritéria kvality, která se vztahují například na součásti výrobků, výrobní procesy nebo standardy v oblasti služeb, se nedoporučuje. Podle názoru expertního týmu by to vedlo k nadměrnému zatížení aktérů z hlediska nutné koordinace a ke konkurenci se stávajícími značkami kvality.

Doporučujeme vyvíjet značku původu jako kombinaci textové a grafické části. To znamená, že značka původu bude zahrnovat jak textovou část, tak i grafický znak. Návrhy textové části jsou uvedeny níže. V textové části a v grafickém znaku se mají odrážet aspekty, které jsou typické pro celé území, jako například srůstání pohraničí, jedinečná příroda, rozmanitost nebo inovativnost.

Značka původu pro celé území by měla být vyvíjena prostřednictvím specializovaného poskytovatele.

Zapojení aktérů

Pro úspěšný vývoj značky je rozhodujícím faktorem účast regionálních aktérů. Ti jsou těmi, kteří budou tuto značku využívat a kteří jí naplní životem. Během procesu zpracování této studie byli zúčastnění aktéři dotázáni na jejich názor ohledně vytvoření společné značky pro celé území. Ze strany aktérů zde nebyl patrný jednoznačný názor. Proti vyššímu upoutání pozornosti a účinku společné značky stály obavy z konkurence se stávajícími značkami. Zapojení aktérů do vývoje značky má proto mimořádný význam.

Doporučujeme zapojit do vývoje značky pro česko–bavorské pohraničí od začátku i aktéry. To se týká především zástupců cestovního ruchu a marketingu jednotlivých lokalit (viz značky, vztahující se k území na Mapa 9), zapojení by ale měli být rovněž zástupci hospodářské, kulturní a vědecké sféry. Ve smyslu vytváření identity by bylo možno zapojit i obyvatelstvo, například prostřednictvím on-line hlasování k vytvořeným návrhům značky.

¹² viz LUBW 2008, Troeger-Weiss et al. 2011

10.4 Návrhy k podobě textové části značky

Z expertního pohledu (pohled zvenčí) a z pohledu návrhů a hodnocení zúčastněných aktérů v rámci zpracování studie (pohled zevnitř), byly vytvořeny tři návrhy textové části značky, které budou následně popsány. Tyto návrhy mohou představovat první základ pro další vývoj značky.

Označení území:

Obecně se navrhuje používání páru pojmů „**Bavaria Bohemia**“. Používání latinizovaných / latinských pojmů „Bavaria Bohemia“ umožňuje vyhnout se komplikovanému dvojjazyčnému textu a popisuje vztah k danému území. Žádoucím vedlejším efektem je skutečnost, že pojmy odpovídají rovněž anglickému označení tohoto území a jsou proto velmi vhodné i pro mezinárodní použití. Bavorsko je samozřejmě větší, ale pro vládní kraje, tvořící bavorské pohraničí, tedy Horní Franky, Horní Falc a Dolní Bavorsy, se snad ani výstižnější jednoslovný pojem nedá najít. Díky Centru Bavaria Bohemia nebo jízdenky Bavorsko – Česko (Bayern–Böhmen–Ticket), kterou nabízí Deutsche Bahn, existují přímé nebo nepřímé vazby k institucím, které již jsou přeshraničně aktivní nebo k již existujícím přeshraničním nabídkám.

Návrhy textové části

Návrh 1:

<p>ZUKUNFTSREGION BAVARIA BOHEMIA</p> <p>natürlich – innovativ</p>
<p>REGION BUDOUCNOSTI BAVARIA BOHEMIA</p> <p>přirozený – inovativní</p>

Před označením území Bavaria Bohemia je uveden pojem „region budoucnosti“, protože v něm lze implikovat různá akční pole. Díky tematické otevřenosti pojmu „budoucnost“ je možné jeho použití, přesahující jednotlivá témata.

Jako popisné pojmy byla použita adjektiva „přirozený“ a „inovativní“, protože působí živě a aktivně a označují jak vysokou kvalitu života v mimořádném přírodním prostředí, tak i inovativní charakter regionu s jeho strukturou univerzit a podniků. V němčině tyto pojmy umožňují dvojitě chápání, a sice že inovace je samozřejmostí.

Návrh 2:

V tomto návrhu bylo označení regionu zredukováno a neobsahuje žádné formulace k cíli a má proto větší šanci na nalezení většinové podpory.

Adjektiva vyjadřují obsah, popisující kvalitu území a probouzející pozitivní asociace. „Zelený“ značí mimořádnou kvalitu přírody (volný čas, rekreace, ekologická hodnota), „rozmanitý“ má podtrhnout diverzitu regionu například z hlediska nabídky cestovního ruchu a kultury, ale i z hlediska zde sídlících podniků nebo existujících možností pro vzdělávání, „srdečný“ se vztahuje k lidem z regionu a vyjadřuje poselství přivítání.

Návrh 3:

Označení území je omezeno na pár pojmů „Bavaria Bohemia“.

Cílená informace je vyjádřena prostřednictvím kombinace přídavného jména, podstatného jména a slovesa. Pojmy, vyjadřující kvalitu území (společně) jsou kombinovány s pojmy, které vyjadřují dynamiku (budoucnost) a aktivitu (utvářet). V popředí zde stojí charakter požadavku: nechte nás prostřednictvím kooperace překonávat hranice, utvářet náš region jako perspektivní a vzít to do vlastních rukou.

11 Doporučení přehledně

V rámci zpracování studie bylo formulováno 35 doporučení. Všechna doporučení mohou významným způsobem přispět k silnějšímu propojení a rozvoji česko-bavorského pohraničí. Z hlediska své dimenze jsou tato doporučení velmi rozdílná. Sahají od doporučení, která lze realizovat rychle a s malou organizační náročností, jako je například zřízení „regionálního fóra“ až po „rozvoj kolejové a silniční infrastruktury s přeshraničním významem“, které je spojeno s významným objemem financí a organizace.

V následující tabulce je uvedena realizovatelnost formulovaných doporučení z hlediska expertního kvalitativního hodnocení podle tří kritérií:

- potřeba finančních prostředků (celkové odhadované náklady na realizaci doporučení, to znamená náklady na přípravu, a pokud jsou relevantní, tak i náklady na první „normální“ rok provozu).
- organizační náročnost (odhadovaná náročnost koordinace, kompetence, právní rámec atd.).
- regionální efekt (odhad vnímání veřejností, šíře účinku).

Tabulka 6: Kritéria pro posouzení doporučení

Potřeba finančních prostředků	Organizační náročnost	Regionální efekt
Nízká	Nízká	Vysoký
Střední	Střední	Střední
Vysoká	Obtížné	Nízký

Tabulka 7: Doporučení přehledně

Doporučení	Proveditelnost		
	Potřeba finančních prostředků	Organizační náročnost	Regionální efekt
Akční pole Dopravní infrastruktura a telekomunikace			
Přeshraniční analýza a modelování dopravy pro malé území	Yellow	Yellow	Red
Lepší propojení stávajících procesů koordinace a vydávání stanovisek pro výstavbu a modernizaci dopravní infrastruktury	Green	Yellow	Yellow
Rozvoj přeshraniční sítě veřejné dopravy	Red	Red	Green
Rozvoj nabídek mobility pro specifické cílové skupiny	Yellow	Yellow	Green
Rozvoj kolejové a silniční infrastruktury přeshraničního významu	Red	Red	Green
Rozvoj výkonné přeshraniční mobilní sítě	Red	Yellow	Green
Akční pole Hospodářství			
Přeshraniční management sítí	Red	Red	Yellow
Přeshraniční rozšíření nástroje inovační vouchery	Yellow	Green	Yellow
Přeshraniční strategie v oblasti průmyslových ploch	Green	Yellow	Yellow
Česko–bavorské centrum pro transfer technologií	Yellow	Red	Yellow
Cross-Border Innovation Lab	Red	Red	Green

Doporučení přehledně

Doporučení	Proveditelnost		
	Potřeba finančních prostředků	Organizační náročnost	Regionální efekt
Akční pole Věda a vysoké školy			
Letní a zimní školy	Yellow	Yellow	Green
Konference rektorů českých a bavorských vysokých škol	Green	Green	Red
Česko-bavorská vysoká škola	Red	Red	Green
Akční pole Vzdělávání a kvalifikace			
Česko-bavorské centrum jazykových dovedností	Red	Red	Green
Čeština a němčina jako součást výuky ve školách	Green	Yellow	Yellow
Česko–bavorské centrum vzdělávání a zvyšování kvalifikace	Yellow	Red	Green
Iniciativa pro posílení česko-bavorských sítí ve vzdělávání	Yellow	Green	Green
Rozvoj duálních studijních oborů	Yellow	Red	Green
Koordinační centrum přeshraničních záchranných služeb	Yellow	Green	Green

Doporučení přehledně

Doporučení	Proveditelnost		
	Potřeba finančních prostředků	Organizační náročnost	Regionální efekt
Akční pole Cestovní ruch a kultura			
Velké přeshraniční akce	Green	Yellow	Red
Navazující akce: Město kultury šesti regionů	Red	Red	Green
Velké akce Česko – bavorská slavnost přátelství	Yellow	Green	Green
Kooperace v oblasti televizních programů a nových médií	Red	Yellow	Green
Turistické „majáky“:			
1: Evropské informační centrum „Zelený pás“	Red	Yellow	Green
2: Trasa po památkách industriální kultury na bázi mezinárodní stavební výstavy	Red	Yellow	Green
3: Přeshraniční světové dědictví UNSECO	Green	Yellow	Green
Mezinárodní marketingová koncepce	Yellow	Red	Red
Lázně a zdravotní iniciativa Česko - Bavorsko	Yellow	Yellow	Yellow
Průřezová doporučení			
Struktura pro koordinaci a projednávání	Yellow	Green	Yellow
Ustavení regionálního fóra	Green	Green	Yellow
Přeshraniční regionální rozvoj	Yellow	Green	Green
Monitoring pohraničí	Green	Yellow	Green
Přeshraniční vybavenost centrálních obcí	Green	Red	Green
Vytvoření značky pro česko–bavorské pohraničí	Yellow	Green	Green

Z přehledu jsou patrné rozdíly mezi jednotlivými doporučeními. Expertní tým doporučuje, pracovat ve vztahu k realizaci s dvojitou strategií. Zahájena by měla být realizace doporučení, která lze realizovat rychle a bez větší organizační náročnosti. Přitom je třeba dbát na to, aby alespoň některá první doporučení dosáhla i většího regionálního účinku. Současně má být přikročeno k doporučením, pro která je nutno s ohledem na vysokou organizační náročnost počítat s delší dobou pro jejich realizaci. Díky tomu bude během přípravy dlouhodobých doporučení dosáhnout v krátké době úspěchů, motivujících jak směrem dovnitř, tak i směrem ven.

Příloha

I. Metodika

Přehled

Zpracování rozvojové studie se skládá ze dvou na sebe navazujících fází: z analýzy, v nichž byly analyzovány strukturální znaky řešeného území a definováno pět akčních polí a následné fáze, ve které byly pro pět identifikovaných akčních polí definovány vize, cíle a na praktickou realizaci zaměřená doporučení. Dále byla zpracována doporučení ohledně značky pro celé území.

Socioekonomická analýza

Socioekonomická analýza, zpracována na začátku práce, se opírala jednak o analýzu dat a vyhodnocení dostupných studií, dále z expertních interview s aktéry z regionu, ve kterých byly získány cenné poznatky a údaje, které by jiným způsobem buď nebyly dostupné vůbec, nebo pouze obtížně. V rámci široce pojetého přístupu bylo z hlediska silných a slabých stránek, příležitostí a rizik a stávajícího potenciálu analyzováno osm tematických oblastí. Z poznatků socioekonomické analýzy a na základě expertních interview a hodnocení aktérů z česko-bavorského pohraničí, získaných v rámci regionálního fóra, bylo odvozeno pět akčních polí, která jsou pro budoucí rozvoj významná.

Rozpracování v pěti akčních polích

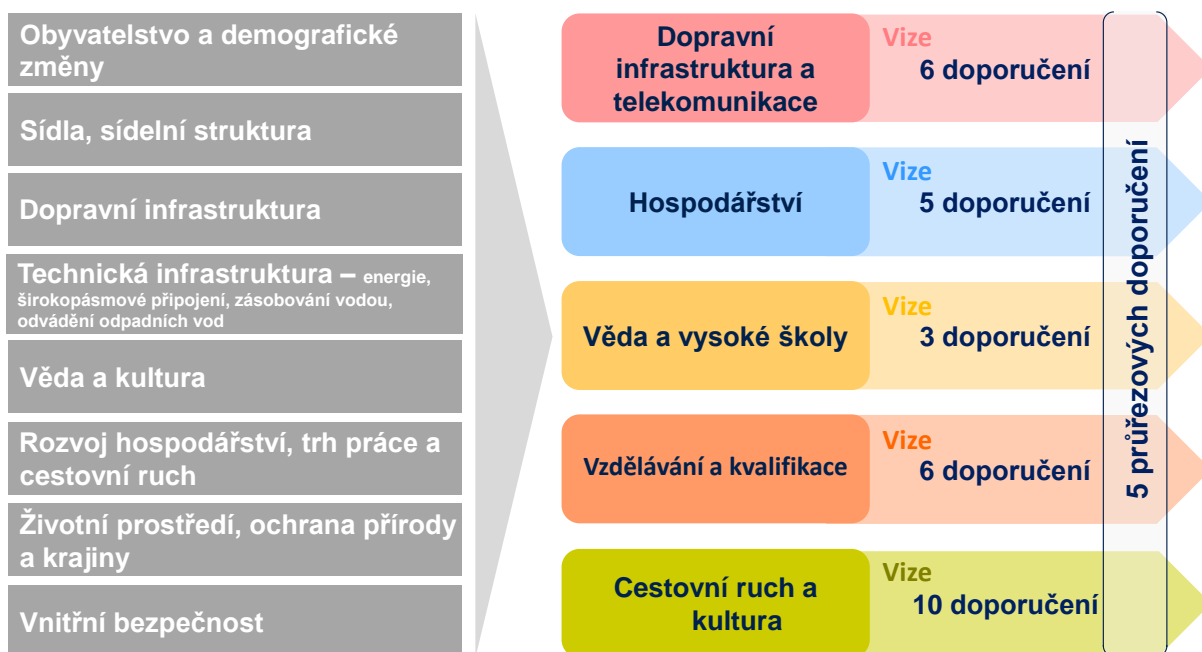
Během druhé fáze zpřesňování pěti akčních polí stálo v popředí odvození na realizaci zaměřených doporučení. K tomu proběhl opět intenzivní proces projednávání (expertní interview, workshop, jedno regionální fórum), ve kterém byly závěry, formulované expertním týmem, průběžně projednávány a vyvíjeny ve spolupráci s odborníky, klíčovými aktéry a zadavatelem. Z poznatků, které byly získány během analytické fáze a během zpřesňování, byly pro pět akčních polí a pět průřezových doporučení formulovány vize, cíle a konkrétní doporučení.

Dále bylo v rámci zpracování studie posouzeno zavedení značky pro celé území a formulována doporučení ohledně dalšího postupu při možném zavádění značky a možných součástí této značky. I zde byli v různých formách zapojeni regionální aktéři a diskutovány dosažené (dílčí) výsledky.

Analýza v 8 tematických oblastech

5 akčních polí

35 doporučení

Obr. 8: Odvození akčních polí a doporučení

Od tematických oblastí k akčním polím s doporučeními

Analýza této studie vychází z osmi tematických oblastí, které byly formulovány zadavatelem. Definice akčních polí z tematických oblastí se řídila následující logikou:

- ve všech tematických oblastech byly získány analytické poznatky. Ne všechny tematické oblasti jsou ale vhodné jako samostatné akční pole, protože se jedná spíše o kontextové poznatky. To platí pro oblasti jako obyvatelstvo a demografické změny a sídla a struktura sídel. Vybrané poznatky z těchto tematických oblastí byly popsány v rámci úvodní kapitoly „Pohraničí přehledně“.
- podle zásad Mixed-Methods-Analyse byla akční pole utvořena tak, že a) slibují významný potenciál z pohledu socioekonomické analýzy (například komplementární struktury hospodářství) a b) jsou z pohledu zúčastněných regionálních expertů mimořádně relevantní (například kvalifikační opatření se jako významné téma objevuje v mnoha aktuálních debatách v regionu).
- tematické oblasti, jako vnitřní bezpečnost nebo ochrana životního prostředí, přírody a krajiny jsou pro česko–bavorské pohraničí významné, z důvodů nutné koncentrace však nebyly dále sledovány jako samostatné akční pole (výběr podle metody Mixed-Methods, viz shora).

Na základě poznatků, získaných z analytické části a procesu zapojení aktérů byla v rámci identifikovaných akčních polí definována doporučení, vhodná k realizaci.

Při vývoji doporučení byla použita odborná a strategická kritéria:

Odborná kritéria:

- poznatky z analytické části (potenciály),
- podněty z projednání a interview (náměty na projekty),
- hodnocení expertního týmu,
- komplexní podklady a informace, které byly během krátké doby, během které byla studie zpracovávána, zjištěny.

Strategická kritéria:

- posílení propojení českého a bavorského území,
- ponechání otevřeného prostoru pro politické rozhodování,
- pro každé akční pole alespoň jedno doporučení, které lze během krátké doby realizovat.

Náměty na projekty však mohou zásadně obsahovat další zajímavá doporučení. Při aplikaci popsaných kritérií však nebyla vybrána. Uvedená doporučení jsou za použití uvedených kritérií nejvíce vhodná k rozvoji území ve smyslu zadání.

Základem pro doporučení, formulovaná v rámci studie a doporučení pro vývoj značky, jsou následující zdroje:

- vyhodnocení stávajících studií a strategií, rešerše aktuálních a předpokládaných trendů, analýza vědecké odborné literatury k výzkumu a vývoji pohraničí, rešerše stávajících přeshraničních kooperačních projektů v rámci evropského území.
- regionální analýza: sekundární statistické zpracování a kartografické zobrazení.
- zapojení hlavních aktérů z česko–bavorského pohraničí: realizace a vyhodnocení zhruba 100 expertních interview, uspořádání dvou regionálních fór a jednoho workshopu s otevřenou a anonymní sbírkou námětů pomocí plakátů, zpracování námětů v rámci malých skupin, vývoj námětů z diskusních příspěvků a připomínek.
- jedno- a vícedenní soustředění expertního týmu.

Tato doporučení byla zvolena z následujících hledisek:

- přeshraniční rozvojový efekt,
- sloučení multiplikátorů a obyvatelstva,
- posílení klíčové kompetence lidského kapitálu,
- široký účinek v regionu,
- vysoká účinnost na veřejnosti.

Poznámky k analýze dat a vizualizaci

Cílem analýzy dat bylo shromáždit, harmonizovat, vyhodnotit a vizualizovat pokud možno aktuální data, dostupná pro malá území.

Pro umožnění plošně srovnatelné analýzy českého a bavorského pohraničí se nabízí na bavorské straně úroveň okresů (Landkreis) a měst na úrovni okresů (kreisfreie Stadt). Protějškem na české straně jsou okresy. Celoevropská systematika NUTS však předepisuje kategorizaci administrativních jednotek z hlediska jejich počtu obyvatel (ne rozlohy). Pro česko-bavorské pohraničí to je však problematické,

protože tyto jednotky nejsou navzájem srovnatelné: zatímco bavorské okresy (Landkreis) je nutno zařadit do kategorie NUTS 3, na české straně patří do této kategorie rozlohou mnohem větší kraje.

Obecně platí, že pokud nejsou dostupná data pro malá území nebo není-li analýza malých území z důvodů použitého indikátoru smysluplná, jsou použita data pro vyšší úroveň (Česko: NUTS 3 = kraje, Bavorsko NUTS 2 = vládní kraje (Regierungsbezirk)).

S ohledem na popsané rozdíly tak jako zdroj oficiálních statistických dat nelze použít evropský statistický úřad Eurostat. Z tohoto důvodu byla vyhodnocována především data Českého statistického úřadu (ČSÚ) a data Bavorského zemského úřadu pro statistiku a data (Bayerisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung (LfStaD)). Informace k indikátorům trhu práce poskytla statistika zaměstnanosti Spolkové agentury práce (Bundesagentur für Arbeit). Pro kvalitativní výzkum (například místa významná pro cestovní ruch) byly jako zdroje podle možností využity publikace veřejných institucí (sdružení cestovního ruchu, komory, atd.).

Využití národních zdrojů pro oficiální statistická data má dvojí důsledek. Zaprvé – v některých případech nebyly relevantní indikátory dostupné na obou stranách hranice pro malé území (viz výše). V těchto případech bylo pro kartografické znázornění zpravidla zvoleno příslušné největší územní "rozlišení" (například vývoj zaměstnanosti). Za druhé – úplná harmonizace dat nebyla z důvodů rozdílů úrovní, ze kterých byla tato data na jednotlivých národních stranách získávána, vždy možná (například osoby, dojíždějící do zaměstnání přes hranice, obyvatelstvo s dosaženým terciárním stupněm vzdělání: vztah věkových kategorií obyvatelstva).

Kartografické zobrazení řešeného území si nejprve vyžádalo sloučení různých prostorových dat. Zde byly využity následující zdroje (jak je uvedeno i v mapách):

- ATKIS500 - Bayerische Vermessungsverwaltung (bavorská geodetická správa)
- EuroGlobalMap – EuroGeographics
- EuroGlobalMap (EGM) V7.0 <http://ec.europa.eu/transport>
- ArcČR 500 - ARCDATA PRAHA, s.r.o.

Vizualizace ve formě tabulek, grafů, map a kartogramů byla prováděna s ohledem na jejich srozumitelnost a výpovědní schopnost.

II. Zúčastněné instituce a organizace

V následujících dvou tabulkách jsou uvedeny instituce a osoby, které byly dosud z české a bavorské strany do procesu tvorby studie zapojeny. K jejich zapojení došlo buď prostřednictvím pozvání nebo / a účastí na regionálních fórech nebo / a na workshopu k budoucnosti pohraničí, případně na základě dotazu ohledně možnosti provedení expertního interview v rámci analytické fáze.

Tabulka 8: Zapojené instituce a osoby Bavorsko

Osoby a instituce, zapojené z bavorské strany	
Název instituce / organizace	
	Agentur für Arbeit Cham
	Agentur für Arbeit Deggendorf
	Agentur für Arbeit Passau
	Agentur für Arbeit Schwandorf
	Agentur für Arbeit Weiden
	Agentur für Arbeit Zwiesel
	Amt für ländliche Entwicklung Niederbayern
	AOK Bayern, Direktion Regensburg
	Bezirkstag der Oberpfalz
	Bezirkstag von Niederbayern
	Bezirkstag von Oberfranken
	BUND Naturschutz in Bayern e.V.
	BUND Naturschutz in Bayern e.V. BUND-Projektbüro Grünes Band
	BUND Naturschutz in Bayern e.V. Kreisgruppe Passau
	Bundesverband Deutscher Unternehmer in der Tschechischen Republik e.V.
	Centrum Bavaria Bohemia CeBB
	Cluster Mechatronik & Automation e.V. Clustermanagement Niederbayern/Oberpfalz
	DEHOGA Bayern - Bezirk Niederbayern
	DEHOGA Bayern - Bezirk Oberfranken
	DEHOGA Bayern - Bezirk Oberpfalz
	Deutscher Gewerkschaftsbund, Bezirk Bayern
	EUREGIO Bayerischer Wald - Böhmer Wald - Unterer Inn e.V.
	EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Bayern e.V.

EURES Bayern-Tschechien
Europäische Metropolregion Nürnberg (EMN)
Europaregion Donau-Moldau (EDM)
Förderverein Lebens- und Wirtschaftsraum Fichtelgebirge e.V.
Forum Verkehr und Planung der Europäischen Metropolregion Nürnberg (EMN) bei der Stadt Bayreuth
Geopark Bayern-Böhmen
Handwerkskammer für Oberfranken
Handwerkskammer Niederbayern-Oberpfalz
Hochschule Coburg
Hochschule Hof
Hochschule Landshut
IHK für Niederbayern in Passau
IHK für Oberfranken Bayreuth
IHK Regensburg für Oberpfalz / Kelheim
IHK-Gremium Cham der IHK Regensburg für Oberpfalz / Kelheim
Koordinierungszentrum Deutsch-Tschechischer Jugendaustausch - Tandem
Kultur- und Heimatpflege des Bezirks Niederbayern
Kultur- und Heimatpflege des Bezirks Oberfranken
Kultur- und Heimatpflege des Bezirks Oberpfalz
Landkreis Regen, Abteilung für ÖPNV
Landkreis Cham - Wirtschaftsförderung und Regionalmanagement
Landkreis Cham, Zukunftswerkstatt, Arbeitskreis Wirtschaft
Landkreis Neustadt a.d. Waldnaab, Regionalmanagement
Medical Valley EMN e.V.
Mitglieder des Bayerischen Landtags
Mitglieder des Deutschen Bundestags
Mitglieder des Europäischen Parlaments
Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald
Netzwerk Forst und Holz Bayerischer Wald
Oberfranken Offensiv e.V.
ofraCar - Automobilnetzwerk e.V.
Ostbayerische Technische Hochschule Amberg-Weiden (OTH)
Ostbayerische Technische Hochschule Regensburg (OTH)
Privatpersonen
RBO Regionalbus Ostbayern GmbH Niederlassung Süd

Přiloha

Regierung von Niederbayern
Regierung von Oberfranken
Regierung der Oberpfalz
Regionaldirektion Bayern der Bundesagentur für Arbeit
Regionaler Planungsverband Donau-Wald
Regionaler Planungsverband Landshut
Regionaler Planungsverband Oberfranken-Ost
Regionaler Planungsverband Oberfranken-West
Regionaler Planungsverband Oberpfalz-Nord
Regionaler Planungsverband Regensburg
Regionalmarketing Oberpfalz in Ostbayern e.V.
Rettet die Fachwerk- und Sandsteinhäuser! e.V.
Stadt Bayreuth, Strukturentwicklung
Strategische Partnerschaft Sensorik e.V., Bayerisches Clustermanagement Sensorik
Sudetendeutsche Landsmannschaft Bezirksgruppe Niederbayern-Oberpfalz
Sudetendeutsche Landsmannschaft Bezirksgruppe Oberfranken
Technische Hochschule Deggendorf
Technische Hochschule Deggendorf, Technologie Campus Grafenau
Tourismusverband Franken e.V.
Tourismusverband Ostbayern e.V.
Universität Bamberg
Universität Bayreuth
Universität Bayreuth, Stabsabteilung E&I
Universität Bayreuth, Fraunhofer IPA, Projektgruppe Regenerative Produktion
Universität München (LMU), Lehrstuhl für Wirtschaftsgeographie und Tourismusforschung
Universität Passau
Universität Regensburg
Universität Regensburg, Bayerisches Hochschulzentrum für Mittel-, Ost- und Südosteuropa (BAYHOST)
Verein der Freunde & Förderer der Internationalen Begegnungsstätte Kloster Speinshart e.V.
Verkehrsverbund Großraum Nürnberg GmbH (VGN), Abteilung Verkehrsplanung
Verkehrsverbund Vogtland GmbH
Volkshochschule für den Landkreis Regen, Projektbüro Bayern-Böhmen
Wiwego, Regionalmanagement Wunsiedel

Tabulka 9: Zapojené instituce a osoby Česko

Osoby a instituce, zapojené z české strany
Název instituce / organizace
Asociace středních průmyslových škol ČR
Balneologický institut Karlovy Vary, o.p.s.
BELIS a.s.
BIC Plzeň – Podnikatelské a inovační centrum
COMTES FHT a.s.
Euroregion Šumava – Jihozápadní Čechy
Evropský region Dunaj-Vltava
Evropský region Dunaj-Vltava – znalostní platformy
Infocentrum města Karlovy Vary
Jihočeská agentura pro podporu inovačního podnikání o.p.s.
Jihočeská centrála cestovního ruchu
Jihočeská hospodářská komora
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Jihočeský vědeckotechnický park, a.s.
JIKORD, s. r. o. - Jihočeský koordinátor dopravy
Klastr Mechatronika o.s., Plzeň
Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem
Koordinátor integrovaného dopravního systému Karlovarského kraje, p.o.
Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje
Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje - kancelář Sokolov
Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích
Český statistický úřad, Krajská správa ČSÚ v Plzni
Krajský úřad Jihočeského kraje
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor dopravy a silničního hospodářství
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor evropských záležitostí
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor kultury a památkové péče
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor regionálního rozvoje, územního plánování, stavebního řádu a investic
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
Krajský úřad Jihočeského kraje, Odbor životního prostředí, zemědělství a lesnictví
Krajský úřad Karlovarského kraje

Příloha

Krajský úřad Karlovarského kraje, Odbor dopravy a silničního hospodářství
Krajský úřad Karlovarského kraje, Odbor kultury, památkové péče, lázeňství a cestovního ruchu
Krajský úřad Karlovarského kraje, Odbor regionálního rozvoje
Krajský úřad Karlovarského kraje, Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
Krajský úřad Plzeňského kraje
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor dopravy a silničního hospodářství
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor fondů a programů EU
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor informatiky
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor regionálního rozvoje
Krajský úřad Plzeňského kraje, Odbor školství, mládeže a sportu
Krajský úřad Kraje Vysočina
Město Cheb
Ministerstvo vnitra České republiky
Ministerstvo životního prostředí České republiky
Montstav CZ s.r.o.
Národní ústav pro vzdělávání
Národní ústav pro vzdělávání - Národní soustava kvalifikací
Plzeň 2015, o. p. s.
Projektová kancelář Bayern-Böhmen - Informační centrum Bavorský les - Šumava
Regionální hospodářská komora Plzeňského kraje
Regionální kancelář Plzeň Obchodní a průmyslové komory Regensburg a ČNOPK
Regionální rozvojová agentura Šumava, o.p.s.
Regionální sdružení obcí a měst Euregio Egrensis
Ředitelství silnic a dálnic ČR - Správa České Budějovice
Ředitelství silnic a dálnic ČR - Správa Plzeň
Správa Národního parku Šumava
Správa železniční dopravní cesty - Oblastní ředitelství Plzeň
Svaz léčebných lázní ČR
Technologické centrum Písek s.r.o.
Univerzita Karlova v Praze, Lékařská fakulta v Plzni
Úřad práce České republiky - krajská pobočka v Českých Budějovicích
Úřad práce České republiky - krajská pobočka v Karlových Varech
Úřad práce České republiky - krajská pobočka v Plzni
Úřad práce České republiky – EURES

Příloha

Vysoká škola Karlovy Vary, o.p.s.

Vysoká škola technická a ekonomická v Českých Budějovicích
--

Západočeská univerzita v Plzni

Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta ekonomická, Katedra marketingu, obchodu a služeb
--

III. Seznam literatury

Studie, strategie a materiály:

Autonome Provinz Bozen - Südtirol: Dachmarke Südtirol.

<http://www.provinz.bz.it/dachmarke/> aufgerufen am 16.04.2015.

Bartonova, D. (2009): Development of national structure of population in the Czech Republic and impact of international migration of foreigners after 1990. Acta Universitatis Carolinae / Geographica 44(1-2): 145-158.

Bayerischer Landtag (2014): Drucksache 17/2155. München. Abrufbar im Internet:

https://www.bayern.landtag.de/www/ElanTextAblage_WP17/Drucksachen/Schifftliche%20Anfragen/17_0002155.pdf Stand 28.05.2015.

Bayerisches Staatsministerium des Innern, für Bau und Verkehr (2012): Memorandum über den Schienenverkehr zwischen der Tschechischen Republik und dem Freistaat Bayern. München.

Bayerisches Staatsministerium für Arbeit und Soziales (2012): Zukunft in Bayern.

Europäischer Sozialfonds. Regionale Wettbewerbsfähigkeit und Beschäftigung 2007-2013. München.

Bayerisches Staatsministerium für Wirtschaft, Infrastruktur, Verkehr und Technologie

(2014): Anmeldungen des Freistaats Bayern zur Fortschreibung des Bundesverkehrswegeplans 2015 – Verkehrsträger Schiene. München.

Bayerisches Staatsministerium für Wirtschaft, Infrastruktur, Verkehr und Technologie

(Hrsg.): Verkehrsprognose 2015 als Grundlage für den Gesamtverkehrsplan Bayern. München 2010. Abrufbar im Internet:

http://www.stmi.bayern.de/assets/stmi/vum/handlungsfelder/iie_verkehrsprognose_2025.pdf Stand 28.05.2015.

Bayerisches Staatsministerium für Wirtschaft, Infrastruktur, Verkehr und Technologie und Ministerstvo dopravy (2012): Memorandum über den Schienenverkehr zwischen der Tschechischen Republik und dem Freistaat Bayern. Abrufbar im Internet:

https://www.stmi.bayern.de/assets/stmi/vum/schiene/schiene_memorandum_schienenverkehr_bayern_tschechien.pdf Stand 27.07.2015

Beck, R. (o.J.): Studien über Märkte in den neuen EU-Mitgliedsstaaten. Vortrag gehalten am Volkswirtschaftlichen Institut für Mittelstand und Handwerk (ifh) der Universität Göttingen. Abrufbar im Internet: <http://www.ifh.wiwi.uni-goettingen.de/pr%C3%A4sentation/Pr%C3%A4sentation%20Rainer%20Beck%20ETP%20Marktstudien.pdf> Stand 31.05.2015.

Beck, R. (o.J.²): Marktstudie – Handwerkliche Gesundheitsdienstleistungen in Tschechien.

Vortrag gehalten am Volkswirtschaftlichen Institut für Mittelstand und Handwerk (ifh) der Universität Göttingen. Abrufbar im Internet

<http://www.ifh.wiwi.uni-goettingen.de/pr%C3%A4sentation/Pr%C3%A4sentation%20Rainer%20Beck%20Gesundheit.pdf> Stand 31.05.2015.

- Berman Group (2013):** Studie „Die Zukunft in der Mitte Europas– Die Möglichkeiten der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit im bayerisch-tschechischen Grenzgebiet“. Analytischer Teil. o.O.
- Berman Group (2013²):** Studie „Die Zukunft in der Mitte Europas– Die Möglichkeiten der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit im bayerisch-tschechischen Grenzgebiet“. Vorschlagsteil. o.O.
- Berman Group (2012):** Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarkého Kraje 2013-2020. Aktualizace 2012. (= Entwicklungsstrategie Wettbewerbsfähigkeit Bezirk Karlsbad 2012-2020; veröffentlicht Juni 2012). Prag.
- Bernreuther, A., Müller, A. & M. Zenk (2007):** Integrationsaspekte im bayerisch-böhmischen Grenzraum (Marktrechwitz - Cheb/Eger - Waldsassen). In: Bayreuther geographische Arbeiten 28: 33-46.
- Birk, F. (2000):** Identitätsraummanagement als Ansatz der sozialräumlichen Integration in grenzüberschreitenden Regionen. Das Beispiel der EUREGIO EGRENSIS (= Arbeitsmaterialien zur Raumordnung und Raumplanung 190). Bayreuth.
- Borsch, R., Fechter, C., Braun, U. und Skoda, J. (2013):** ETZ – Programm Bayern-Tschechien 2014-2020. Sozioökonomische Untersuchung im Auftrag der Verwaltungsbehörde im Bayerischen Staatsministerium für Wirtschaft und Medien, Technologie und Energie. München.
- Bundesamt für Naturschutz (2011):** Erlebnis Grünes Band. Naturschutz und Biologische Vielfalt 113. Bonn.
- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (2007):** Prognose der deutschlandweiten Verkehrsverflechtungen 2025. München / Freiburg. Abrufbar im Internet: http://daten.clearingstelle-verkehr.de/220/3/FE_96_857_2005_Verflechtungsprognose_2025_Gesamtbericht_20071114.pdf Stand 27.07.2015
- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (2007²):** Initiativkreis Europäische Metropolregionen in Deutschland. MORO-Bericht (= Werkstatt: Praxis 52). Berlin.
- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung (o.J.):** Grundkonzeption für den Bundesverkehrswegeplan 2015. Berlin.
- Bundesministerium für Verkehr, Bau und Stadtentwicklung & Bundesamt für Bauwesen und Raumordnung (2007):** Grenzüberschreitende Raumentwicklung zwischen Deutschland und der Tschechischen Republik. Endbericht zum Forschungsprojekt „Synthese gemeinsamer deutsch-tschechischer Raumordnungsvorhaben zur Stärkung der territorialen Kohäsion“ im Auftrag des Bundesamts für Bauwesen und Raumordnung. Forschungen 122: Bonn.
- Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (2015):** Übersicht über die laufenden Vorhaben und die für den Bundesverkehrswegeplan vorgeschlagenen Vorhaben. Bundesschienenwege. Abrufbar im Internet: http://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/VerkehrUndMobilitaet/bvwp-uebersicht-vorhaben-schiene.pdf?__blob=publicationFile Stand 28.05.2015.
- Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (2015²):** Übersicht über die laufenden Vorhaben und die für den Bundesverkehrswegeplan vorgeschlagenen Vorhaben. Bundeswasserstraßen. Abrufbar im Internet: <http://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/VerkehrUndMobilitaet/bvwp->

uebersicht-vorhaben-wasserstrasse.pdf?__blob=publicationFile Stand 28.05.2015.

- Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur (2014):** Übersicht über die laufenden Vorhaben und die für den Bundesverkehrswegeplan vorgeschlagenen Vorhaben der Bundesfernstraßen. Abrufbar im Internet: http://www.bmvi.de/SharedDocs/DE/Anlage/VerkehrUndMobilitaet/bvwp-uebersicht-vorhaben-strasse.pdf?__blob=publicationFile Stand 28.05.2015.
- Callies, C., K. Gladis, B. John & P. Jurczek (2005):** Die Euregio Egrensis in thematischen Karten. Sozioökonomische Strukturen und Entwicklungen (= Beiträge zur Kommunal- und Regionalentwicklung 43). Chemnitz.
- Chilla, T. & T. Weidinger (2014):** Grenzüberschreitende Zusammenarbeit „Europäische Metropolregion Nürnberg – Westböhmen“ / Přeshraniční spolupráce „Evropská metropolitní oblast Norimberk – Západní Čechy“. I.A. der Europäischen Metropolregion Nürnberg, Nürnberg
- Cimler, P. et al. (2014):** Der grenzüberschreitende Besucherverkehr. Nordostbayern – Westböhmen. Handlungsoptionen auf Basis empirischer Daten. Přeshraniční nákupní turistika severovýchodní. Bavorsko – západní Čechy. Doporučení na základě empirických dat. Abrufbar im Internet: http://www.accessmm.de/download/AccessMM_Grenz%C3%BCberschreitenderBesucherverkehr_D-CZ_ISBN%20978%E2%80%903%E2%80%90945456%E2%80%9001%E2%80%90909.pdf Stand 30.05.2015.
- Dokoupil, J., Kopp, J. ed. (2013):** Der Einfluss der tschechisch-bayerischen Grenze auf die natürlichen und sozioökonomischen Systeme. Západočeská univerzita v Plzni. Plzeň, 256 s.
- Dokoupil, J. a kol. (2012):** Euroregion Šumava / Bayerischer Wald-Unterer Inn / Mühlviertel. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň, 186 s.
- Dokoupil, J., A. Matušková, J. Dittrich, B. Kottl & J. Roosen (2010):** Das Verbraucherverhalten im bayrisch-tschechischen Grenzraum nach Schengen. GeoScape 5(Suppl.): 118-127.
- Dokoupil, J. & A. Matušková (2008):** Changes in Structurally Weak Regions in the Czech Republic. In: Zsilincsar, W. (Hg.): Wege aus der Krise. Erfahrungen in und mit strukturschwachen Regionen. Beiträge zum 17. Symposium des Forschungssechsecks der Universitäten Bayreuth, Bratislava, Graz, Maribor, Pécs und Plzeň in Bruck a.d. Mur vom 9. bis 10. November 2007. Graz: Eigenverlag der Karl-Franzens-Universität: 127-134.
- Dokoupil, J. (2001):** Přeshraniční spolupráce jako součást regionálního rozvoje Česko-Bavorského pohraničí | [Cross-border cooperation as a constituent of the regional development of the Czech-Bavarian borderland]. Geografie-Sborník CGS 106(4): 270-279.
- Dokoupil, J. & J. Kopp (im Erscheinen):** Der Einfluss der tschechisch-bayerischen Grenze auf die natürlichen und die sozioökonomischen Systeme. Pilsen: Západočeská univerzita.
- Enterprise Europe Bayern (2011):** Bayern – Tschechien: Bilaterale Arbeitsgruppe zum grenzüberschreitenden Arbeiten. München, 11.07.2011, Abrufbar im Internet: <http://www.een-bayern.de/een/inhalte/Aktuelle-Meldungen/2011/Bayern-Tschechien-Bilaterale-Arbeitsgruppe-zum-grenzueberschreitenden-Arbeiten.html> Stand 31.05.2015.

- ESPON Metroborder (2010):** Cross-Border Polycentric Metropolitan Regions. Abrufbar im Internet: www.espon.eu Stand 31.05.2015.
- Euregio Egrensis (2008):** Rückblick auf die Förderung von grenzüberschreitenden Projekten in der Euregio Egrensis, Arbeitsgemeinschaft Bayern zwischen 2000 und 2007 im Rahmen der EU-Gemeinschaftsinitiative INTERREG III A Bayern-Tschechien. Marktredwitz.
- Euregio Egrensis Arbeitsgemeinschaft Bayern e.V. (Hrsg.):** Entwicklungskonzept Bayern - Sachsen - Böhmen. Bilanzbericht der EUREGIO EGRENSIS Arbeitsgemeinschaft Bayern e. V. In: Bayerisches Staatsministerium für Landesentwicklung und Umweltfragen (Hrsg.): Bilanzkonferenz 1996: Umsetzung räumlicher Entwicklungskonzepte in Bayern am 25. Und 26. April 1996 in Bad Birnbach. München 1996: 196-224.
- Europaregion Donau Moldau / Evropský region Dunaj Vltava (2014):** Výstupy z činnosti znalostní platformy Mobilita, dostupnost a doprava. Neveřejný zdroj
- Europaregion Donau Moldau (2012):** Strategie und Maßnahmenplan für die Europaregion Donau Moldau. Linz. Abrufbar im Internet: http://www.evropskyregion.cz/download/databanka/29_34_de_201203_strategie-und-manahmenplan_de.pdf Stand 28.05.2015.
- European Commission (2014):** Rhine-Danube Core Network Corridor Study – Final Report. Odkaz: http://ec.europa.eu/transport/themes/infrastructure/ten-t-guidelines/corridors/corridor-studies_en.htm Stav k 28.05.2015.
- European Commission (2013):** The Core Network Corridors. Trans European Transport Network 2013. Brussels. (veröffentlicht September 2013) Fraunhofer Institut für Integrierte Schaltungen IIS/Nehm, A. & U. Veres-Homm (2012(2008)): Logistikstandort Nürnberg. Endbericht November 2008. „Tue Gutes und rede darüber!“. Nürnberg.
- European Commission (2012)** Europeans and their Languages. Special Eurobarometer 386. Brüssel. Abrufbar im Internet: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf Stand 28.05.2015.
- Euroregion Bayerischer Wald – Böhmerwald / Šumava – Unterer Inn – Mühlviertel, Euroregion Silva Nortica (2014):** Strategie přeshraniční spolupráce 2014-2020. Odkaz: <http://www.euregio.cz/euregio/index.php?page=37&idp=453&lang=cz&sm=1&ask=on>. Stav k 28.05.2015.
- Evropský region Dunaj-Vltava (2012):** Plán strategií a opatření pro Evropský region Dunaj-Vltava. Linz. Odkaz: http://www.evropskyregion.cz/download/databanka/34_35_cs_201203_plan-strategii-a-opatreni-pro-evropsky-region_cz.pdf. Stav k 28.05.2015.
- Evropský region Dunaj-Vltava (2011):** Analýza potenciálů. Linz.
- Förster, C. (2007):** Cross-Border-Shopping im bayerisch-tschechischen Grenzraum untersucht am Beispiel der Städte Marktredwitz und Cheb, Eger (= Arbeitsmaterialien zur Raumordnung und Raumplanung 259). Bayreuth.
- Frankenberger, M. & J. Maier (2011):** Historisch-geographische Analyse sozioökonomischer Prozesse und deren Determinanten in der Zeitspanne von 1945-2008 im fränkisch-oberpfälzischen Grenzraum. Bayreuth/Kulmbach: RRV-Gesellschaft für Raumanalysen, Regionalpolitik und Verwaltungspraxis mbH Kulmbach.

- Frankenberger, M. & J. Maier (2011²):** Entwicklungspfade und Strukturen im bayerisch-böhmischen Grenzraum (Oberfranken und Nördliche Oberpfalz) (= Arbeitsmaterialien zur Raumordnung und Raumplanung 277). Bayreuth.
- Fuchs, A. (2000):** Grenzüberschreitender Tourismus in der Euregio Egrensis. Eichstätt. (Unveröffentlichte Magisterarbeit).
- Havlicek, T., P. Chromý, Vit Jancák & M. Marada (2008):** Innere und Äußere Peripherie am Beispiel Tschechiens. Mitteilungen der Österreichischen Geographischen Gesellschaft 150: 299-316.
- Hoffarth, M. (2010):** Potenziale der kulturellen Vielfalt. Bedeutungen, Wirkungen und Handlungsrahmen um Umgang mit kultureller Diversität in der Wirtschaftsförderung. Dargestellt am Landkreis Cham im bayerischen Grenzraum zur Tschechischen Republik. Kaiserslautern. (Unveröffentlichte Diplomarbeit).
- IHK Bayern (2012):** Für ein leistungsfähiges Schienenkonzept. Positionspapier des Bayerischen Industrie- und Handelskammertages BIHK. München.
- IHK für Oberfranken Bayreuth (2011):** Grenzland – Chancenland: Ein Resümee nach 20 Jahren. 5. Pressegespräch Hochfrankenbilanz. Bayreuth. Abrufbar im Internet: <http://www.bayreuth.ihk.de/Grenzland---Chancenland--Ein-Resuemee-nach-20-Jahren.htm> Stand 31.05.2015.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kehlheim (2015.):** Ostbayern & Westböhmen konkret. Tschechische Kunden – Chancen für Handel und Tourismus. Abrufbar im Internet: <http://www.ihk-regensburg.de/blob/rihk24/downloads2/1506698/a0094f9157041d588681ac7ee003aa4b/Tschechische-Kunden---Chancen-fuer-Handel-und-Tourismus-data.pdf> Stand 30.05.2015.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim (2014):** Update IHK Leitbild Verkehr. Verkehrsinfrastrukturelle Forderungen und verkehrspolitische Positionen der IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim. Regensburg.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim (2013):** Der grenzübergreifende Industriestandort in Zahlen. Regensburg.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim (2013²):** Beschäftigtenentwicklung im Verarbeitenden Gewerbe im Raum Oberpfalz - Kelheim. Regensburg.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim & Krajská hospodářská komora Plzeňského kraje (2011):** Investieren in Ostbayern und Westböhmen. Regensburg/Pilsen.
- IHK Regensburg für Oberpfalz/Kelheim (2009):** Zwanzig Jahre Grenzöffnung. Fünf Jahre EU-Osterweiterung. Analysen und Perspektiven für den Wirtschaftsraum Oberpfalz / Kelheim und Westböhmen im europäischen Kontext. Regensburg.
- Jerabek, M. (1997):** Analysis of Knowledge in Connection with Travel of Inhabitants of the Czech Republic to Foreign Countries. Acta Universitatis Carolinae / Geographica 32(Supp.): 325-334.
- Jerabek, M.; B. Pohajdová & P. Raska (ed.) (2010):** Regionální výzkum v česko-německém pohraničí (= Acta Universitatis Purkynianae 156, Studia Geographica IX). Ústí nad Labem.
- Jerger, J. und M. Knogler (2011):** Regionale Aspekte wirtschaftlicher Integration: Das Fallbeispiel der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit zwischen Oberpfalz / Westböhmen. In: Zschiedrich, H. (Hrsg.) Wirtschaftliche Zusammenarbeit in

Grenzregionen. Erwartungen – Bedingungen – Erfahrungen. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag: 65-82.

Ježek, J. (2008): Regionalentwicklung des ländlichen Raumes in der Tschechischen Republik und ausgewählte Umsetzungsprobleme der Regionalpolitik. In: Zsilincsar, W. (Hg.): Wege aus der Krise. Erfahrungen in und mit strukturschwachen Regionen. Beiträge zum 17. Symposium des Forschungssechsecks der Universitäten Bayreuth, Bratislava, Graz, Maribor, Pécs und Plzeň in Bruck a.d. Mur vom 9. bis 10. November 2007. Graz: Eigenverlag der Karl-Franzens-Universität: 135-150.

Jihočeský kraj (2014): Program rozvoje Jihočeského kraje 2014 - 2020. Zpracovatel: KP projekt s.r.o. Odkaz: http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm. Stav k 28.05.2015.

Jihočeský kraj (2014²): Regionální inovační strategie Jihočeského kraje. Odkaz: http://www.risjk.cz/files/risjk/uploads/files/Regionální%20inovační%20strategie_Jihočeského%20kraje.pdf. Stav k 28.05.2015.

Jihočeský kraj (2013): Plán dopravní obslužnosti území Jihočeského kraje na léta 2012 – 2016. Odkaz: <http://www.jikord.cz/prezentace/plan-dopravni-obslužnosti-uzemi-jck-na-leta-2012-2016,122.html>. Stav k 28.05.2015.

Jihočeský kraj (2012): Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy Jihočeského kraje 2012 – 2016. Odkaz: http://www.kraj-jihocesky.cz/343/koncepce_z_oblasti_vychovy_vzdelavani_a_sportu.htm. Stav k 28.05.2015.

Jurzek, P. (2009): Grenzübergreifende Kooperationen von Universitäten, dargestellt am Beispiel deutsch-tschechischer Hochschulinitiativen. In: Köppen, B.; Horn, M.: Das Europa der EU an seinen Grenzen !? – Konzepte und Erfahrungen der

Jurczek, P. & J. Lippert (1996) Grenzüberschreitendes Entwicklungskonzept „Mittlerer bayerisch-tschechischer Grenzraum“. München/Prag.

karlovarská agentura rozvoje podnikání (2014): Studie proveditelnosti na zjištění klastrového potenciálu v oblasti lázeňství a balneologie v Karlovarském kraji. Odkaz: http://www.karp-kv.cz/cz/Inovace/Documents/20140127_ViabilityStudy_LazenskyKlastr_Final.pdf Stav k 28.05.2015.

Karlovarský kraj (2014): Regionální inovační strategie Karlovarského kraje. Odkaz: <http://www.karp-kv.cz/cz/Stranky/RIS3.aspx> Stav k 28.05.2015.

Karlovarský kraj (2014²): Strategie rozvoje konkurenceschopnosti Karlovarského kraje. Odkaz: http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/dokumenty/Stranky/koncepce/seznam/strat_rozvoj_kon.aspx. Stav k 28.05.2015.

Karlovarský kraj (2013): "Budoucnost uprostřed Evropy - možnosti přeshraniční spolupráce v česko - bavorském pohraničí". Odkaz: http://www.kr-karlovarsky.cz/region/projektyKK/Stranky/Budoucnost_uprostred_Evropy.aspx Stav k 28.05.2015.

- Karlovarský kraj (2013³):** Program rozvoje Karlovarského kraje na roky 2014 - 2020 Odkaz: Stav k 28.05.2015.
- Karlovarský Kraj (2013³):** SPOLEČNÁ PŘESHraničNÍ MARKETINGOVÁ KONCEPCE (= grenzüberschreitendes Marketingkonzept). Karlsbad.
- Kirchner, E.J. (2003):** Cross-border co-operation between Germany and the Czech Republic. In: Rupnik, J. & J. Zielonka (Ed.): The road to the European Union. Volume 1. The Czech and Slovak republics. Manchester/New York: Palgrave/Manchester University Press: 250-269.
- Koller, T. (2010):** Regionale Mobilität von Unternehmen und Arbeitnehmern Trends und Entwicklungen sowie deren Bedeutung für Oberfranken. Aus Sicht des Handwerks. In: „Goldkronacher Gespräche – Nationale und internationale Mobilität von Unternehmen und Arbeitnehmern – neue Trends und Entwicklungen sowie deren Bedeutung für Oberfranken“ – Dokumentation eines Meinungs- und Erfahrungsaustausches am 19. Und 21. November 2009 in Goldkronach (= Materialien zur Regionalentwicklung und Raumordnung 31). Kaiserslautern: 88-90.
- Kraft, S., M. Halás & M. Vančura (2014):** The delimitation of urban hinterlands based on transport flows: A case study of regional capitals in the Czech Republic. Moravian Geographical Reports 22(1): 24-32.
- Krajská hospodářská komora Plzeňského kraje (2011):** Srovnání výsledků odborného vzdělávání ČR a Německa: Porovnání kompatibility lidských zdrojů. Odkaz: http://www.novaprofese.cz/vzdelavani/srovnani_vysledku_odborneho_vzdelavani_cr_a_nemecka.pdf. Stav k 28.05.2015.
- Leibenath, M., A. Hahn, R. Knippschild (2007):** Der „Mittleuropäische Kristall“ – zwischen „Blauer Banane“ und „osteuropäischem Pentagon“ Perspektiven der neuen zwischenstaatlichen deutsch-tschechischen Arbeitsgruppe für Raumentwicklung. Standort 31: 36-40.
- Lemberger, M. (2011):** Grenznahe Wirtschaftsregionen in ländlichen Räumen am Beispiel Bayern und Tschechien: Stand und Perspektiven für einen gemeinsamen Wirtschaftsraum am Beispiel des Landkreises Cham. In: Zschiedrich, H. (Hrsg.): Wirtschaftliche Zusammenarbeit in Grenzregionen. Erwartungen – Bedingungen – Erfahrungen. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag: 141-152.
- Lippert, J. (1997):** Grenzüberschreitende Entwicklungskonzepte. Ein neuer Weg der bayerischen Landesplanung an der Ostgrenze der EU (= Kommunal- und Regionalstudien 27). Kronach: Institut für Entwicklungsforschung im Ländlichen Raum Ober- und Mittelfrankens.
- LUBW Landesanstalt für Umwelt, Messungen und Naturschutz Baden-Württemberg (2008):** RegioMarket - ein Leitfaden für kooperative regionale Vermarktung, Karlsruhe.
- Maier, J., R. Ruidisch & J. Dokoupil (2007):** Räumliche Auswirkungen der EU-Raumordnungspolitik am Beispiel des grenzüberschreitenden Verkehrskorridors (Nürnberg) – Amberg – Plzen/Pilsen – (Praha/Prag). In: Maier, J. (Hrsg.): Exkursionsführer Oberfranken. Westermann: Braunschweig: 272 -283.
- Maier, J. & P. Schläger-Zirlik (2006):** „Analyse von grenzüberschreitenden Unternehmensaktivitäten in den Grenzregionen Bayerns und der Tschechischen Republik – Status Quo – Potenziale – Barrieren“ im Auftrag der

Handelskammer für Oberfranken. Bayreuth: RRV-Gesellschaft für Raumanalysen, Regionalpolitik und Verwaltungspraxis mbH Kulmbach.

Mc Kinsey & Company (Hrsg.): Bayern 2025. Alte Stärke, neuer Mut. München 2015. Abruflbar im Internet: http://www.mckinsey.de/sites/mck_files/files/bayern_2025.pdf Stand 28.05.2015.

Ministerstvo dopravy (2013): Dopravní sektorové strategie 2. fáze – Střednědobý plán rozvoje dopravní infrastruktury s dlouhodobým výhledem. Odkaz: <http://www.dopravnistrategie.cz/nabidka-aktuality/90-souhrnydokument-zverejneni> Stav k 28.05.2015.

Ministerstvo dopravy (2011): Plán dopravní obsluhy území vlaky celostátní dopravy - zásady objednávky dálkové dopravy pro období 2012 - 2016. Odkaz: <http://www.mdcz.cz/NR/rdonlyres/90D75F36-3966-4555-8115-F19BE04DED54/0/MaterialProPMDPlanDopravniObsluhyUzemi.pdf> Stav k 28.05.2015

Ministerstvo pro místní rozvoj (2015): Politika územního rozvoje České republiky – Aktualizace č. 1 PÚR ČR. Odkaz: <http://www.mmr.cz/cs/Stavebni-rad-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Koncepce-Strategie/Politika-uzemniho-rozvoje-Ceske-republiky/Navrh-Aktualizace-c-1-Politiky-uzemniho-rozvoje-CR> Stav 22. 04. 2015

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (2013): Strategie regionálního rozvoje ČR na období 2014–2020. Odkaz: <http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionálního-rozvoje-CR-2014-2020>. Stav k 28.05.2015.

Moritz, M. (2011): Spatial effects of open borders on the Czech labour market. *Economics of Transition* 19(2): 305-331.

Moritz, M. (2011²): The impact of Czech commuters on the German labour market. *Prague Economic Papers* 1: 40-58.

Moritz, M. und J. Schäffler (2009): Aktivitäten deutscher Unternehmen in der Tschechischen Republik. *Osteuropa-Wirtschaft* 54(4): 278-288.

Müller, J. (2013): Wirtschaftliche Integration in grenznahen Räumen. Eine Untersuchung anhand der bayerisch-böhmischen Grenzregion (= Volkswirtschaftliche Forschungsergebnisse 184). Hamburg: Verlag Dr. Kovac (= Dissertation an der Universität Regensburg 2012).

Ott, W. (2010): Grenzüberschreitende Zusammenarbeit Bayerns. Fallbeispiel: EUREGIO Egrensis (= Publikation des Europainstituts Klaus Mehnert der Staatlichen Technischen Universität Kaliningrad 2). Baden-Baden: Nomos.

Petrat, A., A. Kindervater, S. Rippl & K. Boehnke (2009): Transnationale Zivilgesellschaft. Einsichten und Perspektiven aus Städten in Grenzregionen. *Europa im Wandel*. Frankfurt am Main: Lang.

Planungsgemeinschaft Donau-Moldau-Bahn (2004): Machbarkeitsstudie Donau-Moldau-Bahn. Kurzfassung. (August 2004). München/Prag.

Plzeňský kraj (2014): Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+. Zpracovatel: Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje, o.p.s. Odkaz: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/program-rozvoje-plzenskeho-kraje-2014-schvalen> Stav k 28.05.2015.

- Plzeňský kraj (2014²):** Regionální inovační strategie Plzeňského kraje. Odkaz: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/krajska-priloha-k-ris3-strategii-cr-plzensky-kraj>. Stav k 28.05.2015.
- Plzeňský kraj (2013):** Koncepce rozvoje cestovního ruchu Plzeňského kraje pro období 2014 – 2020. Odkaz: <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/koncepce-rozvoje-cestovniho-ruchu-plzenskeho-kraje-pro-obdobi-2014-2020>. Stav k 28.05.2015.
- Perkmann, M. (2007):** Construction of New Territorial Scales. A Framework and Case Study of the Euregio Cross-border Region. *Regional Studies* 41(2): 253-266.
- Ředitelství silnic a dálnic (2011):** Celostátní sčítání dopravy 2010. Odkaz: <http://scitani2010.rsd.cz/pages/informations/default.aspx> Stav k 28.05.2015.
- Rudolph, H. (1994):** Grenzgängerinnen und Grenzgänger aus Tschechien in Bayern. In: Morokvasic, M. & H. Rudolph (Hrsg.): *Wanderungsraum Europa. Menschen und Grenzen in Bewegung*. Berlin: 225-249.
- Scherhag, D./Akademie für Raumforschung und Landesplanung (2008):** Europäische Grenzraumforschung (= E-Paper der ARL 2). Hannover.
- Schramek, C. (2014):** Die deutsch-tschechischen Europa-Regionen. Rahmenbedingungen und Funktionslogik grenzüberschreitender Zusammenarbeit. Wiesbaden.
- Seelbinder, B. (2012):** Die EUREGIO EGRENSIS- 20 Jahre Zusammenarbeit über Grenzen hinweg. In: *Ost-West Europäische Perspektiven* 13(4): 259-265.
- Senatsverwaltung für Wirtschaft, Technologie und Forschung des Landes Berlin (Hrsg.):** Innovations- und Kreativlabs in Berlin – eine Bestandsaufnahme. Räume und Events als Schnittstelle von Innovation und Kreativität. Berlin 2013. Abrufbar im Internet: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf Stand 28.05.2015.
- Slapa, S., M. Pfohl, H. Pietschmann, R. Zemke (2006):** Abstimmungsprozesse in Grenzregionen. Der Umgang mit Ansiedlungen in den Grenzregionen Deutschland-Polen und Deutschland-Tschechien (= DSSW-Materialien). Berlin.
- Spilková, J. (2007):** Foreign firms and the perception of regions in the Czech Republic: a statistical examination. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie* 98(2): 260-275.
- Správa železniční dopravní cesty (2014):** Prohlášení o dráze celostátní a regionální – platné pro přípravu jízdního řádu 2016 a pro jízdní řád 2016. Odkaz: <http://www.szdc.cz/soubory/prohlaseni-o-draze/2016/prohlaseni-2016.pdf> Stav k 28.05.2015.
- Troeger-Weiß, G. & P. Jurczek (2010):** Nationale und internationale Mobilität von Unternehmen und Arbeitnehmern. Neue Trends und Entwicklungen sowie deren Bedeutung für Oberfranken. *Materialien zur Regionalentwicklung und Raumordnung* 31. Kaiserslautern.
- Troeger-Weiss, G. & H.-J. Domhardt (2011):** Dachmarkenprozesse in der Regionalentwicklung. Akzeptanzanalyse am Beispiel der Dachmarke Südtirol. *Arbeitspapiere zur Regionalentwicklung* 12. Technische Universität Kaiserslautern (Hrsg.). Kaiserslautern.
- vwb Vereinigung der bayerischen Wirtschaft e.V. (Hrsg.):** Strukturentwicklung der ländlichen Räume in Bayern. München 2015. Abrufbar im Internet:

<http://www.vbw-bayern.de/Redaktion/Frei-zugaengliche-Medien/Abteilungen-GS/Volkswirtschaft/2014/Downloads/Studie-Strukturentwicklung-l%C3%A4ndliche-R%C3%A4ume.pdf> Stand 28.05.2015.

Weiß, G. (1998): Auf das zusammenwächst, was zusammengehört. Die Darstellung kultureller Unterschiede und Gemeinsamkeiten zwischen Tschechen und Deutschen durch regionale Tageszeitungen in der Euregio Egrensis. Berichte zur deutschen Landeskunde 72(4): 291-314.

Západočeská univerzita v Plzni & Karlovarský Kraj (o.J.): Program rozvoje cestovního ruchu a lázeňství v Karlovarském Kraji 2007-2013 (= Tourismusentwicklungsprogramm Bezirk Karlsbad). Plzeň.

Zängle, M., E. Görtler & A. Krauß (1996): Der Arbeitsmarkt Nordostbayerns nach der Grenzöffnung (= Kommunal- und Regionalstudien 25). Kronach: Institut für Entwicklungsforschung im Ländlichen Raum Ober- und Mittelfrankens.

Zdroje dat:

ATKIS 500 Bayerische Vermessungsverwaltung: Kartengrundlage 500.
http://www.vermessung.bayern.de/geobasis_lvg/Vektor500.html **aufgerufen am 30.05.2015.**

Oberste Baubehörde im Bayerischen Staatsministerium des inneren, für Bau und Verkehr: BAYSIS. Bayerisches Straßeninformationssystem.
<https://www.baysis.bayern.de/web/> **aufgerufen am 28.05.2015**

CZSO: Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/> **aufgerufen am 28.05.2015**

DESTATIS: Statistisches Bundesamt. <https://www.destatis.de/DE/Startseite.html> **aufgerufen am 30.05.2015.**

EUroGlobal MAP EuroGeographics Arc CR 500 – ARCDATA Praha, s.r.o:
Kartengrundlage 500. <http://www.arcdata.cz/produkty-a-sluzby/geograficka-data/arccr-500/> **aufgerufen am 30.05.2015.**

Eurostat: Amt für Statistik der Europäischen Union: <http://ec.europa.eu/eurostat/de> **aufgerufen am 30.05.2015**

LfStaD : Bayerisches Landesamt für Statistik und Datenverarbeitung.
<https://www.statistikdaten.bayern.de/> **aufgerufen am 30.05.2015.**

Internetové zdroje:

Autonome Provinz Bozen - Südtirol: Dachmarke Südtirol.
<http://www.provinz.bz.it/dachmarke/> **aufgerufen am 16.04.2015.**

Bundesministerium für Verkehr und digitale Infrastruktur: Breitbandatlas.
http://www.zukunft-breitband.de/Breitband/DE/Breitbandatlas/breitbandatlas_node.html
aufgerufen am 13.03.2015.

CzechInvest: Národní databáze brownfieldů. Odkaz: <http://www.brownfieldy.org/>. **Ověřeno k 28.05.2015.**

Česko-německá obchodní a průmyslová komora: Poziční dokument – Odborné vzdělávání.

Odkaz:

http://tschechien.ahk.de/fileadmin/ahk_tschechien/Presse/PM_2014/Odborne_vzdelavani_pozicni_dokument_PR.pdf. Ověřeno k 28.05.2015.

Česko-německá obchodní a průmyslová komora: Tisková zpráva – Odborná diskuze a průzkum ČNOPK: podniky postrádají v České republice odborníky s praxí, chtějí spolupracovat se školami. Odkaz:

http://tschechien.ahk.de/fileadmin/ahk_tschechien/Mitglieder/PM/121126_TZ_Vzdelavani_Pruzum_CNOPK_a_Hospodarska_diskuze_2012.pdf. Ověřeno k 28.05.2015.

Evropský region Dunaj-Vltava: Výstupy znalostní platformy Trh práce. Odkaz:

<http://www.evropskyregion.cz/cs/temata/trh-prace.html>. Stav k 28.05.2015.

Jihočeský kraj: Portál o investování a investičních příležitostech v Jihočeském kraji. Odkaz:

<http://invest.kraj-jihocesky.cz/?lang=en>. Ověřeno k 28.05.2015.

Národní ústav pro vzdělávání: webové stránky projektu Pospolu. Odkaz:

<http://www.nuv.cz/pospolu>. Ověřeno k 28.05.2015.

Karlovarský kraj: Investiční příležitosti v Karlovarském kraji. Odkaz: <http://www.karlovyvary-region.eu/de/investitionsgelegenheiten>. Ověřeno k 28.05.2015.

Regionální Informační Servis: Databáze Průmyslové zóny / Brownfields / Rozvojové plochy České republiky. Odkaz: <http://www.risy.cz/cs/vyhledavace>. Ověřeno k 28.05.2015.